

ព្រះ

ក្រែតបិណ្ឌកច្ឆារបី

និង

សេចក្តីប្រយោគាសាខ្មែរ

អនាមិយបិណ្ឌ

បដ្ឋាន ទិសបកាត

១០៣

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុកត្តាមហាសង្ឃរាជាធិបតី ប្តូរ ក្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃកណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ព. ស. ២៥៥៣

ABHIDHAMMAPIṬAKA

PAṬṬHĀNA

DASAMABHĀGA

103

សម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសឡរាជាធិបតី បួរ ត្រី
សម្តេចព្រះមហាសឡរាជ នៃគណៈបច្ចុប្បន្នកិច្ចការ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំម្ល៉ោះ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធ ចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្តាល័យជាតិធំ ៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធជម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈ ក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ន នេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេស ម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នោះហើយទើប យើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុប មិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំ ក្នុងតួនាទីជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេច ព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួល ពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឃបូជា ។

សូមសេចក្តីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខ ទៀតផង ជាភិយ្យោភាពតរៀងទៅ ។

រត្តបទុមធម៌ ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

 បួរ-ត្រី

Printed for free distribution by
The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation
11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.
Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415
Email: overseas@budaedu.org
Website: <http://www.budaedu.org>
Mobile Web: m.budaedu.org
This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.
សម្រាប់ចែកដោយឥតគិតថ្លៃ

សេចក្តីណែនាំក្នុងការអាន

១) ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយតួទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរ: សមុល ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ ល គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈ ម ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ សម្ម ។

-ពាក្យបាលី: តសុស គឺ តស្ស ។

២) ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាតញ្ញាណោ (ជួន-ណាត) ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។

៣) ចំពោះ សន្ធិកម្រាបពាក្យខុស-ត្រូវ ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន ទសមភាគ

១០៣

ព.ស. ២៥១២

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានស្ស ទសមោ ភាគោ

ឧបាទានុកំ

បដិច្ចវារោ

[១] ឧទានា ធម្មំ បដិច្ច លោឌុទានា ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្កុលោ វត្ថុំ បដិច្ច
លោឌុទានា ខន្ធោ ។ លោឌុទានា ធម្មំ បដិច្ច លោ-
ឌុទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា លោឌុទានា
ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ លោឌុទានា ច
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិក្កុលោ
លោឌុទានា ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ លោ-
ឌុទានា ច កេដត្តារូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ឯកំ មហា-
ភូតំ . . . ទ្វេ មហាភូតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាភូតា ។
លោឌុទានា ធម្មំ បដិច្ច ឧទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា លោឌុទានា ខន្ធោ បដិច្ច ឧទានា
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្កុលោ មហាភូតេ បដិច្ច
ឧទានា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កេដត្តារូបំ ឧទានារូបំ ។

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន ទសមភាគ

ឧបាទានទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[១] នោឧបាទានធម៌^(១) (ធម៌មិនមែនជាឧបាទាន) អាស្រ័យ នូវ ឧបាទានធម៌^(២) ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោឧបាទានខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវ នោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាន នូវ ខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូប ជានោឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាន នូវខន្ធ ២ ... នូវមហាកូត ១ ... មហាកូត ២ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ២ ។ ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជា ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជានោឧបាទាន ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទាន កដត្តារូប និងឧបាទានរូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។

---

១ បានដល់ កុសល អកុសល វិបាកក្នុងភូមិ ៤ កិរិយាព្យាក្រិតក្នុងភូមិ ៣ មហាកូតរូប ៤ និងព្រះនិព្វាន ។ ២ ចក្ខុ សោតៈ ឃានៈ ជិវ្ហា កាយ រូប សទ្ធាៈ គន្ធាៈ រសៈ ឥត្តិស្រ្តិយ បុរិសិស្រ្តិយ ជីវិតិស្រ្តិយ ហទយវត្ថុ កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ អាកាសធាតុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា កពឡិវ្ហាវហារ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោឧបាទា ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទា ច នោឧបាទា ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោឧបាទា ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ឧបាទា ច នោឧបាទា
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិ ។
 ឧបាទា ច នោឧបាទា ច ធម្មំ បដិច្ច នោឧបា-
 ទា ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ
 នោឧបាទា ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ វត្ថុញ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។

[២] ឧបាទា ធម្មំ បដិច្ច នោឧបាទា ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ
 បដិច្ច នោឧបាទា ខន្ធា ។ នោឧបាទា ធម្មំ បដិច្ច
 នោឧបាទា ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា នោ-
 ឧបាទា ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ឧបាទា ច
 នោឧបាទា ច ធម្មំ បដិច្ច នោឧបាទា ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ នោ-
 ឧបាទា ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ វត្ថុញ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា
 និងជានោឧបាទាក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នូវខន្ធ ២ . . .
 ជាបដិសន្ធិ ។ នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទាធម៌ផង នូវ
 នោឧបាទាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាផង នូវវត្ថុផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ។

[២] នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោឧបាទាខន្ធ
 អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ជានោឧបាទា នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ នោឧបា-
 ទាធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទាធម៌ផង នូវនោឧបាទាធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ . . . ។

ឧបាទានុកេ បដិច្ចវារោ

[៣] នោឧទានា ធម្មំ បដិច្ច នោឧទានា
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អធិបតិប្បច្ចយា នោឧទានា ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា នោឧទានា ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ នោឧទានា ធម្មំ
 បដិច្ច ឧទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អធិបតិប្បច្ចយា
 នោឧទានា ខន្ធា បដិច្ច ឧទានា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ នោឧទានា ធម្មំ បដិច្ច ឧទានា ច នោ-
 ឧទានា ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អធិបតិប្បច្ចយា នោ-
 ឧទានា ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ឧទានា
 ច នោឧទានា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធា . . . ។ . . . អនន្តរ្យច្ចយា តីណិ សមនន្ត-
 រ្យច្ចយា តីណិ សហជាតប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៤] ឧទានា ធម្មំ បដិច្ច នោឧទានា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្កុលោ វត្ថុ
 បដិច្ច នោឧទានា ខន្ធា ។ នោឧទានា ធម្មំ
 បដិច្ច នោឧទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច-
 យា នោឧទានា ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធា . . . ឯកំ មហាក្ខតំ ។ បេ ។ អសញ្ញ-
 សត្តានំ ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា

ឧបាទានុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៣] នោឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុកៈ ខន្ធ ២ . . . ។ ឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទានុកៈ ខន្ធ ។ ឧបាទានុកៈ នោឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទានុកៈ និងជានោឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុកៈ ខន្ធ ២ . . . ។ . . . ព្រោះអនន្តរវប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះសមនន្តរវប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះសហជាតិវប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៤] នោឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវឧបាទានុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញមញ្ញវប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ នោឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញមញ្ញវប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុកៈ ខន្ធ ២ . . . នូវមហាក្ខត ១ ។ បេ ។ មហាក្ខត ៣ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញសត្វ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ មហាក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា ។ លោ-
 ឧចាទា ធម្មំ បដិច្ច លោឧចាទា ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ លោឧចាទា ខន្ទ
 បដិច្ច វត្ថុ ។ លោឧចាទា ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទា
 ច លោឧចាទា ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ លោឧចាទា ឯកំ ខន្ទំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ទា វត្ថុ ច ទ្វេ ខន្ទេ . . . ។ ឧចាទា ច
 លោឧចាទា ច ធម្មំ បដិច្ច លោឧចាទា ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ លោឧ-
 ចាទា ឯកំ ខន្ទញ្ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ទា
 ទ្វេ ខន្ទេ . . . ។ សន្ធិត្ថំ ។

[៥] ហេតុយា បញ្ច អាម្មណោ តីណិ អធិ-
 បតិយា តីណិ អនន្តរេ តីណិ សមនន្តរេ តីណិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ បញ្ច និស្សយេ បញ្ច
 ឧបនិស្សយេ តីណិ បុរេជាតេ ឯកំ អាសេវនេ
 ឯកំ កម្មេ បញ្ច វិចាកេ បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច
 សម្បយុត្តេ តីណិ វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា បញ្ច
 នត្ថិយា តីណិ វិកតេ តីណិ អវិកតេ បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មហាក្ខត ២ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ២ ។ នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទាធន្ធ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី
 នោឧបាទាធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី វត្ថុក្តី អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នូវខន្ធ ២ ... ។ នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ
 នូវឧបាទាធម៌ផង នូវនោឧបាទាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញ-
 មញ្ញប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ជានោឧបាទាផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥
 ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិគតប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ឧបាទានុកេ បដិច្ចវារោ

[៦] ឧទានា ធម្មំ បដិច្ច លោឧទានា ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
វត្ថុំ បដិច្ច លោឧទានា ខន្ធ ។ លោឧទានា
ធម្មំ បដិច្ច លោឧទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន-
ហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ លោឧទានា ឯកំ ខន្ធ
បដិច្ច តយោ ខន្ធ លោឧទានា ច ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
ឯកំ មហាក្ខតំ ។ បេ ។ អសញ្ញាសត្តានំ
ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា ទ្វេ
មហាក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា ។ លោឧទានា
ធម្មំ បដិច្ច ឧទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្ប-
ច្ចយា អហេតុកេ លោឧទានា ខន្ធ បដិច្ច ឧទា-
នា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
មហាក្ខតេ បដិច្ច ឧទានា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ក-
ដត្តារូបំ ឧទានារូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ លោ-
ឧទានា ធម្មំ បដិច្ច ឧទានា ច លោឧទានា ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ លោឧទានា
ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ឧទានា ច លោ-
ឧទានា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិ ។

ឧបាទានុក្កៈ បដិច្ចវារៈ

[៦] នោឧបាទានុក្កៈ អាស្រ័យ នូវឧបាទានុក្កៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ ពួក
នោឧបាទានុក្កៈ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ នោឧបាទានុក្កៈ អាស្រ័យ
នូវនោឧបាទានុក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទានុក្កៈ អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជា
នោឧបាទានុក្កៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ នូវមហា-
ក្ខត ១ ។ បេ ។ មហាក្ខត ៣ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ របស់
ពួកអសញ្ញាសត្វ មហាក្ខត ២ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ២ ។
ឧបាទានុក្កៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទានុក្កៈ អាស្រ័យ នូវពួក
អហេតុកក្ខន្ធ ជានោឧបាទានុក្កៈ ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ ចិត្តស-
មុដ្ឋានរូប ជាឧបាទានុក្កៈ កងត្តារូប និងឧបាទានុក្កៈ រហូតដល់ពួកអសញ្ញា-
សត្វ អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ ឧបាទានុក្កៈ នោឧបាទានុក្កៈ
អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទានុក្កៈ និងជានោឧបាទានុក្កៈ ជាអហេតុ-
កប្បដិសន្ធិ អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុក្កៈ ដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាសា ច នោឧបាសា ច ធម្មំ បដិច្ច នោឧ-
បាសា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា អហោតុ-
កប្បដិសន្ធិក្ខណោ នោឧបាសា ឯកំ ខន្ធិញ្ច វត្តញ្ច
បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។

[៧] នោឧបាសា ធម្មំ បដិច្ច នោឧបាសា
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណប្បច្ចយា នោឧបាសា
ខន្ធា បដិច្ច នោឧបាសា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិ-
សន្ធិក្ខណោ ឯកំ មហាក្កតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា
ទ្វេ មហាក្កតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្កតា ។ នោឧ-
បាសា ធម្មំ បដិច្ច ឧបាសា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន-
អារម្មណប្បច្ចយា នោឧបាសា ខន្ធា បដិច្ច ឧបា-
សា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ មហាក្កតេ
បដិច្ច ឧបាសា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាសា-
រូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ នោឧបាសា ធម្មំ បដិច្ច
ឧបាសា ច នោឧបាសា ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអា-
រម្មណប្បច្ចយា នោឧបាសា ខន្ធា បដិច្ច ឧបាសា
ច នោឧបាសា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
. . . នអធិបតិប្បច្ចយា បញ្ច នអនន្តរប្បច្ចយា
តីណិ ។ សន្ធិត្តំ ។ . . . នឧបនិស្សយប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទាធម៌ផង នូវនោឧបាទាធម៌ផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ
ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាធម៌ នូវវត្ថុផង នូវ
ខន្ធ ២ . . . ។

[៧] នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទា
អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទាខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មហាក្ខត ១
រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មហាក្ខត ២ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ២ ។
ឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា អាស្រ័យ នូវពួកនោ-
ឧបាទាខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា កដត្តារូប
និងឧបាទារូប រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។
ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា
និងជានោឧបាទា អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទាខន្ធ មានបដិសន្ធិដែរ ។
. . . ព្រោះនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ព្រោះនអនន្តរប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ . . . ព្រោះនឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ

ឧបាទានុកេ បដិច្ចវារោ

នបុរេជាតប្បច្ចយា បញ្ច នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា បញ្ច
នអាសេវនប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៨] នោឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច នោឧទាណា ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា នោឧទាណា ខន្ទេ បដិច្ច
សម្បយុត្តកា ចេតនា ពាហិរំ . . . អាហារស-
មុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . ទ្វេ មហាក្ខតេ បដិច្ច
ទ្វេ មហាក្ខតា ។ នោឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច ឧទាណា
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា ពាហិរេ . . . អាហា-
រសមុដ្ឋានេ . . . ឧតុសមុដ្ឋានេ មហាក្ខតេ បដិច្ច
ឧទាណារូបំ ។ នោឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច ឧទាណា ច
នោឧទាណា ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា ពា-
ហិរំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ ឯកំ
មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា ឧទាណា ច រូបំ ។

[៩] នោឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច នោឧទាណា ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នវិចាកប្បច្ចយា នោឧទាណា ឯកំ ខន្ទំ
បដិច្ច តយោ ខន្ទា នោឧទាណា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ ឯកំ មហាក្ខតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ឯវំ តីណិ
នោឧទាណាមូលកេ ។

ឧបាទានុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ព្រោះនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ព្រោះនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[៨] នោឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋយ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទានុកៈ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . មហាកូត ២ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ២ ។ ឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋយ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត មានរដូវជាសមុដ្ឋាន ។ ឧបាទានុកៈ ក្តី នោឧបាទានុកៈ ក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋយ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . មហាកូត ៣ ក្តី ឧបាទានុកៈ ក្តី អាស្រ័យ នូវមហាកូត ១ មានរដូវជាសមុដ្ឋាន ។

[៩] នោឧបាទានុកៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនវិបាកប្បដ្ឋយ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទានុកៈ ក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុកៈ មហាកូត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញសត្វ ក្នុងនោឧបាទានុកៈ មានវារៈ ៣ យ៉ាងនេះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១០] នោឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច នោឧទាណា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នអាហារប្បច្ចយា ពាហិរំ . . . ឧតុសមុដ្ឋា-
 នំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ទ្វេ មហា-
 ក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា ។ នោឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច
 ឧទាណា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអាហារប្បច្ចយា ពាហិរំ . . .
 ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ មហាក្ខតេ បដិច្ច
 ឧទាណារូបំ ។ នោឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច ឧទាណា ច
 នោឧទាណា ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអាហារប្បច្ចយា
 ពាហិរំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច
 តយោ មហាក្ខតា ឧទាណា ច រូបំ ។

[១១] នោឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច នោឧទាណា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នសង្ខិយប្បច្ចយា ពាហិរំ . . . អាហារ-
 សមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។
 នោឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច ឧទាណា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នសង្ខិយប្បច្ចយា ពាហិរេ មហាក្ខតេ . . . អាហារ-
 សមុដ្ឋានេ . . . ឧតុសមុដ្ឋានេ . . . អសញ្ញាសត្តានំ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច រូបដីរិតិស្មិយំ ។ នោឧទាណា
 ធម្មំ បដិច្ច ឧទាណា ច នោឧទាណា ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នសង្ខិយប្បច្ចយា ពាហិរំ . . . អាហារស-
 មុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១០] នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ ពាហិរៈ . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . មហាកូត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ . . . មហាកូត ២ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ២ ។ ឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ ពាហិរៈ . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ ពាហិរៈ . . . មហាកូត ៣ ក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យ នូវមហាកូត ១ មានរដូវជាសមុដ្ឋាន ។

[១១] នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . មហាកូត ១ មានរដូវជាសមុដ្ឋាន . . . ។ ឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពួកមហាកូត ខាងក្រៅ . . . មានអាហារជាសមុដ្ឋាន . . . មានរដូវជាសមុដ្ឋាន . . . រូបជីវិតិទ្ធិយ អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . មហាកូត ១ . . . ។

ឧបាទានុកេ បដិច្ចវារោ

[១២] នោឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច នោឧទាណា ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ចយា បញ្ចវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ
ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . . ពាហិរំ . . .
អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ
ទ្វេ មហាក្កតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្កតា ។ នោឧទាណា
ធម្មំ បដិច្ច ឧទាណា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ច-
យា ពាហិរេ . . . អាហារសមុដ្ឋានេ . . . ឧតុសមុដ្ឋា-
នេ . . . អសញ្ញាសត្តានំ មហាក្កតេ បដិច្ច ឧទាណា
កដត្តារូបំ ។ នោឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច ឧទាណា ច
នោឧទាណា ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ចយា ពា-
ហិរំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . អ-
សញ្ញាសត្តានំ ឯកំ មហាក្កតំ បដិច្ច តយោ មហាក្កតា
មហាក្កតេ បដិច្ច ឧទាណា កដត្តារូបំ ឧទាណារូបំ ។

[១៣] ឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច នោឧទាណា ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នមក្កប្បច្ចយា បញ្ចា ។ . . . នសម្បយុត្ត-
ប្បច្ចយា តីណិ ។

[១៤] នោឧទាណា ធម្មំ បដិច្ច នោឧទាណា ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នវិប្បយុត្តប្បច្ចយា^(១) អរូបេ នោឧទាណា ឯកំ
ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . . ពាហិរំ . . .

---

១ ម. នសម្បយុត្តប្បច្ចយា ។

ឧបាទានុក្កៈ បដិច្ចវារៈ

[១២] នោឧបាទានុក្កំ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្កំ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយបញ្ជីវិញ្ញាណ នូវខន្ធ ២ . . . ពាហិរៈ . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . មហាកូត ២ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ២ របស់ពួកអសញ្ញសត្វ ។ ឧបាទានុក្កំ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្កំ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ជាខាងក្រៅ . . . មានអាហារជាសមុដ្ឋាន . . . មានរដូវជាសមុដ្ឋាន . . . កងត្តារូប ជាឧបាទានុក្កំ អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត របស់ពួកអសញ្ញសត្វ ។ ឧបាទានុក្កំ នោឧបាទានុក្កំ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្កំ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . មហាកូត ៣ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ១ របស់ពួកអសញ្ញសត្វ កងត្តារូប ជាឧបាទានុក្កំ និងឧបាទានុក្កំ អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។

[១៣] នោឧបាទានុក្កំ អាស្រ័យ នូវឧបាទានុក្កំ ទើបកើតឡើង ព្រោះនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ . . . ព្រោះនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៤] នោឧបាទានុក្កំ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្កំ ទើបកើតឡើង ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុក្កំ ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ . . . ពាហិរៈ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ
 ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។ នោឧចានា ធម្មំ បដិច្ច ឧចានា
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នវិប្បយុត្តប្បច្ចយា ពាហិរេ . . . អា-
 ហារសមុដ្ឋានេ . . . ឧតុសមុដ្ឋានេ . . . អសញ្ញាសត្តានំ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច ឧចានា កដត្តារូបំ ឧចានារូបំ ។
 នោឧចានា ធម្មំ បដិច្ច ឧចានា ច នោឧចានា
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នវិប្បយុត្តប្បច្ចយា ពាហិរំ . . .
 អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ ឯកំ មហាក្ខតំ
 បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា ឧចានា ច រូបំ ទ្វេ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា អសញ្ញាសត្តានំ
 ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា កដត្តា
 ច រូបំ ឧចានារូបំ ទ្វេ មហាក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ
 មហាក្ខតា កដត្តា ច រូបំ ឧចានារូបំ . . . នោនត្តិ-
 ប្បច្ចយា នោវិកតប្បច្ចយា ។

[១៥] នហេតុយា បញ្ច នអារម្មណោ តីណិ នអ-
 ធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ តីណិ
 នអញ្ញមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេ-
 ជាតេ បញ្ច នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច
 នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ តីណិ នអាហារេ តីណិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . មហាកូត ១ របស់ពួក
អសញ្ញាសត្វ . . . ។ ឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ គឺ ជាខាងក្រៅ . . . មានអាហារ
ជាសមុដ្ឋាន . . . មានរដូវជាសមុដ្ឋាន . . . កងត្តារូប ជាឧបាទា និង
ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបា-
ទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ គឺ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . .
មហាកូត ៣ ក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យ នូវមហាកូត ១ ដែលមានរដូវ
ជាសមុដ្ឋាន មហាកូត ២ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ២ មហាកូត ៣ ក្តី
កងត្តារូបក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យ នូវមហាកូត ១ របស់ពួកអសញ្ញា-
សត្វ មហាកូត ២ ក្តី កងត្តារូបក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យ នូវមហា-
កូត ២ . . . ព្រោះនោនត្តិប្បដ្ឋាយ ព្រោះនោវិគតប្បដ្ឋាយ ។

[១៥] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញា-
មញ្ញប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥
ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣

ឧបាទានុកេ បច្ចយវារោ

នសន្ទិយេ តីណិ នឈានេ តីណិ នមក្កេ បញ្ច
នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ តីណិ នោនត្តិយា
តីណិ នោវិកតេ តីណិ ។

[១៦] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ . . .
នអធិបតិយា បញ្ច នកម្មេ ឯកំ នវិចារកេ តីណិ
នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ នោនត្តិយា
តីណិ នោវិកតេ តីណិ ។

[១៧] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ តីណិ . . .
អនន្តរេ តីណិ សមនន្តរេ តីណិ សហជាតេ បញ្ច
អញ្ញមញ្ញេ បញ្ច និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្សយេ
តីណិ បុរេជាតេ ឯកំ អាសេវនេ ឯកំ មក្កេ
ឯកំ អវិកតេ បញ្ច ។

សហជាតវារោ បដិច្ចវាវសទិសោ ។

បច្ចយវារោ

[១៨] ឧបាទា ធម្មំ បច្ចយា នោឧបាទា ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា នោឧបាទា ឧជ្ជា

ឧបាទានុកៈ បច្ចយវារៈ

ក្នុងនត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
បុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវារៈ

[១៨] នោឧបាទាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទាធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ នោឧចាទា ធម្មំ បច្ចុយា
 នោឧចាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចុយា តីណិ ។
 នោឧចាទាមូលកេ តីណិបិ បដិច្ចសទិសា និដ្ឋា-
 នាករណា ។ ឧចាទា ច នោឧចាទា ច ធម្មំ
 បច្ចុយា នោឧចាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចុយា
 នោឧចាទា ឯកំ ខន្ធពុ វត្ថុពុ បច្ចុយា តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិ ។

[១៩] ឧចាទា ធម្មំ បច្ចុយា នោឧចាទា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចុយា ចក្កាយតនំ បច្ចុយា
 ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចុយា កាយវិញ្ញាណំ
 វត្ថុំ បច្ចុយា នោឧចាទា ខន្ធា បដិសន្ធិ ។ នោ-
 ឧចាទា ធម្មំ បច្ចុយា នោឧចាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណប្បច្ចុយា ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។ ឧចាទា
 ច នោឧចាទា ច ធម្មំ បច្ចុយា នោឧចាទា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចុយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតំ
 ឯកំ ខន្ធពុ ចក្កាយតនពុ បច្ចុយា តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . កាយវិញ្ញាណសហគតំ . . . នោឧចាទា
 ឯកំ ខន្ធពុ វត្ថុពុ បច្ចុយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិ ។ សន្ធិត្ថំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ នោឧបាទាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោ-
 ឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មានវារៈ ៣ ។
 ក្នុងនោឧបាទាមូលកៈ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ មិនមាន
 ការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ នោឧបាទាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទាធម៌
 ផង នឹងនោឧបាទាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ
 ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជានោឧបាទាផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ
 ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។

[១៧] នោឧបាទាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខាយតនៈ កាយ-
 វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួកនោឧបាទាខន្ធ ជាបដិសន្ធិ
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នោឧបាទាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទាធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ
 ដែរ ។ នោឧបាទាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទាធម៌ផង នឹងនោឧបាទា-
 ធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹង
 ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខាយតនៈផង នឹងខន្ធ
 ២ . . . ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹង
 ខន្ធ ១ ជានោឧបាទាផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។

ឧបាទានុកេ បច្ចយវារោ

[២០] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ តីណិ អធិ-
 បតិយា បញ្ច អនន្តរេ តីណិ សមនន្តរេ តីណិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ បញ្ច និស្សយេ
 បញ្ច ឧបនិស្សយេ តីណិ បុរេជាតេ តីណិ អាសេ-
 វនេ តីណិ កម្មេ បញ្ច ។ ឯវំ កលោតព្វំ ។
 អវិតតេ បញ្ច ។

[២១] ឧទាទា ធម្មំ បច្ចយា នោឧទាទា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្កុ-
 វិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុ
 បច្ចយា អហេតុកា នោឧទាទា ខន្ធ អហេតុក-
 ប្បជិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ បច្ចយា វិចិកិច្ឆាសហគតោ
 ឧទ្ធចូសហគតោ មោហោ ។ នោឧទាទា ធម្មំ បច្ច-
 យា នោឧទាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
 អហេតុកំ នោឧទាទា ឯកំ ខន្ធ បច្ចយា តយោ
 ខន្ធ នោឧទាទា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធ . . . អហេតុកប្បជិសន្ធិក្ខណោ ឯកំ មហា-
 ភូតំ យាវ អសញ្ញសត្តា វិចិកិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធចូ-
 សហគតោ ខន្ធ បច្ចយា វិចិកិច្ឆាសហគតោ
 ឧទ្ធចូសហគតោ មោហោ ។

ឧបាទានុក្កៈ បច្ចយវារៈ

[២០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្ប-
 ដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៥ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៥ ។

[២១] នោឧបាទានុក្ក ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានុក្ក ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខាយតនៈ កាយ-
 វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជានោឧបាទា
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នោឧបាទានុក្ក ពឹង
 ផ្អែកនឹងនោឧបាទានុក្ក ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣
 ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទានុក្ក ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជានោ-
 ឧបាទា នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ មហាក្ខត ១ រហូត
 ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តីណិបិ បដិច្ចសទិសា និដ្ឋានាភិករណំ ។ ឧទាទា ច
 នោឧទាទា ច ធម្មំ បច្ចយា នោឧទាទា ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធព្វា ចក្កាយតនព្វា បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 . . . កាយវិញ្ញាណសហគតំ . . . នោឧទាទា ឯកំ
 ខន្ធព្វា វត្ថុព្វា បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
 បដិសន្ធិក្ខណោ វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធចូសហគតោ
 ខន្ធធ្វេ ច វត្ថុព្វា បច្ចយា វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធចូ-
 សហគតោ មោហោ ។ . . . នអាវម្មណប្បច្ចយា
 តីណិ នអាសេវនប្បច្ចយា បព្វា ។

[២២] ឧទាទា ធម្មំ បច្ចយា នោឧទាទា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា នោឧទាទា ចេ-
 តនា ។ នោឧទាទា ធម្មំ បច្ចយា នោឧទាទា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា នោឧទាទា ខន្ធធ្វេ បច្ចយា
 សម្បយុត្តកា ចេតនា ពាហិរំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . .
 ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . ទ្វេ មហាក្ខតេ បច្ចយា ទ្វេ មហា-
 ក្ខតា ។ នោឧទាទា ធម្មំ បច្ចយា ឧទាទា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា ពាហិរេ . . . អាហារសមុដ្ឋា-
 នេ . . . ឧតុសមុដ្ឋានេ មហាក្ខតេ បច្ចយា ឧទាទារូបំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឯវារៈមាន ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នា
 ទេ ។ នោឧបាទាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទាធម៌ផង នឹងនោឧបាទាធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹង
 ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខាយតនៈផង នឹងខន្ធ
 ២ . . . ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹង
 ខន្ធ ១ ជានោឧបាទាធម៌ នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងបដិ-
 សន្ធិក្ខណៈ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង
 នឹងវត្ថុផង ។ . . . ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះ
 នអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២២] នោឧបាទាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ នោឧបាទាចេតនា ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នោឧបា-
 ទាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ
 គឺ សម្បយុត្តកចេតនា ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ជានោឧបាទា ពាហិរៈ . . .
 អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . មហាកូត ២ ពឹងផ្អែក នឹង
 មហាកូត ២ ។ ឧបាទាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទាធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ ជាខាងក្រៅ . . . មានអាហារជាសមុដ្ឋាន
 . . . ឧបាទារូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាកូត ដែលមានរដូវជាសមុដ្ឋាន ។

ឧបាទានុកេ បច្ចយវារោ

នោឧទានា ធម្មំ បច្ចយា ឧទានា ច នោឧទានា ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា ពាហិរំ . . . អាហារស-
 មុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ ឯកំ មហាក្ខតំ បច្ចយា
 តយោ មហាក្ខតា ឧទានា ច រូបំ ទ្វេ . . . ។
 ឧទានា ច នោឧទានា ច ធម្មំ បច្ចយា នោឧទានា
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា នោឧទានា ខន្ទេ
 ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា នោឧទានា ចេតនា ។ . . .
 នវិចាកប្បច្ចយា បញ្ច នអាហារប្បច្ចយា តីណិ
 នសង្ខិយប្បច្ចយា តីណិ ។

[២៣] ឧទានា ធម្មំ បច្ចយា នោឧទានា ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ នណានប្បច្ចយា ចក្កាយតនំ បច្ចយា
 ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញា-
 ណំ ។ នោឧទានា ធម្មំ បច្ចយា នោឧទានា ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ នណានប្បច្ចយា បញ្ជវិញ្ញាណសហគតំ
 ឯកំ ខន្ទំ បច្ចយា តយោ ខន្ទា ទ្វេ ខន្ទេ . . .
 ពាហិរំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . .
 អសញ្ញសត្តានំ ទ្វេ មហាក្ខតេ បច្ចយា ទ្វេ មហា-
 ក្ខតា ។ នោឧទានា ធម្មំ បច្ចយា ឧទានា
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នណានប្បច្ចយា ពាហិរេ . . .

ឧបាទានុក្កៈ បច្ចយវារៈ

ឧបាទានុក្កៈ នោឧបាទានុក្កៈ ពីងផ្អែក នឹងនោឧបាទានុក្កៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . .
 មហាកូត ៣ ក្តី ឧបាទានុក្កៈ ពីងផ្អែក នឹងមហាកូត ១ ដែលមាន
 រដូវជាសមុដ្ឋាន នឹងខន្ធ ២ . . . ។ នោឧបាទានុក្កៈ ពីងផ្អែក នឹង
 ឧបាទានុក្កៈផង នឹងនោឧបាទានុក្កៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ
 គឺ នោឧបាទានុក្កៈ ពីងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ជានោឧបាទានុក្កៈផង នឹងវត្ថុ
 ផង ។ . . . ព្រោះនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ព្រោះនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៣] នោឧបាទានុក្កៈ ពីងផ្អែក នឹងឧបាទានុក្កៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពីងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយ-
 វិញ្ញាណ ពីងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ។ នោឧបាទានុក្កៈ ពីងផ្អែក នឹង
 នោឧបាទានុក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពីងផ្អែក
 នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយបញ្ចវិញ្ញាណ នឹងខន្ធ ២ . . . ពាហិរៈ . . .
 អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . មហាកូត ២ ពីងផ្អែក នឹង
 មហាកូត ២ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទានុក្កៈ ពីងផ្អែក នឹងនោ-
 ឧបាទានុក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ ជាខាងក្រៅ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាហារសមុដ្ឋានេ . . . ឧតុសមុដ្ឋានេ . . . អសញ្ញា-
សត្តានំ មហាក្ខតេ បច្ចុយា ឧទានា កដត្តារូបំ ។
នោឧទានា ធម្មំ បច្ចុយា ឧទានា ច នោឧទានា ច
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ចុយា ពាហិរំ . . . អាហារ-
សមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ
មហាក្ខតំ បច្ចុយា តយោ មហាក្ខតា ឧទានា ច
កដត្តារូបំ ទ្វេ . . . ។ ឧទានា ច នោឧទានា ច ធម្មំ
បច្ចុយា នោឧទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ចុ-
យា ចក្កុវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ ខន្ធព្វា ចក្កាយ-
តនព្វា បច្ចុយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធជ . . . ។ . . .
នមក្កប្បច្ចុយា បព្វា នសម្បយុត្តប្បច្ចុយា តីណិ ន-
វិប្បយុត្តប្បច្ចុយា តីណិ នោនត្តិប្បច្ចុយា តីណិ នោ-
វិតតប្បច្ចុយា តីណិ ។

[២៤] នហេតុយា បព្វា នអារម្មណេ តីណិ
នអធិបតិយា បព្វា នកម្មេ បព្វា នវិចារកេ បព្វា
នអាហារេ តីណិ នស្រ្ទិយេ តីណិ នឈានេ បព្វា
នមក្កេ បព្វា នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ តីណិ
នោនត្តិយា តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។
ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាជាបិ និស្សយវាហេបិ កាតព្វា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មានអាហារជាសមុដ្ឋាន . . . មានរដូវជាសមុដ្ឋាន . . . កងត្តារូប
 ជាឧបាទា ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាកូត របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបា-
 ទាធម៌ក្តី នៅឧបាទាធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនៅឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនឈានប្បថ្មយ គឺ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុ-
 សមុដ្ឋាន . . . មហាកូត ៣ ក្តី កងត្តារូប ជាឧបាទាក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងមហាកូត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ នឹងខន្ធ ២ . . . ។ នៅឧបាទា-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទាធម៌ផង នឹងនៅឧបាទាធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនឈានប្បថ្មយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំ
 ដោយចក្កវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខាយតនៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ . . .
 ព្រោះនមគ្គប្បថ្មយ មានវារៈ ៥ ព្រោះនសម្បយុត្តប្បថ្មយ មានវារៈ ៣
 ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បថ្មយ មានវារៈ ៣ ព្រោះនោនត្តិប្បថ្មយ មានវារៈ ៣
 ព្រោះនោវិតតប្បថ្មយ មានវារៈ ៣ ។

[២២] ក្នុងនហេតុប្បថ្មយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារម្មណប្បថ្មយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បថ្មយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បថ្មយ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនវិបាកប្បថ្មយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បថ្មយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បថ្មយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឈានប្បថ្មយ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បថ្មយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បថ្មយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បថ្មយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនត្តិប្បថ្មយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បថ្មយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសដ្ឋវារោ

[២៥] នោឧទានា ធម្មំ សំសដ្ឋោ នោឧទានា
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោឧទានា ឯកំ
 ខន្ធំ សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ សំសដ្ឋា
 ទ្វេ ខន្ធោ បដិសន្ធិក្កុលោ ។ បេ ។ សន្និវត្តំ ។

[២៦] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណោ ឯកំ អធិ-
 បតិយា ឯកំ សព្វត្ថ ឯកំ អវិកតេ ឯកំ ។

[២៧] នោឧទានា ធម្មំ សំសដ្ឋោ នោឧទានា
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នោ-
 ឧទានា ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ
 ខន្ធោ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្កុលោ វិចិកិច្ចាស-
 ហាតតេ ឧទ្ធចូសហាតតេ ខន្ធោ សំសដ្ឋោ វិចិកិច្ចា-
 សហាតតោ ឧទ្ធចូសហាតតោ មោហោ ។ សន្និវត្តំ ។

[២៨] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតិយា ឯកំ
 នបុរេជាតេ ឯកំ នបច្ឆាជាតេ ឯកំ នអាសេវនេ
 ឯកំ នកម្មេ ឯកំ នវិចារកេ ឯកំ នឈានេ
 ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាណាបិ សម្បយុត្តវារោបិ
 កាតញ្ច ។

ឧបាទានុក្កៈ សំសដ្ឋវារៈ

សំសដ្ឋវារៈ

[២៥] នោឧបាទានុក្កំ ប្រឡំ នឹងនោឧបាទានុក្កំ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ប្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុក្កំ ខន្ធ ២ ប្រឡំ នឹងខន្ធ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

[២៧] នោឧបាទានុក្កំ ប្រឡំ នឹងនោឧបាទានុក្កំ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ប្រឡំ នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជានោ- ឧបាទានុក្កំ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងអហេតុកក្ខន្ធក្នុងណៈ មោហាៈ ដែល ប្រឡំដោយវិចិកិត្តា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ប្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រឡំ ដោយវិចិកិត្តា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៨] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ១ ក្នុងនបុរេជាតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនបច្ឆាជាតិប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ១ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវារោ

[២៩] នោឧទាណា ធម្មោ នោឧទាណា ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោឧទាណា ហេតុ សម្ម-
 យុត្តកានំ ខន្ទានំ នោឧទាណា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូទានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ។ បេ ។ នោឧទាណា ធម្មោ ឧទាណា ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោឧទាណា ហេតុ ឧទាណា
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូទានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ នោឧទាណា ធម្មោ ឧ-
 ទាណា ច នោឧទាណា ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នោឧទាណា ហេតុ សម្មយុត្តកានំ ខន្ទានំ
 ឧទាណា ច នោឧទាណា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូទានំ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

[៣០] ឧទាណា ធម្មោ នោឧទាណា ធម្មស្ស អា-
 រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . កាយំ រូបេ
 រសេ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុណា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោត-
 នាតុយា សន្ធិំ សុណាតិ រូទាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ហាវារៈ

[២៩] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជានោឧបាទា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទាផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបា-
 ទាធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជានោឧបាទា ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌
 ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជា
 នោឧបាទា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ជាឧបាទា និងជានោឧបាទាផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។ បេ ។

[៣០] ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវកាយ ពួករូប ពួករស . . .
 នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង
 បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឬ នូវសំឡេង ដោយ
 ទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ

ឧបាទានុកេ បញ្ញាវារោ

រសាយតនំ ដ្ឋិវាវិញ្ញាណាស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧទាទា ខន្ធា ឥទ្ធិវិញ្ញាណាស្ស បុព្វេនិវា-
 សានុស្សតិញ្ញាណាស្ស អនាគតំសញ្ញាណាស្ស អារដ្ឋ-
 នាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាទា
 ធម្មោ នោឧទាទា ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ កត្វា
 តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ អារព្ព
 រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វ
 ។ បេ ។ ឈានា ។ បេ ។ អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា
 មក្កំ បច្ចវេក្ខតិ ផលំ . . . និព្វានំ . . . និព្វានំ
 កោត្រិភុស្ស វោទានស្ស មក្កស្ស ផលស្ស អារដ្ឋ-
 នាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា បហីនេ
 កិលេសេ បច្ចវេក្ខតិ វិក្ខម្ពិតេ កិលេសេ . . .
 បុព្វ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វេ . . . នោឧទាទា ខន្ធា
 អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ចេតោ-
 បរិយញ្ញាណោ នោឧទាទា ចិត្តសមដ្ឋីស្ស ចិត្តំ ជា-
 នាតិ អាគាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស
 អាកិញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញាណាសញ្ញាយតនស្ស ដោ-
 ដ្ឋញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណាស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន

ឧបាទានុកៈ បញ្ញាវារៈ

រសាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃជិវ្ហវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកឧបាទានុ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ និងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានុ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គលនូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណានូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ អំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គនូវផល . . . នូវនិព្វាន . . .និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ . . . ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ នូវពួកដោដ្ឋព្វៈ . . . នូវពួកនោឧបាទានុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គលដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយនោឧបាទានុចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈៈ អាកិញ្ញាញ្ញាយតនៈៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈៈ ដោដ្ឋញ្ញាយតនៈៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ចយោ នោឧចាទា ខន្ទា ឥន្ទិវិធម្មញ្ញាណស្ស ចេ-
តោ បរិយ ញ្ញា ណា ស្ស បុព្វេ និ វា សា នុ ស្ស តិ ញ្ញា ណា ស្ស
យថាកម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស អា-
វុដ្ឋនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣១] ឧចាទា ធម្មោ នោឧចាទា ធម្មស្ស អធិ-
បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ចក្កំ . . . .
កាយំ រូបេ រសេ . . . . វត្ថុំ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ
អភិណន្ទតិ តំ ករុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
ឧប្បជ្ជតិ ។ នោឧចាទា ធម្មោ នោឧចាទា ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជា-
តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . .សីលំ . . . ឧចោ-
សថកម្មំ កត្វា តំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ
អភិណន្ទតិ តំ ករុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជ-
តិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ . . .
អរិយា មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា មគ្គំ ករុំ កត្វា . . . ផលំ . . .
និព្វានំ . . . និព្វានំ កោត្រភុស្ស វោទានស្ស មគ្គស្ស
ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដោដ្ឋព្វេ . . .
នោឧចាទា ខន្ទា ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិណន្ទតិ
តំ ករុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកនោឧបាទាខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិធម្មាណា
ចេតោបរិយញ្ញាណា បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណា យថាកម្មុបគញ្ញាណា
និងអនាគតិសញ្ញាណា ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ។

[៣១] ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយអធិបតិ-
ប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល នូវចក្ខុ . . . នូវកាយ
ពួករូប ពួករស . . . ធ្វើ នូវវត្ថុ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ
រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវវត្ថុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។
នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ
បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម
ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ
រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព
ទិដ្ឋិ កើតឡើង នូវពួកកុសលដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . .
ចេញ អំពីឈាន នូវឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពី
មគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព . . . នូវផល . . . នូវនិព្វាន . . .
និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ បុគ្គល នូវពួកដោដ្ឋព្វៈ . . . ធ្វើ នូវពួកនោ-
ឧបាទាខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើត
ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវវត្ថុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

ឧបាទានុកេ បញ្ញាវារោ

សហជាតាធិបតិ នោឧទាណា អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ នោឧទាណា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាណា ធម្មោ ឧទាណា
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ
 នោឧទាណា អធិបតិ ឧទាណា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាណា ធម្មោ ឧ-
 ទាណា ច នោឧទាណា ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ នោឧទាណា អធិបតិ សម្ម-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ឧទាណា ច នោឧទាណា ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានំ រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣២] នោឧទាណា ធម្មោ នោឧទាណា ធម្មស្ស
 អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នោឧទាណា
 ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ នោឧទាណា ខន្ធានំ អនន្ត-
 រវ្យច្ចយេន បច្ចយោ អនុលោមំ កោត្រិកុស្ស ផល-
 សមាបត្តិយា អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . .
 សមនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។ . . . អញ្ញមញ្ញវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។ . . . និស្សយវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ចយវារោ និស្សយសទិសំ ។

ឧបាទានុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឯសហជាតាធិបតិ គឺ នោឧបាទាធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទាផង ដោយអធិបតិ-
 ប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ ដោយអធិបតិ-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ នោឧបាទាធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ នោឧបាទាធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា និងជានោឧបាទា
 ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[៣២] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោ-
 ឧបាទាខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃ
 គោត្រភូ និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ
 ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹង
 បដិច្ចវារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹង
 បដិច្ចវារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹង
 និស្សយប្បច្ច័យ ក្នុងបច្ច័យវារៈដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៣៣] ឧទាទា ធម្មោ នោឧទាទា ធម្មស្ស
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ
បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ
ចក្កុសម្បទំ . . . កាយសម្បទំ វណ្ណសម្បទំ កន្ធុ-
សម្បទំ រសសម្បទំ . . . កោជនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ
ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌុតិ ចក្កុសម្បទា . . .
កាយសម្បទា វណ្ណសម្បទា កន្ធុសម្បទា រសសម្ប-
ទា . . . កោជនំ សទ្ធាយ ផលសមាបត្តិយា ឧប-
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាទា ធម្មោ
នោឧទាទា ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តប-
និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ សន្នំ ឧប-
និស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ
មាណំ ជម្លេតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ . . . សន្នំ
។ បេ ។ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ ទុក្ខំ
ឧតំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ
។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌុតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ
សទ្ធាយ ។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៣៣] ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តូបនិស្ស័យ និងបកត្តូបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកត្តូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល នូវចក្ខុសម្បទា . . . នូវកាយសម្បទា
 វណ្ណសម្បទា គន្ធសម្បទា និងរសសម្បទា . . . អាស្រ័យ នូវ
 កោជន ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ ចក្ខុសម្បទា . . .
 កាយសម្បទា វណ្ណសម្បទា គន្ធសម្បទា រសសម្បទា . . .
 កោជន ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
 បកត្តូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តូបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល អាស្រ័យ នូវ
 សទ្ធា ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើត ដំឡើងមានៈ
 ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល . . . នូវសទ្ធា ។ បេ ។ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា
 កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ និងរដូវ . . . អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
 ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។

ឧបាទានុកេ បញ្ញាវារោ

[៣៤] ឧបាទាន ធម្មោ នោឧបាទាន ធម្មស្ស បុ-
 រេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុ-
 បុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ ។ បេ ។ វត្ថុ
 អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
 ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សទ្ធិ
 សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស រសាយតនំ
 ដ្យាវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កុ-
 វិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ . . . វត្ថុ នោឧបាទាន ខន្ធនំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧបាទាន ធម្មោ
 នោឧបាទាន ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាបុរេជាតំ ដោដ្ឋព្វេ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោ-
 មនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទាន ច នោឧ-
 បាទាន ច ធម្មោ នោឧបាទាន ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 ដោដ្ឋព្វាយតនព្វ វត្ថុ ច នោឧបាទាន ខន្ធនំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដោដ្ឋព្វាយតនព្វ កា-
 យាយតនព្វ កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

ឧបាទានុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

[៣២] ឧបាទានុក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានុក្កៈ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ-
 បុរេជាត គឺ បុគ្គល នូវចក្ខុ ។ បេ ។ នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។
 ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឬ
 នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ រសាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃជីវ្ហវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត
 គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទានុក្កៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោឧបា-
 ទានុក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានុក្កៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណបុរេជាត គឺ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានុក្កៈ នោឧបាទានុក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃនោ-
 ឧបាទានុក្កៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុ-
 បុរេជាត ។ ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទានុក្កៈ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៣៥] នោឧបាទា ធម្មោ នោឧបាទា ធម្មស្ស
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា នោឧបាទា
 ខន្ធោ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស នោឧបាទា កាយស្ស
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ បច្ឆា-
 ជាតា នោឧបាទា ខន្ធោ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧ-
 បាទា កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ បុច្ឆិតតំ បច្ឆាជាតា នោឧបាទា ខន្ធោ បុរេជា-
 តស្ស ឥមស្ស ឧបាទា កាយស្ស ច នោឧបាទា
 កាយស្ស ច បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . .
 អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣៦] នោឧបាទា ធម្មោ នោឧបាទា ធម្មស្ស
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណខណ្ឌិ-
 កា ។ សហជាតា នោឧបាទា ចេតនា សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ នោឧបាទា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ នាណ-
 ខណ្ឌិកា នោឧបាទា ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ នោ-
 ឧបាទា ច កដត្តារូបានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នោឧបាទា ធម្មោ ឧបាទា ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតា នាណខណ្ឌិកា ។ សហជាតា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៣៥] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយ
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ឆាជាត គឺ ពួកនោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនោឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។
 បណ្ឌិតគប្បីស្ករមូលផងចុះ បច្ឆាជាត គឺ ពួកនោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត
 គប្បីស្ករមូលផងចុះ បច្ឆាជាត គឺ ពួកនោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាទាកាយ និងនោឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជា-
 តប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ ។

[៣៦] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
 នោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទាផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ . . . ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ នោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យ
 នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូប ជានោឧបាទាផង ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ

ឧបាទានុកេ បញ្ញាវារោ

នោឧទាណ ចេតនា ឧទាណ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។
 នាណខណិកា នោឧទាណ ចេតនា ឧទាណ កដត្តា-
 រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាណ
 ធម្មោ ឧទាណ ច នោឧទាណ ច ធម្មស្ស កម្មប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណខណិកា ។
 សហជាតា នោឧទាណ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ឧទាណ ច នោឧទាណ ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។
 នាណខណិកា នោឧទាណ ចេតនា វិចាកានំ ខន្ធានំ
 ឧទាណ ច នោឧទាណ ច កដត្តារូចានំ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[៣៧] នោឧទាណ ធម្មោ នោឧទាណ ធម្មស្ស
 វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចាកោ នោឧទាណ
 ឯកោ ខន្ធានំ តិណ្ណានំ ខន្ធានំ . . . បដិសន្ធិ តិណិ ។

[៣៨] ឧទាណ ធម្មោ ឧទាណ ធម្មស្ស អាហារប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ កតទ្បិដ្ឋាហោ អាហារោ ឥមស្ស
 ឧទាណ កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ បុច្ឆិតតំ កតទ្បិដ្ឋាហោ អាហារោ ឥមស្ស នោ-
 ឧទាណ កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

នោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯនានាខណិកៈ
 គឺ នោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាឧបាទា ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបា-
 ទាធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតិ និងនានាខណិកៈ ។
 សហជាតិ គឺ នោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា និងជានោឧបាទាផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ នោឧបាទាចេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូប ជាឧបាទា និងជានោ-
 ឧបាទាផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[៣៧] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយ
 វិបាកប្បច្ច័យ គឺ វិបាកក្ខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នៃខន្ធ ៣ . . . ជា
 បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

[៣៨] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ គឺ កតឡិវ្ហារាហារ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាកាយនេះ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីសួរនូវមូលផងចុះ កតឡិវ្ហា-
 រាហារ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

មូលំ បុច្ឆិតព្វំ កតព្យុត្តារោ អាហារោ ឥមស្ស
 ឧទាទា កាយស្ស ច នោឧទាទា កាយស្ស ច
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាទា ធម្មោ
 នោឧទាទា ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នោឧទាទា អាហារោ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ នោ-
 ឧទាទា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អាហារប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិកូលោ ។ មេ ។ នោឧ-
 ទាទាមូលកេ តីណិ បដិសន្ធិ ។

[៣៩] ឧទាទា ធម្មោ ឧទាទា ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ រូបដីវិតិទ្ធិយំ ឧទាទា កដត្តារូចានំ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតព្វំ^(១) ចក្កុទ្ធិ-
 យំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស កាយិទ្ធិយំ . . . រូបដីវិតិទ្ធិយំ
 នោឧទាទា កដត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ មូលំ បុច្ឆិតព្វំ រូបដីវិតិទ្ធិយំ ឧទាទា ច
 នោឧទាទា ច កដត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោឧទាទា ធម្មោ នោឧទាទា ធម្មស្ស
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ បដិសន្ធិ ។

---

១ ម. កាតព្វន្តិ ទិស្សតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បណ្ឌិត គប្បីស្នូរមូលផងចុះ កពឡិក្ការាហារ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទា-
 កាយ និងនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោឧបាទា-
 អាហារ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ជានោឧបាទាផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
 វារៈ ៣ ក្នុងនោឧបាទាមូលកៈ ជាបដិសន្ធិ ។

[៣៧] ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្ប-
 ច្ច័យ គឺ រូបជីវិតិទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាឧបាទា ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីស្នូរមូលផងចុះ ចក្ខុទ្រិយ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយិទ្រិយ . . . រូបជីវិតិទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តា-
 រូប ជានោឧបាទា ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីស្នូរមូល
 ផងចុះ រូបជីវិតិទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាឧបាទា និងជា
 នោឧបាទា ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 នោឧបាទាធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបដិសន្ធិទៀត ។

ឧបាទានុកេ បញ្ញាវារោ

ឧទានា ច នោឧទានា ច ធម្មា នោឧទានា
ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កុន្ទ្រិយញ្ច
ចក្កុវិញ្ញាណញ្ច ចក្កុវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ
ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយិន្ទ្រិយំ . . . ។

[៤០] នោឧទានា ធម្មា នោឧទានា ធម្មស្ស
ណានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ . . . មគ្គប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ តីណិ បដិសន្ធិ កាតញ្ច ។ . . .
សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

[៤១] ឧទានា ធម្មា នោឧទានា ធម្មស្ស វិប្ប-
យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
សហជាតំ បដិសន្ធិក្កុណោ វត្ថុ នោឧទានា ខន្ធានំ
វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កាយតនំ
ចក្កុវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ . . . វត្ថុ នោឧទានា
ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទានា
ធម្មា នោឧទានា ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា នោឧទានា ខន្ធា
នោឧទានា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេ-
ន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្កុណោ នោឧទានា ខន្ធា នោ-
ឧទានា កេដត្តារូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានុក្កៈ បញ្ហាវារៈ

ឧបាទានុក្កៈ នោឧបាទានុក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានុក្កៈ ដោយ
តន្ត្រីយប្បច្ច័យ គឺ ចក្កតន្ត្រីយក្កៈ ចក្កវិញ្ញាណក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ កាយតន្ត្រីយ . . . ។

[៤០] នោឧបាទានុក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានុក្កៈ ដោយ
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ជាបដិសន្ធិ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយ
សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[៤១] ឧបាទានុក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានុក្កៈ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទានុក្កៈ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ ចក្ខាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្កវិញ្ញាណ
កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទានុក្កៈ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានុក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានុក្កៈ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត
គឺ ពួកនោឧបាទានុក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទានុក្កៈ
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោឧបាទានុក្កៈ ជា
បច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជានោឧបាទានុក្កៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆាជាតា នោឧទាណា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 នោឧទាណា កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នោឧទាណា ធម្មោ ឧទាណា ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា
 នោឧទាណា ខន្ធា ឧទាណា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូទានំ
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។
 បច្ឆាជាតា នោឧទាណា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 ឧទាណា កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នោឧទាណា ធម្មោ ឧទាណា ច នោឧទាណា ច
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សហជាតា នោឧទាណា ខន្ធា ឧទាណា ច
 នោឧទាណា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូទានំ វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ បច្ឆាជាតា
 នោឧទាណា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧទាណា
 កាយស្ស ច នោឧទាណា កាយស្ស ច វិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៤២] ឧទាណា ធម្មោ ឧទាណា ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេ-
 ន បច្ចយោ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ កតពន្ធិដ្ឋានោ អាហារោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទាធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆា-
 ជាត ។ សហជាត គឺ នោឧបាទាខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 . . . ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាកាយ
 នេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា និងជានោឧបាទា ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ
 ពួកនោឧបាទាខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាកាយ និងនោឧបាទាកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[២២] ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ កតទ្យិក្ការាហារ

ឧបាទានុកេ បញ្ញាវារោ

ឥមស្ស ឧបាទា កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 រូបដីវិតិទ្ធិយំ ឧបាទា កដត្តារូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឧបាទា ធម្មោ នោឧបាទា ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ អាហារំ
 ឥទ្ធិយំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ នោឧ-
 បាទា ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ
 ចក្កំ អនិច្ចតោ ។ សន្និក្កំ ។ បុរេជាតសទិសំ និដ្ឋា-
 នាករណំ ។ កតទ្ធិដ្ឋាវោ អាហារោ ឥមស្ស
 នោឧបាទា កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូប-
 ដីវិតិទ្ធិយំ នោឧបាទា កដត្តារូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឧបាទា ធម្មោ ឧបាទា ច នោឧបាទា
 ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារំ ឥទ្ធិយំ ។
 កតទ្ធិដ្ឋាវោ អាហារោ ឥមស្ស ឧបាទា កាយស្ស
 ច នោឧបាទា កាយស្ស ច អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ រូបដីវិតិទ្ធិយំ ឧបាទា ច នោឧបាទា ច ក-
 ដត្តារូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧបាទា
 ធម្មោ នោឧបាទា ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតោ

ឧបាទានុកៈ បញ្ហាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រូបជីវិតិទ្រ្ទិយ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកកកដត្តារូប ជាឧបាទា ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បុរេជាត អាហារ និងឥទ្ធរិយ ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ជានោឧបាទា ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 បុរេជាត គឺ នូវចក្ក ថាមិនទៀង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ដូចគ្នានឹងបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ កតឡិវ្យាហារ
 ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រូបជីវិតិទ្រ្ទិយ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកកកដត្តារូប ជានោឧបាទា ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 បានដល់អាហារ និងឥទ្ធរិយ ។ កតឡិវ្យាហារ ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាទាកាយ និងនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រូបជីវិតិទ្រ្ទិយ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកកកដត្តារូប ជាឧបាទា និងជានោឧបាទា ដោយអត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សហជាត

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោឧទាទា ឯកោ ខន្ធោ តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ នោឧ-
 ទាទា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ឯកំ មហា-
 ភូតំ តិណ្ណាន្នំ មហាភូតានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ។ បេ ។ ទ្វេ មហាភូតា ទ្ធិន្នំ មហាភូតានំ អត្ថិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ បុរេ-
 ជាតំ ដោដ្ឋព្វេ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស អត្ថិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា នោឧទាទា
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស នោឧទាទា កាយស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាទា ធម្មោ
 ឧទាទា ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហា-
 ជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហាជាតា នោឧទាទា ខន្ធា
 ឧទាទា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ បច្ឆាជាតា នោឧទាទា
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧទាទា កាយស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាទា ធម្មោ
 ឧទាទា ច នោឧទាទា ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហាជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហាជាតោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធ ១ ជានោឧបាទា ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូប ជានោឧបាទាផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ មហាកូត ១ ជាបច្ច័យ នៃមហាកូត ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ។ បេ ។ មហាកូត ២ ជាបច្ច័យ នៃមហាកូត ២ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 រហូតដល់ពួកអសញ្ញសត្វ ។ បុរេជាត គឺ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិន
 ទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកនោឧបាទា-
 ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកនោឧបាទា-
 ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធ
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត

ឧបាទានុកេ បញ្ញាវារោ

នោឧបាទានា ឯកោ ខន្ទោ តិណ្ណន្នំ ខន្ទានំ ឧ-
 បាទានា ច នោឧបាទានា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ទា . . . បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ . . . ។ បច្ឆាជាតា នោឧបាទានា ខន្ទា បុរេ-
 ជាតស្ស ឥមស្ស ឧបាទានា កាយស្ស ច នោឧ-
 បាទានា កាយស្ស ច អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧបាទានា ច នោឧបាទានា ច ធម្មា ឧបាទានា ធម្មស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិ-
 យំ ។ បច្ឆាជាតា នោឧបាទានា ខន្ទា ច កតទ្បិ-
 ដ្ឋានោ អាហារោ ច ឥមស្ស ឧបាទានា កាយស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា នោឧបាទានា
 ខន្ទា ច រូបដីវិតិទ្ធិយញ្ច ឧបាទានា កដត្តារូបានំ
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានា ច នោឧបា-
 ទានា ច ធម្មា នោឧបាទានា ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អា-
 ហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ ចក្កុវិញ្ញាណសហ-
 កតោ ឯកោ ខន្ទោ ច ចក្កាយតនញ្ច តិណ្ណន្នំ
 ខន្ទានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ទា . . .

ឧបាទានុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ ខន្ធ ១ ជានោឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូប ជាឧបាទាន និងជានោឧបាទានផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ នូវខន្ធ ២ . . .
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកនោឧបាទានខន្ធ ជា
 បច្ច័យ នៃឧបាទានកាយ និងនោឧបាទានកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ បច្ឆាជាត
 គឺ ពួកនោឧបាទានខន្ធក្តី កពឡិវ្យាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទា-
 កាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកនោឧបាទានខន្ធ
 ក្តី រូបជីវិតិឡិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាឧបាទាន ដោយអត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និង
 ឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី
 ចក្ខាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោឧទាទា ឯកោ ខន្ធោ ច វត្ថុ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធា-
 នំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិ-
 សន្និក្ខុលោ នោឧទាទា ឯកោ ខន្ធោ ច វត្ថុ ច
 តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេ-
 ជាតំ ដោដ្ឋព្វាយតនព្វ វត្ថុ ច នោឧទាទា ខន្ធានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដោដ្ឋព្វាយតនព្វ កាយាយ-
 តនព្វ កាយវិញ្ញាណស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា នោឧទាទា ខន្ធា ច កតទ្បិដ្ឋាហោ អា-
 ហារោ ច ឥមស្ស នោឧទាទា កាយស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា នោឧទាទា ខន្ធា
 ច រូបដីវិតិទ្ធិយព្វ នោឧទាទា កដត្តារូបាទំ អត្ថិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាទា ច នោឧទាទា ច ធម្មា
 ឧទាទា ច នោឧទាទា ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥទ្ធិយំ ។ បច្ឆាជាតា
 នោឧទាទា ខន្ធា ច កតទ្បិដ្ឋាហោ អាហារោ ច
 ឥមស្ស ឧទាទា កាយស្ស ច នោឧទាទា កាយស្ស
 ច អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា នោ-
 ឧទាទា ខន្ធា ច រូបដីវិតិទ្ធិយព្វ ឧទាទា ច នោ-
 ឧទាទា ច កដត្តារូបាទំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ខន្ធ ១ ជានោឧបាទាក្តី វត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្តិ-
 ប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ១ ជានោឧបាទា
 ក្តី វត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ
 ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី វត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទាខន្ធ ដោយអត្តិ-
 ប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ច្រាជាត គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធក្តី កពឡិដ្ឋា-
 រាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ច្រា-
 ជាត គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធក្តី រូបជីវិតិទ្រ្ទិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តា-
 រូប ជានោឧបាទា ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទា-
 ធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ បានដល់បច្ច្រាជាត អាហារ និងឥទ្ធរិយ ។ បច្ច្រាជាត
 គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធក្តី កពឡិដ្ឋារាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាកាយ
 និងនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ច្រាជាត គឺ ពួក
 នោឧបាទាខន្ធក្តី រូបជីវិតិទ្រ្ទិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជា
 ឧបាទា និងជានោឧបាទា ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។

ឧបាទានុកេ បញ្ញាវារោ

[៤៣] ហេតុយា តីណិ អារម្មណោ ទ្វេ អធិ-
 បតិយា ចត្តារិ អនន្តរេ ឯកំ សមនន្តរេ ឯកំ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ បញ្ច និស្សយេ បញ្ច
 ឧបនិស្សយេ ទ្វេ បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ
 អាសេវនេ ឯកំ កម្មេ តីណិ វិទាកេ តីណិ
 អាហារេ ន ឥន្ទ្រិយេ សត្ត លានេ តីណិ មក្ក
 តីណិ សម្បយុត្តេ ឯកំ វិប្បយុត្តេ ចត្តារិ អត្ថិយា
 នវ នត្ថិយា ឯកំ វិតតេ ឯកំ អវិតតេ នវ ។

[៤៤] ឧទានា ធម្មោ ឧទានា ធម្មស្ស អាហារ-
 រហ្សច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយហ្សច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧទានា ធម្មោ នោឧទានា ធម្មស្ស អារម្មណាហ្សច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតហ្សច្ចយេន បច្ចយោ ឧប-
 និស្សយហ្សច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតហ្សច្ចយេន បច្ច-
 យោ អាហារហ្សច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយហ្សច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឧទានា ធម្មោ ឧទានា ច នោឧទានា ច
 ធម្មស្ស អាហារហ្សច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយហ្សច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោឧទានា ធម្មោ នោឧទានា ធម្មស្ស

ឧបាទានុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

[២៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអត្ថិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្ថិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[២៤] ឧបាទានុក្ក ជាបដ្ឋយ នៃឧបាទានុក្ក ដោយអាហារប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ ។ ឧបាទានុក្ក ជាបដ្ឋយ នៃនោឧបាទានុក្ក ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយបុរេជាតប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយអាហារប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ ។ ឧបាទានុក្ក ជាបដ្ឋយ នៃឧបាទានុក្កផង នៃនោឧបាទានុក្កផង ដោយអាហារប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ ។ នោឧបាទានុក្ក ជាបដ្ឋយ នៃនោឧបាទានុក្ក

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កិម្ម-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាណា ធម្មា ឧទាណា
 ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ កិម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោ-
 ឧទាណា ធម្មា ឧទាណា ច នោឧទាណា ច ធម្មស្ស
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ កិម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាណា ច
 នោឧទាណា ច ធម្មា ឧទាណា ធម្មស្ស បច្ឆាជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាណា ច នោឧទាណា
 ច ធម្មា នោឧទាណា ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាណា ច នោឧទា-
 ណា ច ធម្មា ឧទាណា ច នោឧទាណា ច ធម្មស្ស
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌
ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី
នោឧបាទាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។
ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

ឧបាទានុកេ បញ្ញាវារោ

[៤៥] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ នវ សព្វត្ថ នវ
នសម្បយុត្តេ នវ នវិប្បយុត្តេ ន ជោអត្ថិយា ចត្តារិ
ជោនត្ថិយា នវ ជោវិកតេ នវ ជោអវិកតេ ចត្តារិ ។

[៤៦] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ តីណិ . . .
នអធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
តីណិ នអញ្ញមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
សព្វត្ថ តីណិ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ
ជោនត្ថិយា តីណិ ជោវិកតេ តីណិ ។

[៤៧] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ ទ្វេ . . . អធិ-
បតិយា ចត្តារិ ។ សង្ខតំ ។ អនុលោមមាតិកា
វិត្តាវេតព្វា ។ . . . អវិកតេ នវ ។

ឧបាទានុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបាទានុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

[២៥] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោអត្តិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

[២៦] ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនោនត្តិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[២៧] ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។ . . . ក្នុងនអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ ឧបាទានុក្កៈ ។

ឧបាទិស្ឋទុកំ

បដិច្ចវារោ

[៤៨] ឧបាទិស្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទិស្ឋោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទិស្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបាទិស្ឋំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
 ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហា-
 ភូតំ . . . មហាភូតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។
 ឧបាទិស្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិស្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទិស្ឋោ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ ឧបាទិស្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទិស្ឋោ ច អនុបាទិស្ឋោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទិស្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 . . . ។ អនុបាទិស្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិស្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនុបាទិស្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឧបាទិទ្ទទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៨] ឧបាទិទ្ទធម៌ (ធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
តណ្ហាជាដើម កាន់យកហើយ^(១)) អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ទធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
ជាឧបាទិទ្ទ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី
កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិទ្ទ នូវខន្ធ ២ . . .
វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាកូត ១
. . . កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ អនុបា-
ទិទ្ទធម៌ (ធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនបាន
កាន់យកហើយ^(២)) អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទិទ្ទក្ខន្ធ ។
ឧបាទិទ្ទធម៌ក្តី អនុបាទិទ្ទធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិទ្ទ នូវខន្ធ ២ . . . ។ អនុបាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យ
នូវអនុបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិទ្ទ នូវខន្ធ ២ . . .

---

១ វិបាកក្នុងភូមិ ៣ និងកដត្តារូប ។ ២ កុសល អកុសល កិរិយាព្យាក្រឹត ក្នុងភូមិ ៣
មគ្គ ៤ ផល ៤ ព្រះនិព្វាន ១ ។

ឧបាទិស្សទុកេ បដិច្ចវារោ

ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទារូបំ ។ ឧបាទិន្ទញ្ច អនុបាទិន្ទញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ឧបាទិន្នោ ខន្ធេ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្ត-
សមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[៤៩] ឧបាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទិន្នោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ឧបាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធេ . . . បដិសន្ធិក្កុណោ វត្ថុំ បដិច្ច
ខន្ធា ។ អនុបាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា អនុបាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធំ
បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធេ . . . ។

[៥០] អនុបាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ អធិបតិប្បច្ចយា អនុបាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធេ . . . ឯកំ
មហាក្ខតំ បដិច្ច . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ ឧបាទារូបំ ។ សន្ធិត្ថំ ។

[៥១] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អធិ-
បតិយា ឯកំ អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ ស-
ហាជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ច

ឧបាទិដ្ឋទុកៈ បដិច្ចវារៈ

អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ
នូវពួកមហាក្ខត ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិដ្ឋធម៌ផង នូវ
អនុបាទិដ្ឋធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយគឺ ចិត្តសមុដ្ឋា-
នរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទិដ្ឋក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។

[៤៧] ឧបាទិដ្ឋធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិដ្ឋ
នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។
អនុបាទិដ្ឋធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
អារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិដ្ឋ នូវ
ខន្ធ ២ . . . ។

[៤៨] អនុបាទិដ្ឋធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះអធិបតិប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អា-
ស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិដ្ឋ នូវខន្ធ ២ . . . អាស្រ័យ នូវ
មហាក្ខត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួក
មហាក្ខត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៤៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ
៥ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយេ ទ្វេ បុរេជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ឯកំ
កម្មេ បញ្ច វិចារកេ បញ្ច អាហារេ បញ្ច ឥន្ទ្រិយេ
បញ្ច ឈានេ បញ្ច មត្តេ បញ្ច សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្ប-
យុត្តេ បញ្ច អត្តិយា បញ្ច នត្តិយា ទ្វេ វិភតេ ទ្វេ
អវិភតេ បញ្ច ។

[៥២] ឧចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ឧចាទិន្នំ ឯកំ
ខន្នំ បដិច្ច តយោ ខន្នា ទ្វេ ខន្នេ . . . អហេតុកប្ប-
ដិសន្និក្ខុណោ ឧចាទិន្នំ ឯកំ ខន្នំ បដិច្ច តយោ
ខន្នា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្នេ . . . ខន្នេ បដិច្ច
វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្នា ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច . . .
មហាក្ខតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ឧចាទារូបំ អសញ្ញា-
សត្តានំ ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច . . . មហាក្ខតេ
បដិច្ច កដត្តារូបំ ឧចាទារូបំ ។ ឧចាទិន្នំ ធម្មំ
បដិច្ច អនុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
អហេតុកេ ឧចាទិន្នេ ខន្នេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
នំ រូបំ ។ ឧចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទិន្នោ ច
អនុចាទិន្នោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ នហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងមគ្គ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ។

[៥២] ឧបាទិទ្ធុធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ធុធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាឧ-
 បាទិទ្ធុ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តា-
 រូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិទ្ធុ នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ១
 . . . កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត អាស្រ័យ
 នូវមហាកូត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ . . . កដត្តារូប និងឧបាទារូប
 អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ អនុបាទិទ្ធុធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ធុធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាឧបាទិទ្ធុ ។ ឧបាទិទ្ធុធម៌ក្តី អនុបាទិទ្ធុធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ធុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ

ឧបាទិស្សទុកេ បដិច្ចវារោ

អហេតុកំ ឧបាទិណ្ណំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ អនុបាទិណ្ណំ ធម្មំ
 បដិច្ច អនុបាទិណ្ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
 អហេតុកំ អនុបាទិណ្ណំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ឯកំ មហាក្ខតំ . . .
 មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទារូបំ ពា-
 ហិវំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច ឧបាទារូបំ វិចិ-
 កិច្ចាសហគតេ ឧទ្ធចូសហគតេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វិចិ-
 កិច្ចាសហគតោ ឧទ្ធចូសហគតោ មោហោ ។ ឧបា-
 ទិណ្ណញា អនុបាទិណ្ណញា ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិណ្ណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកេ ឧបាទិណ្ណោ ខន្ធធ្វេ
 ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[៥៣] ឧបាទិណ្ណំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទិណ្ណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នអាម្ពណាប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបា-
 ទិណ្ណោ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វត្ថុ
 ឯកំ មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ
 ឧបាទារូបំ អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . .
 មហាក្ខតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។

ឧបាទិទ្ទទុកៈ បដិច្ចវារៈ

គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជា
ឧបាទិទ្ធន្ន នូវខន្ធ ២ . . . ។ អនុបាទិទ្ធជម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិទ្ធជម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាអនុបាទិទ្ធន្ន នូវខន្ធ ២ . . . មហា-
ភូត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាភូត
ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . មហាភូត ១ មានរដូវជាសមុដ្ឋាន
. . . ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាភូត មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ អនុបាទិទ្ធជម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ធជ-
ម៌ផង នូវអនុបាទិទ្ធជម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាឧបាទិទ្ធជម៌ នូវពួក
មហាភូតផង ។

[៥៣] ឧបាទិទ្ធជម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ធជម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ
នូវពួកឧបាទិទ្ធក្ខន្ធ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មហាភូត ១ . . . កដត្តា-
រូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាភូត មហាភូត ១ របស់ពួក
អសញ្ញាសត្វ . . . កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាភូត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នអារម្មណាប្បច្ចយា ឧបាទិដ្ឋោ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ ។ អនុបាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិដ្ឋោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា អនុបាទិដ្ឋោ ខន្ធ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ពាហិរំ
 . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ មហា-
 ក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច ឧបាទារូបំ ។ ឧបាទិន្ទញ្ច
 អនុបាទិន្ទញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ឧបាទិដ្ឋោ ខន្ធ ច មហា-
 ក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[៥៤] ឧបាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នអធិបតិប្បច្ចយា ។ . . . នអនន្តរាប្បច្ចយា
 នសមនន្តរាប្បច្ចយា នអញ្ញមញ្ញាប្បច្ចយា នឧបនិស្ស-
 យាប្បច្ចយា ។

[៥៥] ឧបាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ ឧបាទិដ្ឋំ ឯកំ
 ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ខន្ធ ខន្ធ . . . បដិ-
 សន្និក្ខុណោ ឧបាទិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធ កេដត្តា ច រូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធ ។
 អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នអាម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នក្ខន្ធ
 មហាក្ខត ១ . . . ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . មហាក្ខត ១
 មានរដូវជាសមុដ្ឋាន . . . ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។
 អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ផង នូវអនុបាទិន្នធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។

[៥៤] ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ ។ . . . ព្រោះនអនន្តរប្បច្ច័យ ព្រោះនសមនន្ត-
 រប្បច្ច័យ ព្រោះនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៥៥] ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន
 ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ពា ក្តី កងត្តារូប
 ក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។

ឧបាទិស្ថានុក្រម បដិច្ចវារោ

ឧបាទិស្ថានុក្រម ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិស្ថានុក្រម ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នបុរេជាតប្បច្ចយា ឧបាទិស្ថានុក្រម ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ អនុបាទិស្ថានុក្រម ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិស្ថានុក្រម ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ អនុបាទិស្ថានុក្រម
 ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . .
 អនុបាទិស្ថានុក្រម ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឯកំ
 មហាក្ខតំ យាវ អសញ្ញសត្តា ឧតុសមុដ្ឋានំ ។
 ឧបាទិស្ថានុក្រម អនុបាទិស្ថានុក្រម ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិស្ថានុក្រម
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា ឧបាទិស្ថានុក្រម ខន្ធ
 ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ . . .
 នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា នអាសេវនប្បច្ចយា ។

[៥៦] អនុបាទិស្ថានុក្រម ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិស្ថានុក្រម
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា អនុបាទិស្ថានុក្រម ខន្ធ
 បដិច្ច អនុបាទិស្ថានុក្រម ចេតនា ពាហិរំ . . . អាហារស-
 មុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . ។ បេ ។ មហាក្ខតេ
 បដិច្ច ឧបាទិស្ថានុក្រម ។

[៥៧] ឧបាទិស្ថានុក្រម ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទិស្ថានុក្រម ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នវិចារកប្បច្ចយា អសញ្ញសត្តានំ ឯកំ មហា-
 ក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ឧបាទិស្ថានុក្រម ។

ឧបាទិទ្ទទុកៈ បដិច្ចវារៈ

អនុបាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេ-
 ជាតប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទិទ្ទក្ខន្ធ ។
 អនុបាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
 បុរេជាតប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិទ្ទ ក្នុង
 អរូប នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកអនុបាទិទ្ទក្ខន្ធ
 មហាកូត ១ មានរដូវជាសមុដ្ឋាន រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ អនុ-
 បាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ទធម៌ផង នូវអនុបាទិទ្ទធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 ឧបាទិទ្ទក្ខន្ធផង នូវពួកមហាកូតផង ។ . . . ព្រោះនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ
 ព្រោះនអាសេវនប្បដ្ឋាយ ។

[៥៦] អនុបាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ អនុបាទិទ្ទចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកអនុបា-
 ទិទ្ទក្ខន្ធ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . ។ បេ ។
 ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។

[៥៧] ឧបាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ទធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនវិបាកប្បដ្ឋាយ គឺ មហាកូត ១ របស់ពួកអសញ្ញា-
 សត្វ . . . កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អនុចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
នវិចាកប្បច្ចយា អនុចាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ត-
យោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ឯកំ
មហាក្ខតំ យាវ ឧតុសមុដ្ឋានំ ។

[៥៨] ឧចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នអាហារប្បច្ចយា អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ
មហាក្ខតំ . . . ។ អនុចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុចា-
ទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអាហារប្បច្ចយា ពាហិរំ . . .
ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . ។ បេ ។

[៥៩] ឧចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នសន្ធិយប្បច្ចយា អសញ្ញាសត្តានំ មហាក្ខតេ
បដិច្ច រូបដិវិតិទ្ធិយំ ។ អនុចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុចា-
ទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នសន្ធិយប្បច្ចយា ពាហិរំ . . .
អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . ។ បេ ។

[៦០] ឧចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ចយា បញ្ចវិញ្ញាណាសហាតតំ ឯកំ
ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . អសញ្ញា-
សត្តានំ ។ បេ ។ អនុចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុចា-
ទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ចយា ពាហិរំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
វិបាកប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
ជាអនុបាទិន្ន នូវខន្ធ ២ . . . មហាកូត ១ មានរដូវជាសមុដ្ឋាន
រហូតតទៅ ។

[៥៨] ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ គឺ មហាកូត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ . . . ។
អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអា-
ហារប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . ។ បេ ។

[៥៩] ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺ រូបជីវិតិទ្ធិយ អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត
របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ . . . អាហារ-
សមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . ។ បេ ។

[៦០] ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយបញ្ជាវិញ្ញាណ នូវខន្ធ ២ . . . របស់
ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ បេ ។ អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបា-
ទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ . . .

ឧបាទិស្ថកុកេ បដិច្ចវារោ

អាហារសមុជ្ជានំ . . . ឧតុសមុជ្ជានំ . . . ។ បេ ។

[៦១] ឧចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នមត្តប្បច្ចយា នហោតុសទិសំ មោហោ
នត្ថិ ។ . . . នសម្បយុត្តប្បច្ចយា ។

[៦២] ឧចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុចាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នវិប្បយុត្តប្បច្ចយា អរូបេ ឧចាទិន្នំ ឯកំ
ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . អសញ្ញា-
សត្តានំ ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច . . . ។ អនុចាទិន្នំ
ធម្មំ បដិច្ច អនុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នវិប្ប-
យុត្តប្បច្ចយា អរូបេ អនុចាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ពាហិរំ . . . អាហារ-
សមុជ្ជានំ . . . ឧតុសមុជ្ជានំ . . . ។ បេ ។ . . . គោ-
នត្ថិប្បច្ចយា គោរិកតប្បច្ចយា ។

[៦៣] នហោតុយា បញ្ច នអារម្មណោ ចត្តារិ
នអធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ ចត្តារិ នសមនន្តរេ
ចត្តារិ នអញ្ញមញ្ញោ ចត្តារិ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ
នបុរេជាតេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ
បញ្ច នកម្មេ ឯកំ នវិចាកេ ទ្វេ នអាហារេ
ទ្វេ នស្រិយេ ទ្វេ នឈានេ ទ្វេ នមក្កេ បញ្ច

ឧបាទិទ្ទទុកៈ បដិច្ចវារៈ

អាហារសមុជ្ជាន . . . ឧតុសមុជ្ជាន . . . ។ បេ ។

[៦១] ឧបាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនមគ្គប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងនហេតុប្បច្ច័យដែរ មោហៈ មិនមាន ទេ ។ . . . ព្រោះនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[៦២] អនុបាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិទ្ទ ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ . . . អាស្រ័យ នូវមហាកូត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ . . . ។ អនុបាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិទ្ទ ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ . . . ពាហិរៈ . . . អាហារសមុជ្ជាន . . . ឧតុសមុជ្ជាន . . . ។ បេ ។ . . . ព្រោះនោនត្ថិប្បច្ច័យ ព្រោះនោវិតតប្បច្ច័យ ។

[៦៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នសម្បយុត្តេ ចត្តារិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ជោនត្តិយា
ចត្តារិ ជោវិតតេ ចត្តារិ ។

[៦៤] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ចត្តារិ . . .
នអធិបតិយា បញ្ច នបុរេជាតេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ
បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច នកម្មេ ឯកំ នវិចារកេ
ឯកំ នសម្បយុត្តេ ចត្តារិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ជោនត្តិ-
យា ចត្តារិ ជោវិតតេ ចត្តារិ ។

[៦៥] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ទ្វេ . . .
អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជាតេ បញ្ច អញ្ញ-
មញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្សយេ ទ្វេ បុរេ-
ជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ឯកំ កម្មេ បញ្ច វិចារកេ
បញ្ច មក្កេ ឯកំ សម្បយុត្តេ ទ្វេ ។ មេ ។ អវិ-
តតេ បញ្ច ។

សហជាតវារោ បដិច្ចវារសទិសោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[៦២] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[៦៥] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ បេ ។ ក្នុងនអវិតត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈ ដូចជាបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវារោ

[៦៦] ឧទាទិដ្ឋំ ធម្មំ បច្ចយា ឧទាទិដ្ឋោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទាទិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ច-
យា តយោ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
បដិសន្ធិក្ខណោ ឧទាទិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា
តយោ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
ខន្ធធ្វេ បច្ចយា វត្ថុ វត្ថុ បច្ចយា ខន្ធា ឯកំ មហា-
ក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បច្ចយា កដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ
វត្ថុ បច្ចយា ឧទាទិដ្ឋោ ខន្ធា ។ ឧទាទិដ្ឋំ ធម្មំ បច្ចយា
អនុទាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទាទិដ្ឋោ
ខន្ធធ្វេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុ បច្ចយា អនុទា-
ទិដ្ឋោ ខន្ធា ។ ឧទាទិដ្ឋំ ធម្មំ បច្ចយា ឧទាទិដ្ឋោ ច
អនុទាទិដ្ឋោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទា-
ទិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
នញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ឯកំ មហាក្ខតំ . . . មហា-
ក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧទាទារូបំ ។ អនុទា-
ទិដ្ឋំ ធម្មំ បច្ចយា អនុទាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា អនុទាទិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា
ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ឯកំ មហាក្ខតំ . . .
មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧទាទារូបំ ។

ឧបាទិដ្ឋទុកៈ បច្ចយវារៈ

បច្ចយវារៈ

[៦៦] ឧបាទិដ្ឋធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី ពឹងផ្អែក
នឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទិដ្ឋ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ
៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទិដ្ឋ នឹងខន្ធ ២ . . .
វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មហាកូត ១ . . .
កដត្តារូប និងឧបាទារូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាកូត ពួកឧបាទិដ្ឋក្នុង ពឹង
ផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកឧបាទិដ្ឋក្នុង
ពួកអនុបាទិដ្ឋក្នុង ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ក្តី អនុបាទិដ្ឋធម៌ក្តី
ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ
៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទិដ្ឋ នឹងខន្ធ ២
. . . មហាកូត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និងឧបាទារូប ពឹងផ្អែក នឹង
ពួកមហាកូត ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនុបាទិដ្ឋធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិដ្ឋ នឹងខន្ធ ២ . . . មហាកូត ១
. . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និងឧបាទារូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាកូត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទិទ្ធិញ្ច អនុបាទិទ្ធិញ្ច ធម្មំ បច្ចយា អនុបាទិទ្ធិញ្ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទិទ្ធិញ្ច ខន្តេ ច
មហាក្ខតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុជ្ជានំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិញ្ច
ឯកំ ខន្តញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្តា ទ្វេ
ខន្តេ . . . ។

[៦៧] ឧបាទិទ្ធិញ្ច ធម្មំ បច្ចយា ឧបាទិទ្ធិញ្ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ឧបាទិទ្ធិញ្ច ឯកំ ខន្តំ
បច្ចយា តយោ ខន្តា ទ្វេ ខន្តេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
វត្ថុំ បច្ចយា ខន្តា ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ
កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ
បច្ចយា ឧបាទិទ្ធិញ្ច ខន្តា ។ ឧបាទិទ្ធិញ្ច ធម្មំ បច្ចយា
អនុបាទិទ្ធិញ្ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា វត្ថុំ
បច្ចយា អនុបាទិទ្ធិញ្ច ខន្តា ។ អនុបាទិទ្ធិញ្ច ធម្មំ បច្ចយា
អនុបាទិទ្ធិញ្ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា
អនុបាទិទ្ធិញ្ច ឯកំ ខន្តំ បច្ចយា តយោ ខន្តា ទ្វេ
ខន្តេ . . . ។ ឧបាទិទ្ធិញ្ច អនុបាទិទ្ធិញ្ច ធម្មំ បច្ចយា
អនុបាទិទ្ធិញ្ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា អនុ-
បាទិទ្ធិញ្ច ឯកំ ខន្តញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្តា
ទ្វេ ខន្តេ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិន្នធម៌ផង នឹងអនុបាទិន្នធម៌ផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួក
ឧបាទិន្នក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជា
អនុបាទិន្នផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។

[៦៧] ឧបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន
នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចក្ក-
វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយ-
យតនៈ ពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក
នឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនុបា-
ទិន្នក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនុបា-
ទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក
នឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ន នឹងខន្ធ ២ . . . ។ អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក
នឹងឧបាទិន្នធម៌ផង នឹងអនុបាទិន្នធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណ-
ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្នផង នឹងវត្ថុផង
នឹងខន្ធ ២ . . . ។

ឧបាទិស្ឋទុកេ បច្ចយវារោ

[៦៨] ឧចាទិដ្ឋំ ធម្មំ បច្ចយា អនុចាទិដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អធិបតិប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា អនុចាទិដ្ឋោ
 ខន្ធោ ។ អនុចាទិដ្ឋំ ធម្មំ បច្ចយា អនុចាទិដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អធិបតិប្បច្ចយា អនុចាទិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ
 បច្ចយា តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ
 . . . ឯកំ មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ឧចាទាវរូបំ ។ ឧចាទិដ្ឋញ អនុចា-
 ទិដ្ឋញ ធម្មំ បច្ចយា អនុចាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 អធិបតិប្បច្ចយា អនុចាទិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធសញ វត្ថុញ បច្ច-
 យា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ។ សន្និដ្ឋតំ ។

[៦៩] ហេតុយា បញ្ច អាម្មណោ ចត្តារិ អធិ-
 បតិយា តីណិ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ ចត្តារិ និស្សយេ បញ្ច
 ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ចត្តារិ អាសេវនេ
 តីណិ កម្មេ បញ្ច វិចាកេ បញ្ច អវិតតេ បញ្ច ។

[៧០] ឧចាទិដ្ឋំ ធម្មំ បច្ចយា ឧចាទិដ្ឋោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ឧចា-
 ទិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ
 . . . អហេតុកប្បនិសន្និក្ខណោ ខន្ធោ បច្ចយា
 វត្ថុ វត្ថុ បច្ចយា ខន្ធោ ឯកំ មហាក្ខតំ . . .

ឧបាទិទ្ទទុកៈ បច្ចយវារៈ

[៦៨] អនុបាទិទ្ទធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនុបាទិទ្ទក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិទ្ទធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនុបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិទ្ទ នឹងខន្ធ ២ . . . មហាកូត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និងឧបាទារូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាកូត ។ អនុបាទិទ្ទធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិទ្ទធម៌ផង នឹងអនុបាទិទ្ទធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិទ្ទផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៦៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរៈប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរៈប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៧០] ឧបាទិទ្ទធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាឧបាទិទ្ទ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ឯពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មហាកូត ១ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

មហាក្ខតេ បច្ចុយា កដត្តារូបំ ឧចាទារូបំ អសញ្ញា-
 សត្តានំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ចក្ខាយតនំ បច្ចុយា
 ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចុយា កាយវិញ្ញាណំ
 វត្ថុំ បច្ចុយា អហេតុកា ឧចាទិន្នា ខន្ធ ។ ឧចាទិន្នំ
 ធម្មំ បច្ចុយា អនុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុ-
 ប្បច្ចុយា អហេតុកេ ឧចាទិន្នោ ខន្ធ បច្ចុយា ចិត្ត-
 សមុជ្ជានំ រូបំ វត្ថុំ បច្ចុយា អហេតុកា អនុចាទិន្នា
 ខន្ធ វត្ថុំ បច្ចុយា វិចិត្តិច្ឆាសហកតោ ឧទ្ធច្ចុសហ-
 កតោ មោហោ ។ ឧចាទិន្នំ ធម្មំ បច្ចុយា ឧចាទិន្នោ
 ច អនុចាទិន្នោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បច្ចុយា
 អហេតុកំ ឧចាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធ បច្ចុយា តយោ ខន្ធ
 ចិត្តសមុជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។ អនុចាទិន្នំ ធម្មំ
 បច្ចុយា អនុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចុយា
 អហេតុកំ អនុចាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធ បច្ចុយា តយោ ខន្ធ
 ចិត្តសមុជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . ឯកំ មហាក្ខតំ
 . . . ពាហិរំ . . . អាហារសមុជ្ជានំ . . . ឧតុសមុជ្ជានំ
 . . . វិចិត្តិច្ឆាសហកតេ ឧទ្ធច្ចុសហកតេ ខន្ធ បច្ចុ-
 យា វិចិត្តិច្ឆាសហកតោ ឧទ្ធច្ចុសហកតោ មោហោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កដត្តារូប និងឧបាទារូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត មហាក្ខត ១ របស់ពួក
អសញ្ញាសត្វ . . . ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ
ពឹងផ្អែក នឹងកាយយតនៈ ពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកអហេតុក្ខន្ធ
ជាឧបាទិន្ន ពួកអហេតុក្ខន្ធ ជាអនុបាទិន្ន ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ
ដែលប្រឡំដោយវិចិក្ខា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។
ឧបាទិន្នធម៌ក្តី អនុបាទិន្នធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹង
អហេតុក្ខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន នឹងខន្ធ ២ . . . ។ អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក
នឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី
ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុក្ខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ន នឹងខន្ធ
២ . . . មហាក្ខត ១ . . . ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . .
ឧតុសមុដ្ឋាន . . . មោហៈ ដែលប្រឡំដោយវិចិក្ខា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយវិចិក្ខា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

ឧបាទិស្ឋទុកេ បច្ចយវារោ

ឧចាទិន្ទញ្ច អនុចាទិន្ទញ្ច ធម្មំ បច្ចយា អនុចាទិន្ទោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកេ ឧចា-
 ទិន្ទេ ខន្ទេ ច មហាក្ខតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ អហេតុកំ អនុចាទិន្ទំ ឯកំ ខន្ទញ្ច វត្តញ្ច
 បច្ចយា តយោ ខន្ទា ទ្វេ ខន្ទេ . . . វិចិត្តិច្ឆាសហកតេ
 ឧទ្ធចូសហកតេ ខន្ទេ ច វត្តញ្ច បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆា-
 សហកតោ ឧទ្ធចូសហកតោ មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[៧១] នហេតុយា បញ្ច នអារម្មណោ ចត្តារិ
 នអធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ ចត្តារិ នសមនន្តរេ
 ចត្តារិ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ នបុរេជាតេ ចត្តារិ
 នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច នកម្មេ តីណិ
 នវិចាកេ ចត្តារិ នអាហារេ ទ្វេ នឥន្ទ្រិយេ ទ្វេ នឈា-
 នេ ទ្វេ នមក្កេ បញ្ច នសម្បយុត្តេ ចត្តារិ នវិប្បយុត្តេ
 ទ្វេ នោនតិយា ចត្តារិ នោវិតតេ ចត្តារិ ។

[៧២] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ ចត្តារិ . . .
 នអធិបតិយា បញ្ច ។ បេ ។ នបុរេជាតេ
 ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច

ឧបាទិស្សទុក្ខៈ បច្ចយវារៈ

អនុបាទិស្សធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិស្សធម៌ផង នឹងអនុបាទិស្សធម៌ផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប ពឹងផ្អែក នឹងអហេ-
តុកក្ខន្ធ ជាឧបាទិស្សផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងអហេ-
តុកក្ខន្ធ ១ ជាអនុបាទិស្សផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... មោហៈ ដែល
ច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៧១] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ
៤ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤
ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥
ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុង
នតន្រ្តិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុង
នមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ។

[៧២] ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ...
ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ បេ ។ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ
៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ តីណិ នសម្បយុត្តេ ចត្តារិ
នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនតិយា ចត្តារិ នោវិតតេ ចត្តារិ ។

[៧៣] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ចត្តារិ . . .
អនន្តរេ ចត្តារិ មក្កេ តីណិ អវិតតេ បញ្ច ។
និស្សយវារោ បច្ចយវារសទិសោ ។

សំសដ្ឋវារោ

[៧៤] ឧចាទិន្នំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ឧចាទិន្នោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧចាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធំ
សំសដ្ឋោ តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បទិសន្តិ-
ក្ខណោ ។ បេ ។ អនុចាទិន្នំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ អ-
នុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនុ-
ចាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋោ តយោ ខន្ធា ទ្វេ
ខន្ធធ្វេ . . . ។

[៧៥] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អធិបតិយា
ឯកំ អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជាតេ ទ្វេ
អញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ ទ្វេ ឧបនិស្សយេ ទ្វេ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
នោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៧៣] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
អវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

និស្សយវារៈ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[៧៤] ឧបាទិដ្ឋធម៌ ច្រឡំ នឹងឧបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទិដ្ឋ នឹងខន្ធ ២ . . .
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ច្រឡំ នឹងអនុបាទិដ្ឋធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ជាអ-
នុបាទិដ្ឋ នឹងខន្ធ ២ . . . ។

[៧៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអនន្ត-
រប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
សហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២

ឧបាទិស្ឋទុកេ សំសដ្ឋវារោ

បុរេជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ឯកំ កម្មេ ទ្វេ វិចារ-
កេ ទ្វេ អវិកតេ ទ្វេ ។

[៧៦] ឧបាទិស្ឋំ ធម្មំ សំសដ្ឋា ឧបាទិស្ឋោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ឧបា-
ទិស្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . .
អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ អនុបាទិស្ឋំ
ធម្មំ សំសដ្ឋា អនុបាទិស្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេ-
តុប្បច្ចយា អហេតុកំ អនុបាទិស្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា
តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . វិចិត្តិច្ឆាសហកតេ
ឧទ្ធចូសហកតេ ខន្ធោ សំសដ្ឋា វិចិត្តិច្ឆាសហកតោ
ឧទ្ធចូសហកតោ មោហោ ។

[៧៧] នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតិយា ទ្វេ នបុ-
រេជាតេ ទ្វេ នបច្ឆាជាតេ ទ្វេ នអាសេវនេ ទ្វេ ន-
កម្មេ ឯកំ នវិចារកេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ ន-
មក្កេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវារោបិ
កាតញ្ច ។

ឧបាទិដ្ឋទុក្ខៈ សំសដ្ឋវារៈ

ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិ-
គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[៧៦] ឧបាទិដ្ឋធម៌ ច្រឡំ នឹងឧបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាឧបាទិដ្ឋ
នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ ។ បេ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌
ច្រឡំ នឹងអនុបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
ច្រឡំ នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាអនុបាទិដ្ឋ នឹងខន្ធ ២ . . .មោហៈ ដែល
ច្រឡំ ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ច្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[៧៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារោ

[៧៨] ឧទាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧទាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧទាទិដ្ឋា ហេតុ សម្ម-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិ-
 សន្និក្ខុណោ ឧទាទិដ្ឋា ហេតុ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធា-
 នំ កដត្តា ច រូទានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧទាទិដ្ឋោ ធម្មោ អនុទាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឧទាទិដ្ឋា ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូទានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាទិដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧទាទិដ្ឋស្ស ច អនុទាទិដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឧទាទិដ្ឋា ហេតុ សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អនុទាទិដ្ឋោ ធម្មោ អនុទាទិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុទាទិដ្ឋា ហេតុ
 សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧៩] ឧទាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧទាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . កាយំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

បញ្ហាវារៈ

[៧៨] ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទិដ្ឋហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឧបាទិដ្ឋហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបា-
 ទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបា-
 ទិដ្ឋហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ផង នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទិដ្ឋហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនុបាទិដ្ឋហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៩] ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវកាយ

ឧបាទិស្សទុកេ បញ្ញាវារោ

ឧបាទិស្សោ រូបេ កន្តោ រសេ ផោដ្ឋព្វេ វត្ថុំ . . .
 ឧបាទិស្សោ ខន្តោ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ កុសលាកុសលេ និរុទ្ធេ វិចារកោ តទា-
 រម្មណាតា ឧប្បជ្ជតិ ឧបាទិស្សំ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណាស្ស ឧបាទិស្សំ កម្ពាយតនំ ឃានវិញ្ញាណាស្ស
 ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណាស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទិស្សោ ធម្មោ អនុ-
 បាទិស្សស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចក្កំ . . . កាយំ ឧបាទិស្សោ រូបេ កន្តោ រសេ ផោ-
 ដ្ឋព្វេ វត្ថុំ . . . ឧបាទិស្សោ ខន្តោ អនិច្ចតោ ។ បេ ។
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា ឧបាទិស្សំ រូបំ
 បស្សតិ ចេតោបរិយញ្ញាណោន ឧបាទិស្សចិត្តស-
 មដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជាតតិ ឧបាទិស្សោ ខន្តោ ឥន្ទ្រិវិញ្ញា-
 ណាស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណាស្ស អនាគតំសញ្ញាណាស្ស អារដ្ឋនាយ
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុបាទិស្សោ ធម្មោ
 អនុបាទិស្សស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ នានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ
 កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ

ឧបាទិដ្ឋទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ពួករូប ជាឧបាទិដ្ឋៈ ពួកគន្ធុៈ ពួករសៈ ពួកផោដ្ឋព្វៈ និងវត្ថុ . . . នូវ
ឧបាទិដ្ឋក្ខន្ធុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង កាលកុសលា-
កុសល រលត់ហើយ វិបាក ក៏កើតឡើង ព្រោះមានកុសលាកុសលនោះ
ជាអារម្មណ៍ រូបាយតនៈ ជាឧបាទិដ្ឋ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ គន្ធុ-
យតនៈ ជាឧបាទិដ្ឋ (ជាបច្ច័យ) នៃឃានវិញ្ញាណ ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វា-
យតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ឧបា-
ទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
(បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវកាយ ពួករូប ជាឧបាទិដ្ឋ ពួកគន្ធុៈ ពួករសៈ
ពួកផោដ្ឋព្វៈ និងវត្ថុ . . . នូវពួកខន្ធុ ជាឧបាទិដ្ឋ ថាមិនទៀង ។ បេ ។
ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញនូវរូប ជាឧបាទិដ្ឋ ដោយទិព្វចក្ខុ
ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយឧបាទិដ្ឋចិត្ត ដោយចេតោបរិ-
យញ្ញាណ ពួកឧបាទិដ្ឋក្ខន្ធុ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិញ្ញាណ
ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ និងអនាគតំសញ្ញាណ
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន . . . នូវសីល . . .
ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា នូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តំ អារត្ត រាតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . ឈាតា . . . អរិយា មក្កា
 វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ បច្ចុវេក្ខន្តិ ផលំ . . . ទិព្វានំ . . .
 ទិព្វានំ កោត្រភុស្ស រោទានស្ស មក្កស្ស ផលស្ស
 អារជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា បហី-
 នេ កិលេសេ . . . វិត្តម្ពិតេ កិលេសេ . . . បុព្វេ
 សមុទាចិណ្ណោ . . . អនុចាទិន្នេ រូបេ . . . សន្នេ . . .
 ដោដ្ឋព្វេ . . . អនុចាទិន្នេ ខន្ធភ អនិច្ចតោ ។ បេ ។
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា អនុចាទិន្នំ រូបំ
 បស្សតិ ទិព្វាយ សោតណាតុយា សន្នំ សុណាតិ
 ចេតោបរិយញ្ញាណេន អនុចាទិន្នចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ
 ជាតាតិ អាភាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស
 អាភិញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស អនុ-
 ចាទិន្នា ខន្ធភ ឥទ្ធិវិញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាភម្មបកញ្ញា-
 ណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុចាទិន្នេ រូបេ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

រាគៈ ប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង នូវ
 ពួកកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . .
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ហើយពិចារណា នូវមគ្គ នូវផល . . .
 នូវនិព្វាន . . . និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោត្រកូ
 រោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ . . . នូវពួកកិលេស
 ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ . . . នូវពួកកិលេស ដែលសន្សំហើយ ក្នុង
 កាលមុន . . . នូវពួករូប ជាអនុបាទិន្ន . . . នូវពួកសំឡេង
 . . . នូវពួកដោដ្ឋព្វៈ . . . នូវពួកខន្ធ ជាអនុបាទិន្ន ថាមិនទៀង
 ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ឃើញ នូវរូប ជាអនុបាទិន្ន ដោយ
 ទិព្វចក្ខុ ព្ម នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត របស់
 បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយអនុបាទិន្នចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកា-
 សានញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញា-
 យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ពួកអនុបាទិន្នក្នុង
 ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និងអនាគតិញ្ញាណ
 ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌
 ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) . . . នូវពួករូប ជាអនុបាទិន្ន . . .

ឧបាទិស្ឋទុកេ បញ្ញាវារោ

សទ្ធិ . . . ដោដ្ឋព្វេ . . . អនុចាទិន្នេ ខន្ធ អនិច្ចតោ
 ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ កុសលាកុសលេ
 និរុទ្ធិ វិចារកោ តទារម្មណាតា ឧប្បជ្ជតិ អាកាសា-
 នញ្ចាយតនំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនស្ស អាកិញ្ញញ្ញាយ-
 តនំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស អនុចាទិន្នំ រូចាយ-
 តនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស សទ្ធាយតនំ . . . ដោដ្ឋញ្ចាយ-
 តនំ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨០] ឧចាទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ចក្កំ . . .
 កាយំ ឧចាទិន្នេ រូបេ កន្ធិ រសេ ដោដ្ឋព្វេ វត្ថុំ . . .
 ឧចាទិន្នេ ខន្ធ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្ធាតិ
 តំ ករុំ កត្វា រកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។
 អនុចាទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អធិបតិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិ-
 បតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧចា-
 សថកម្មំ កត្វា តំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សា-
 ទេតិ អភិនន្ធាតិ តំ ករុំ កត្វា រកោ ។ បេ ។ ទិដ្ឋិ
 . . . បុព្វេ . . . ឈានា . . . អរិយា មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា

ឧបាទិទ្ទទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

នូវពួកសំឡេង . . . នូវពួកដោដ្ឋព្វៈ . . . នូវពួកអនុបាទិទ្ធក្ខន្ធ ថាមិន
 ឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង កាលកុសលាកុសល រលត់
 ហើយ វិបាក កើតឡើង ព្រោះមានកុសលាកុសលនោះជាអារម្មណ៍
 អាកាសានញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញា-
 យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ ជា
 អនុបាទិទ្ធ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ សទ្ធាយតនៈ . . . ដោដ្ឋព្វា-
 យតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[៨០] ឧបាទិទ្ធជម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធជម៌ ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវកាយ
 នូវពួករូប ជាឧបាទិទ្ធ ពួកគន្ធុ ពួករសៈ ពួកដោដ្ឋព្វៈ និងវត្ថុ . . . ត្រេក-
 អរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកឧបាទិទ្ធក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ អនុ-
 បាទិទ្ធជម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធជម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល)
 នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ធ្វើ នូវកុសល
 នោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ទិដ្ឋិ . . .
 ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

មត្តំ ករុំ កត្វា បច្ចុវេក្ខន្តិ ផលំ . . . និព្វានំ . . .
 និព្វានំ កោត្រភុស្ស រោនានស្ស មគ្គស្ស ផលស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អនុចាទិន្នេ រូបេ . . . សន្នេ
 . . . ដោដ្ឋព្វេ . . . អនុចាទិន្នេ ខន្នេ ករុំ កត្វា រាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ អនុចា-
 ទិន្នា អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានញ្ច រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។

[៨០] ឧចាទិន្នោ ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចុយោ បុរិមា បុរិមា ឧចាទិន្នា
 ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ឧចាទិន្នានំ ខន្ធានំ អនន្ត-
 រវ្យច្ចយេន បច្ចុយោ បញ្ចវិញ្ញាណំ វិចាកមនោ-
 ធាតុយា អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចុយោ វិចាកមនោ-
 ធាតុ វិចាកមនោវិញ្ញាណធាតុយា អនន្តរវ្យច្ចយេន
 បច្ចុយោ ។ ឧចាទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចុយោ កវន្តិ អារដ្ឋ-
 នាយ វិចាកមនោវិញ្ញាណធាតុ កិរិយមនោវិញ្ញាណ-
 ធាតុយា អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចុយោ ។ អនុចា-
 ទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ច-
 យេន បច្ចុយោ បុរិមា បុរិមា អនុចាទិន្នា ខន្ធា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា នូវផល . . . នូវនិព្វាន . . .
 និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រភូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ នូវពួកអនុបាទិន្នរូប . . . នូវពួកសំឡេង . . . នូវពួកដោដ្ឋព្វៈ
 . . . រាគៈ ធ្វើ នូវពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង
 ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ជាអនុបាទិន្ន
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ ។

[៨១] ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធ
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ បញ្ចវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ នៃវិបាក-
 មនោធាតុ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ វិបាកមនោធាតុ ជាបច្ច័យ នៃវិបាក-
 មនោវិញ្ញាណធាតុ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអនុបាទិន្នធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ភវង្គ (ជាបច្ច័យ) នៃអា-
 វដ្តនៈ វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាមនោវិញ្ញាណធាតុ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិន្ន-
 ធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ

ឧបាទិស្ឋទុកេ បញ្ញាវារោ

បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ អនុចាទិន្នាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរយ្យច្ច-
 យេន បច្ចយោ អនុចាទិន្នា ខន្ធា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរ-
 យ្យច្ចយេន បច្ចយោ អនុលោមំ កោត្រភុស្ស ផលស-
 មាបត្តិយា អនន្តរយ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នា
 ធម្មា ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អនន្តរយ្យច្ចយេន បច្ចយោ
 អារដ្ឋេនា បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណាណំ អនុចាទិន្នា ខន្ធា
 វុដ្ឋានស្ស អនន្តរយ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . សមនន្ត-
 រយ្យច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតយ្យច្ចយេន បច្ចយោ
 បញ្ច បដិច្ចសទិសា ។ . . . អញ្ញមញ្ញយ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ ទ្វេ បដិច្ចសទិសា ។ . . . និស្សយយ្យច្ច-
 យេន បច្ចយោ បច្ចយវារេ និស្សយសទិសា បញ្ច ។

[៨២] ឧចាទិន្នា ធម្មា ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយយ្យច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរុបនិស្សយោ
 បកត្តុបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តុបនិស្សយោ
 កាយិកំ សុខំ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិ-
 កស្ស ទុក្ខស្ស ឧបនិស្សយយ្យច្ចយេន បច្ចយោ
 កាយិកំ ទុក្ខំ . . . ឧចាទិន្នំ ឧត្តំ . . . កោជនំ
 កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស

ឧបាទិទ្ទទុកៈ បញ្ញាវារៈ

នៃពួកអនុបាទិទ្ទក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តប្បច្ច័យ ពួកអនុបាទិទ្ទក្ខន្ធ
 ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋាន ដោយអនន្តប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ
 នៃគោត្រភូ និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិទ្ទ-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ទធម៌ ដោយអនន្តប្បច្ច័យ គឺ អារជ្ជនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃបញ្ញាវិញ្ញាណ ពួកអនុបាទិទ្ទក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋាន
 ដោយអនន្តប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ដូចគ្នានឹងបដិច្ច-
 វារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ២
 ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ
 មានវារៈ ៥ ដូចគ្នានឹងនិស្សយប្បច្ច័យ ក្នុងបច្ច័យវារៈដែរ ។

[៨២] ឧបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ទធម៌ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ កាយិកសុខ ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ និង
 កាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ កាយិកទុក្ខ . . . រដូវ ជា
 ឧបាទិទ្ទ . . . ភោជន ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយិកំ សុខំ . . . .
 កាយិកំ ទុក្ខំ . . . . ឧត្តំ . . . . កោដនំ កាយិកស្ស
 សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ហា-
 បនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ កាយិកំ សុខំ ឧបនិ-
 ស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ កាយិ-
 កំ ទុក្ខំ . . . . ឧចាទិន្នំ ឧត្តំ . . . . កោដនំ ឧបនិស្សាយ
 ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បទេតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ កាយិកំ សុខំ . . . . កាយិកំ ទុក្ខំ
 . . . . ឧត្តំ . . . . កោដនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បត្តនាយ
 មក្កស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ហាបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្តបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ មាណំ
 ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ ។ បេ ។ បត្តនំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ កាយិកសុខ . . . កាយិកទុក្ខ . . . រដូវ . . .
 ភោជន ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ធន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធន្ទធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថូប-
 និស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវកាយិក-
 សុខ ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ នូវកាយិកទុក្ខ . . . នូវ
 រដូវ ជាឧបាទិទ្ធ . . . អាស្រ័យ នូវភោជន ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។
 ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ កាយិកសុខ . . .
 កាយិកទុក្ខ . . . រដូវ . . . ភោជន ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។
 នៃសេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 អនុបាទិទ្ធន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធន្ទធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថូបនិស្ស័យ
 ។ បេ ។ ឯបកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយ
 ឲ្យទាន ដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ សីល ។ បេ ។ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា . . .

ឧបាទិស្ឋទុកេ បញ្ញាវារោ

ឧត្តំ . . . កោជនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។ បត្តនា
 . . . ឧត្តំ . . . កោជនំ . . . សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។
 បត្តនាយ មក្កស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរ្យ-
 និស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថប-
 និស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ អត្តានំ អាតាបេតិ
 បរិតាបេតិ បរិយិដ្ឋំ . . . សីលំ ។ បេ ។ បត្តនំ . . .
 ឧត្តំ . . . កោជនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ អត្តានំ
 អាតាបេតិ បរិតាបេតិ បរិយិដ្ឋំ . . . សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនំ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស
 ទុក្ខស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ កុសលា-
 កុសលំ កម្មំ វិចាកស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[៨៣] ឧចាទិន្នោ ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណា-
 បុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . កាយំ ឧចាទិន្នោ រូបេ កន្ធូ ដោដ្ឋ-
 ព្វេ . . . វត្ថុំ អនិច្ចយោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ . . .

ឧបាទិដ្ឋទុកៈ បញ្ញាវារៈ

នូវរដូវ . . . នូវកោជន . . . អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយ
 ឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា . . .
 រដូវ . . . កោជន . . . សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។
 នៃសេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 អនុបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ
 គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយញ្ញាំងខ្លួន ឲ្យក្តៅ ឲ្យក្តៅសព្វ
 ការស្វែងរក . . . សីល ។ បេ ។ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា . . . នូវរដូវ . . .
 នូវកោជន . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយញ្ញាំងខ្លួន
 ឲ្យក្តៅ ឲ្យក្តៅសព្វ ការស្វែងរក . . . សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 កុសលាកុសលកម្ម ជាបច្ច័យ នៃវិបាក ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៨៣] ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាតិ និងវត្ថុបុរេជាតិ ។ អារម្មណបុរេ-
 ជាតិ គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវកាយ នូវពួករូប ជាឧបាទិដ្ឋ ពួកគន្លុះ
 ពួកផោដ្ឋព្វៈ . . . ។ បេ ។ នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កុសលាកុសលេ និរុទ្ធេ វិចារកោ តណាម្មណាតា
 ឧប្បជ្ជតិ ឧចាទិន្នំ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណាស្ស កន្ធា-
 យតនំ . . . ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណាស្ស ។ វត្ថុ-
 បុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណាស្ស កាយាយ-
 តនំ កាយវិញ្ញាណាស្ស វត្ថុ ឧចាទិន្នានំ ខន្ធានំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧចាទិន្នោ ធម្មោ
 អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . កាយំ ឧចាទិន្នោ រូបេ កន្ធវេ រសេ ដោ-
 ដ្ឋព្វេ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិព្វេន ចក្កុនា ឧចាទិន្នំ រូបំ បស្សតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ
 វត្ថុ អនុចាទិន្នានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ អនុ-
 ចាទិន្នោ រូបេ . . . សន្ធវេ . . . កន្ធវេ . . . ដោដ្ឋព្វេ
 អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
 ចក្កុនា អនុចាទិន្នំ រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតជា-
 តុយា សន្នំ សុណាតិ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧចា-
 ទិន្នស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាបុរេជាតំ អនុចាទិន្នោ រូបេ . . . កន្ធវេ . . . ដោដ្ឋព្វេ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កាលកុសលាកុសល រលត់ហើយ វិបាក កើតឡើង ព្រោះមានកុស-
លាកុសលនោះជាអារម្មណ៍ រូបាយតនៈ ជាឧបាទិដ្ឋ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
វិញ្ញាណ គន្ធាយតនៈ . . . ផោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយ-
វិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧ-
បាទិដ្ឋក្នុង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបា-
ទិដ្ឋធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បុរេជាត និងវត្ថុបុរេ-
ជាត ។ អារម្មណ៍បុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវកាយ នូវ
ពួករូប ជាឧបាទិដ្ឋ ពួកគន្ធាយតនៈ ពួកវសៈ ពួកផោដ្ឋព្វៈ . . . នូវវត្ថុ
ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវ
រូប ជាឧបាទិដ្ឋ ដោយទិព្វចក្ខុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកអនុបាទិដ្ឋក្នុង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍-
បុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវពួករូប ជាអនុបាទិដ្ឋ . . . នូវពួកសំឡេង
. . . . នូវពួកក្លិន . . . នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
កើតឡើង ឃើញ នូវរូប ជាអនុបាទិដ្ឋ ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំ-
ឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបា-
ទិដ្ឋធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បុរេជាត គឺ (បុគ្គល)
នូវពួករូប ជាអនុបាទិដ្ឋ . . . នូវពួកគន្ធាយតនៈ . . . នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ

ឧបាទិស្ឋទុកេ បញ្ញាវារោ

អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ កុស-
លាកុសលេ និរុទ្ធេ វិចារោ តទារម្មណាតា ឧប្ប-
ជ្ជតិ អនុចាទិន្នំ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណាស្ស សទ្ធា-
យតនំ . . . ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណាស្ស បុរេ-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុ ឧចាទិន្នានំ ខន្ធានំ
បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧចាទិន្នោ ច អនុ-
ចាទិន្នោ ច ធម្មា ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស បុរេជាត-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
អនុចាទិន្នំ រូបាយតនព្វា វត្ថុ ច ដោដ្ឋព្វាយតនព្វា
វត្ថុ ច ឧចាទិន្នានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ អនុចាទិន្នំ រូបាយតនព្វា ចក្កាយតនព្វា ចក្កុ-
វិញ្ញាណាស្ស សទ្ធាយតនព្វា . . . ដោដ្ឋព្វាយតនព្វា
កាយាយតនព្វា កាយវិញ្ញាណាស្ស បុរេជាតប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ ឧចាទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច
ធម្មា អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អនុចាទិន្នំ
រូបាយតនព្វា វត្ថុ ច ដោដ្ឋព្វាយតនព្វា វត្ថុ ច
អនុចាទិន្នានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទិដ្ឋទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង កាលកុសលាកុសល
 រលត់ហើយ វិបាក កើតឡើង ព្រោះកុសលាកុសលនោះជាអារម្មណ៍
 រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិដ្ឋ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ សទ្ធាយតនៈ
 . . . ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាត-
 ប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទិដ្ឋក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទិដ្ឋធម៌ក្តី អនុបាទិដ្ឋធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ រូបា-
 យតនៈ ជាអនុបាទិដ្ឋក្តី វត្ថុក្តី ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកឧបាទិដ្ឋក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិដ្ឋក្តី
 ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ សទ្ធាយតនៈក្តី . . . ផោ-
 ដ្ឋព្វាយតនៈក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ក្តី អនុបាទិដ្ឋធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 អនុបាទិដ្ឋធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និង
 វត្ថុបុរេជាត ។ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិដ្ឋក្តី វត្ថុក្តី ផោដ្ឋព្វាយតនៈ
 ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកអនុបាទិដ្ឋក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៨៤] ឧបាទិណ្ណោ ធម្មោ ឧបាទិន្ទស្ស ធម្មស្ស
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា ឧបាទិណ្ណោ
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧបាទិន្ទស្ស កាយស្ស
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទិណ្ណោ ធម្មោ
 អនុបាទិន្ទស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បច្ឆាជាតា ឧបាទិណ្ណោ ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 អនុបាទិន្ទស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ឧបាទិណ្ណោ ធម្មោ ឧបាទិន្ទស្ស ច អនុបា-
 ទិន្ទស្ស ច ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សង្ខតំ ។ អនុបាទិណ្ណោ ធម្មោ អនុបាទិន្ទស្ស
 ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។
 អនុបាទិណ្ណោ ធម្មោ ឧបាទិន្ទស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។ អនុបាទិណ្ណោ
 ធម្មោ ឧបាទិន្ទស្ស ច អនុបាទិន្ទស្ស ច ធម្មស្ស
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។

[៨៥] អនុបាទិណ្ណោ ធម្មោ អនុបាទិន្ទស្ស
 ធម្មស្ស អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨៦] ឧបាទិណ្ណោ ធម្មោ ឧបាទិន្ទស្ស ធម្មស្ស
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទិណ្ណោ ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៨៤] ឧបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ទធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ឆាជាត គឺ ពួកឧបាទិទ្ទក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ទកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ទធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ឆាជាត គឺ ពួកឧបាទិទ្ទក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ទកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ទធម៌ផង នៃអនុបាទិទ្ទធម៌ផង ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ អនុបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ទធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ អនុបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ទធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ អនុបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ទធម៌ផង នៃអនុបាទិទ្ទធម៌ផង ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៨៥] អនុបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ទធម៌ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ ។

[៨៦] ឧបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ទធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ឧបាទិទ្ទចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ

បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបាទិណ្ណោ ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ
 ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧបាទិណ្ណោ ធម្មោ អនុបាទិណ្ណស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបាទិណ្ណោ ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋាណាណំ
 រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទិណ្ណោ ធម្មោ
 ឧបាទិណ្ណស្ស ច អនុបាទិណ្ណស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបាទិណ្ណោ ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាណាណញ្ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អនុបាទិណ្ណោ ធម្មោ អនុបាទិណ្ណស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុបាទិណ្ណោ ចេតនា
 សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាណាណញ្ច រូបាណំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុបាទិណ្ណោ ធម្មោ ឧបា-
 ទិណ្ណស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ធានាខណិ-
 កា អនុបាទិណ្ណោ ចេតនា វិចារកាណំ ខន្ធានំ កដត្តា
 ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨៧] ឧបាទិណ្ណោ ធម្មោ ឧបាទិណ្ណស្ស ធម្មស្ស
 វិចារកម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទិណ្ណោ ឯកោ
 ខន្ធានំ ។ សន្ធិត្តំ ។ ឧបាទិណ្ណមូលកេ តីណិ ។
 អនុបាទិណ្ណោ ធម្មោ អនុបាទិណ្ណស្ស ធម្មស្ស

ឧបាទិដ្ឋទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ឧបាទិដ្ឋចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង់ នៃពួកកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ឧបាទិដ្ឋចេតនា ជា
 បច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ផង នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
 ឧបាទិដ្ឋចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋ-
 ធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ អនុបាទិដ្ឋចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់នានាខណៈ គឺ
 អនុបាទិដ្ឋចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកកក្ខន្ធផង់ នៃពួកកកដត្តារូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[៨៧] ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយវិបាកប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ឧបាទិដ្ឋកក្ខន្ធ ១ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ក្នុងឧបាទិដ្ឋមូលកៈ
 មានវារៈ ៣ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកោ អនុចាទិន្នោ
ឯកោ ខន្ធា តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ
រូចានំ វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។

[៨៨] ឧចាទិន្នោ ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស
អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧចាទិន្នោ អាហារា សម្ប-
យុត្តកានំ ខន្ធានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិ-
សន្និ ឧចាទិន្នោ កតទ្បិញ្ញារោ អាហារោ ឥមស្ស
ឧចាទិន្នស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ឧចាទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អាហារប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ឧចាទិន្នោ អាហារា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
រូចានំ ឧចាទិន្នោ កតទ្បិញ្ញារោ អាហារោ ឥមស្ស
អនុចាទិន្នស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ឧចាទិន្នោ ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស ច អនុចាទិន្នស្ស ច
ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧចាទិន្នោ អា-
ហារា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ រូ-
ចានំ កតទ្បិញ្ញារោ អាហារោ ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស
ច អនុចាទិន្នស្ស ច កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស
អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុចាទិន្នោ អាហារា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ អនុបាទិន្នក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ
៣ ផង នៃចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។

[៨៨] ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយអាហារ-
ប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ជាឧបាទិន្ន ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអាហារប្បច្ច័យ កតឡឺង្ការាហារ ជាឧបាទិន្ន
ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្នធម៌
ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិន្នធម៌នេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ជា
ឧបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប កតឡឺង្ការាហារ ជាឧបាទិន្ន
ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិន្នកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្នធម៌
ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌ផង នៃអនុបាទិន្នធម៌ផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ
ពួកអាហារ ជាឧបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូបផង កតឡឺង្ការាហារ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលជាឧបា-
ទិន្ន និងជាអនុបាទិន្ន ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃអនុបាទិន្នធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ជាអនុបាទិន្ន

ឧបាទិស្ឋទុកេ បញ្ចវារោ

សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានញោ រូចាណំ
អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុចាទិន្នោ កតន្និដ្ឋា-
រោ អាហារោ ឥមស្ស អនុចាទិន្នស្ស កាយស្ស
អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មា
ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អនុចាទិន្នោ កតន្និដ្ឋារោ អាហារោ ឥមស្ស ឧចា-
ទិន្នស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អនុចាទិន្នោ ធម្មា ឧចាទិន្នស្ស ច អនុចាទិន្នស្ស
ច ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុចាទិន្នោ
កតន្និដ្ឋារោ អាហារោ ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស ច
អនុចាទិន្នស្ស ច កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ ឧចាទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច ធម្មា ឧចា-
ទិន្នស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧចា-
ទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច កតន្និដ្ឋារោ អាហារោ
ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ ឧចាទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច ធម្មា អនុ-
ចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧចា-
ទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច កតន្និដ្ឋារោ អាហារោ
ឥមស្ស អនុចាទិន្នស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ ឧចាទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច ធម្មា

ឧបាទិដ្ឋទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ កតឡឺង្ការាហារ ជាអនុបាទិដ្ឋ ជាបច្ច័យ នៃអនុបា-
ទិដ្ឋកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
ឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ កតឡឺង្ការាហារ ជាអនុបាទិដ្ឋ
ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិដ្ឋ-
ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ផង នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ផង ដោយអាហា-
រប្បច្ច័យ គឺ កតឡឺង្ការាហារ ជាអនុបាទិដ្ឋ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
ជាឧបាទិដ្ឋ និងជាអនុបាទិដ្ឋ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ក្តី
អនុបាទិដ្ឋធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ
កតឡឺង្ការាហារ ជាឧបាទិដ្ឋក្តី ជាអនុបាទិដ្ឋក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
ជាឧបាទិដ្ឋ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ក្តី អនុបាទិដ្ឋធម៌ក្តី
ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ កតឡឺង្ការាហារ
ជាឧបាទិដ្ឋក្តី ជាអនុបាទិដ្ឋក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ជាអនុ-
បាទិដ្ឋ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ក្តី អនុបាទិដ្ឋធម៌ក្តី

ឧបាទិទ្ទស្ស ច អនុបាទិទ្ទស្ស ច ធម្មស្ស អាហារ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទិទ្ទោ ច អនុបាទិទ្ទោ ច
កតទ្ធិញ្ញំ អាហារោ ឥមស្ស ឧបាទិទ្ទស្ស ច អនុ-
បាទិទ្ទស្ស ច កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨៩] ឧបាទិទ្ទោ ធម្មោ ឧបាទិទ្ទស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិ-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទិទ្ទោ ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្ត-
កានំ ខន្ទានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ-
កូលោ ឧបាទិទ្ទោ ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ទានំ
កដត្តា ច រូទានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស កាយិន្ទ្រិយំ . . . រូបដី-
វិតិន្ទ្រិយំ កដត្តារូទានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ឧបាទិទ្ទោ ធម្មោ អនុបាទិទ្ទស្ស ធម្មស្ស ។ បេ ។
ឧបាទិទ្ទមូលកេ តីណិ បឋមស្សេវ រូបដីវិតិន្ទ្រិយំ
ឥតវេសុ នត្ថិ ។ អនុបាទិទ្ទោ ធម្មោ អនុបាទិទ្ទស្ស
ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុបាទិទ្ទោ
ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ទានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
រូទានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៩០] ឧបាទិទ្ទោ ធម្មោ ឧបាទិទ្ទស្ស ធម្មស្ស ឈា-
នប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ។ . . . មត្តប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ចត្តារិ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធុធម៌ផង នៃអនុបាទិទ្ធុធម៌ផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ កតទ្បិជ្ជាវាហារ ជាឧបាទិទ្ធុក្តី ជាអនុបាទិទ្ធុក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ជាឧបាទិទ្ធុ និងជាអនុបាទិទ្ធុ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

[៨៧] ឧបាទិទ្ធុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធុធម៌ ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពួកតន្ត្រិយ ជាឧបាទិទ្ធុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកតន្ត្រិយ ជាឧបាទិទ្ធុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ ចក្កុន្ត្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កុវិញ្ញាណ កាយិន្ត្រិយ . . . រូបដីវិតិន្ត្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ធុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធុធម៌ ។ បេ ។ ក្នុងឧបាទិទ្ធុមូលកៈ មានវារៈ ៣ រូបដីវិតិន្ត្រិយ នៃវារៈ ទី ១ មិនមានក្នុងពួកវារៈដទៃទេ ។ អនុបាទិទ្ធុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធុធម៌ ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពួកតន្ត្រិយ ជាអនុបាទិទ្ធុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយតន្ត្រិយប្បច្ច័យ ។

[៨៨] ឧបាទិទ្ធុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធុធម៌ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ឧបាទិទ្ទកុកេ បញ្ញាវារោ

[៩១] ឧចាទិណ្ណោ ធម្មោ ឧចាទិណ្ណស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បច្ចាជាតំ ។ សហជាតា បដិសន្ធិក្ខណោ ឧចាទិណ្ណា
 ខន្ធា កេត្តារូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ខន្ធា វត្ថុស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុ
 ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ
 ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ឧចាទិណ្ណានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បច្ចាជាតា ឧចាទិណ្ណា ខន្ធា
 បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧចាទិណ្ណស្ស កាយស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧចាទិណ្ណោ ធម្មោ អនុចា-
 ទិណ្ណស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ស-
 ហជាតំ បុរេជាតំ បច្ចាជាតំ ។ សហជាតា ឧចា-
 ទិណ្ណា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ វត្ថុ អនុចាទិណ្ណានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បច្ចាជាតា ឧចាទិណ្ណា ខន្ធា បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស អនុចាទិណ្ណស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ឧចាទិណ្ណោ ធម្មោ ឧចាទិណ្ណស្ស

ឧបាទិដ្ឋទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[៩១] ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។
 សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឧបាទិដ្ឋក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកកដត្តារូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដោយវិប្បយុត្ត-
 បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកឧបាទិដ្ឋក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកឧបា-
 ទិដ្ឋក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហ-
 ជាត គឺ ពួកឧបាទិដ្ឋក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអនុបាទិដ្ឋក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត
 គឺ ពួកឧបាទិដ្ឋក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋកាយនេះ ដែលកើតមុន
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ច អនុចាទិន្ទស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតា ឧចាទិន្ទា ខន្ទា បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស ឧចាទិន្ទស្ស ច អនុចាទិន្ទស្ស ច កាយស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្ទា ធម្មា
 អនុចាទិន្ទស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អនុចាទិន្ទា
 ខន្ទា ចិត្តសមុដ្ឋាណំ រូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អនុចាទិន្ទា ខន្ទា បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស អនុចាទិន្ទស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្ទា ធម្មា ឧចាទិន្ទស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា អនុចាទិន្ទា
 ខន្ទា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧចាទិន្ទស្ស កាយស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្ទា ធម្មា
 ឧចាទិន្ទស្ស ច អនុចាទិន្ទស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា អនុចាទិន្ទា ខន្ទា
 បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧចាទិន្ទស្ស ច អនុចាទិន្ទស្ស
 ច កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃអនុបាទិន្នធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ បានដល់បច្ឆាជាត គឺ ពួក
 ឧបាទិន្នក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ជាឧបាទិន្ន និងជាអនុបាទិន្ន
 ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 អនុបាទិន្នធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ បានដល់សហជាត និងបច្ឆា-
 ជាត ។ សហជាត គឺ ពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ ជា
 បច្ច័យ នៃអនុបាទិន្នកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ ។
 អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ បាន
 ដល់បច្ឆាជាត គឺ ពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទិន្នធម៌ផង នៃអនុបាទិន្នធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ បានដល់
 បច្ឆាជាត គឺ ពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ជាឧបាទិន្ន
 និងជាអនុបាទិន្ន ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ ។

ឧបាទិដ្ឋកុកេ បញ្ញាវារោ

[៧២] ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
ជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។ យថា និក្ខត្ត-
បទានិ វិភជិតញានិ បរិបុណ្ណានិ ។ ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ
អនុបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ស-
ហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ។ សង្ខតំ ។
យថា និក្ខត្តបទានិ វិត្តាបេតញានិ ។ ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ
ឧបាទិដ្ឋស្ស ច អនុបាទិដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ។
សង្ខតំ ។ យថា និក្ខត្តបទានិ វិត្តាបេតញានិ ។
អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ អនុបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ
អាហារំ ។ សង្ខតំ ។ យថា និក្ខត្តបទានិ វិភជិ-
តញានិ ។ អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ។
បុរេជាតំ បុរេជាតេ អនុបាទិដ្ឋោ រូបេ . . . សន្ទេ . . .
ដោដ្ឋព្វេ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្ប-
ជ្ជតិ កុសលាកុសលេ និរុទ្ទេ វិចារកោ តទារម្មណា-
តា ឧប្បជ្ជតិ អនុបាទិដ្ឋំ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស

ឧបាទិដ្ឋទុក្ខៈ បញ្ហាវារៈ

[៩២] ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយអត្ថិប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងតន្ត្រិយ ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។ ដូចយ៉ាងបទ ដែលលោក តម្កល់ទុកហើយ
 បណ្ឌិត គប្បីចែកឲ្យបរិបូណ៌ចុះ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុ-
 បាទិដ្ឋធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត
 និងអាហារ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ដូចយ៉ាងបទ ដែលលោកតម្កល់
 ទុកហើយ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាទិដ្ឋធម៌ផង នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ស-
 ហជាត បច្ឆាជាត និងអាហារ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ដូចយ៉ាងបទ
 ដែលលោកតម្កល់ទុកហើយ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ អនុបាទិដ្ឋ-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បុរេជាត បច្ឆាជាត និងអាហារ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ដូចយ៉ាងបទ
 ដែលលោកតម្កល់ទុកហើយ បណ្ឌិត គប្បីចែកចុះ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត បច្ឆា-
 ជាត និងអាហារ ។ បុរេជាត គឺ (បុគ្គលឃើញ) នូវពួករូប ជាអនុ-
 បាទិដ្ឋ ដែលកើតមុន . . . នូវពួកសំឡេង . . . នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថា
 មិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង កាលកុសលាកុសល
 រលត់ហើយ វិបាក កើតឡើង ព្រោះមានកុសលាកុសលនោះជា
 អារម្មណ៍ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិដ្ឋ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ . . . ។ បច្ឆាជាតា អនុចាទិន្នា ខន្ធា
 បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស កាយស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុចាទិន្នោ កតទ្ធិដ្ឋាហោ
 អាហារោ ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស កាយស្ស អត្ថិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧចា-
 ទិន្នស្ស ច អនុចាទិន្នស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ។ បច្ឆាជាតា អនុចា-
 ទិន្នា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស ច
 អនុចាទិន្នស្ស ច កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អនុចាទិន្នោ កតទ្ធិដ្ឋាហោ អាហារោ ឥមស្ស ឧចា-
 ទិន្នស្ស ច អនុចាទិន្នស្ស ច កាយស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ឧចាទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច
 ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ បុរេជាតំ
 អនុចាទិន្នំ រូចាយតនព្វា វត្ថុ ច ដោដ្ឋញ្ចាយតនព្វា
 វត្ថុ ច ឧចាទិន្នានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អនុចាទិន្នំ រូចាយតនព្វា ចក្ខាយតនព្វា ចក្កវិញ្ញា-
 ណស្ស អនុចាទិន្នំ ដោដ្ឋញ្ចាយតនព្វា កាយាយត-
 នព្វា កាយវិញ្ញាណស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយដ្ឋព្វាយតនៈ... ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាទិន្នកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ កតឡើងរាហារ
 ជាអនុបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ អនុ-
 បាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌ផង នៃអនុបាទិន្នធម៌ផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់បច្ឆាជាត និងអាហារ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកអនុបា-
 ទិន្នក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ជាឧបាទិន្ន និងជាអនុបាទិន្ន ដែលកើត
 មុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ កតឡើងរាហារ ជាអនុបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃកាយ
 នេះ ជាឧបាទិន្ន និងជាអនុបាទិន្ន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្នធម៌ក្តី
 អនុបាទិន្នក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ នៃឥន្ទ្រិយ ។ បុរេជាត គឺ រូបាយ-
 តនៈ ជាអនុបាទិន្នក្តី វត្ថុក្តី ដោយដ្ឋព្វាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ឧបាទិន្នក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិន្នក្តី ចក្ខាយតនៈ
 ក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយដ្ឋព្វាយតនៈ ជាអនុបាទិន្នក្តី កា-
 យាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

ឧបាទិស្ឋកុកេ បញ្ញាវារោ

បច្ឆាជាតា អនុចាទិដ្ឋា ខន្ធោ ច អនុចាទិដ្ឋោ កត-
 ធិដ្ឋាវោ អាហារោ ច ឥមស្ស ឧចាទិន្ទស្ស កា-
 យស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អនុ-
 ចាទិដ្ឋា ខន្ធោ ច រូបដីវិតិទ្ធិយញ្ច កដត្តារូចានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧចាទិដ្ឋោ ច អនុចាទិ-
 ដ្ឋោ ច ធម្មា អនុចាទិន្ទស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ។
 សហជាតា ឧចាទិដ្ឋា ខន្ធោ ច មហាក្ខតា ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋាណំ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ស-
 ហជាតោ អនុចាទិដ្ឋោ ឯកោ ខន្ធោ ច វត្ថុ ច
 តិណ្ណានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា
 . . . ។ បុរេជាតំ អនុចាទិន្ទំ រូចាយតនញ្ច វត្ថុ ច
 អនុចាទិន្ទំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដោ-
 ដ្ឋញ្ចាយតនញ្ច វត្ថុ ច អនុចាទិដ្ឋានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ឧចាទិដ្ឋា ខន្ធា
 ច អនុចាទិដ្ឋោ កតធិដ្ឋាវោ អាហារោ ច ឥមស្ស
 អនុចាទិន្ទស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧចាទិដ្ឋោ ច អនុចាទិដ្ឋោ ច ធម្មោ ឧចាទិន្ទស្ស
 ច អនុចាទិន្ទស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

ឧបាទិស្ឋទុក្ខៈ បញ្ហាវារៈ

បច្ឆាជាត គឺ ពួកអនុបាទិស្ឋក្ខន្ធក្តី កតឡើងវិញហោរ ជាអនុបាទិស្ឋក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្ឋកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ
 ពួកអនុបាទិស្ឋក្ខន្ធក្តី រូបជីវិតិទ្ធិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិស្ឋធម៌ក្តី អនុបាទិស្ឋធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអនុបា-
 ទិស្ឋធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត
 នឹងអាហារ ។ សហជាត គឺ ពួកឧបាទិស្ឋក្ខន្ធក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ សហជាត
 គឺ អនុបាទិស្ឋក្ខន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ខន្ធ ២ . . . ។ បុរេជាត គឺ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិស្ឋក្តី វត្ថុក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃពួកអនុបាទិស្ឋក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ដោយព្រាយតនៈក្តី
 វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកអនុបាទិស្ឋក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត
 គឺ ពួកឧបាទិស្ឋក្ខន្ធក្តី កតឡើងវិញហោរ ជាអនុបាទិស្ឋក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 អនុបាទិស្ឋកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិស្ឋធម៌ក្តី អនុបាទិស្ឋធម៌
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្ឋធម៌ផង នៃអនុបាទិស្ឋធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាហារំ ឧទាទិដ្ឋោ ច អនុទាទិដ្ឋោ ច កតត្ថិដ្ឋា-
 រោ អាហារោ ឥមស្ស ឧទាទិដ្ឋស្ស ច អនុទា-
 ទិដ្ឋស្ស ច កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 . . . នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិតតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អវិតតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧៣] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណោ ចត្តារិ អធិ-
 បតិយា ទ្វេ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ ស-
 ហាជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ច ឧ-
 បនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ន បច្ឆាជាតេ ន អា-
 សេវេន ឯកំ កម្មេ បញ្ច វិចារកេ ចត្តារិ អាហារេ
 នវ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ លានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ
 សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ ន អត្ថិយា នវ នត្ថិយា
 ចត្តារិ វិតតេ ចត្តារិ អវិតតេ នវ ។

[៧៤] ឧទាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧទាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិ-
 ស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បានដល់អាហារ គឺ ក្នុងឡឡើងអាហារ ជាឧបាទិទ្ធក្តី ជាអនុបា-
ទិទ្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ជាឧបាទិទ្ធក្តី និងជាអនុបាទិទ្ធក្តី ដោយ
អត្តិប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
វិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[៧៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៧៤] ឧបាទិទ្ធជម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធជម៌ ដោយអារម្ម-
ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

ឧបាទិស្ថកុកេ បញ្ញាវារោ

ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាទិណ្ណោ ធម្មោ
 អនុទាទិណ្ណស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧទាទិណ្ណោ ធម្មោ ឧទាទិណ្ណស្ស ច អនុទាទិណ្ណស្ស
 ច ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អនុទាទិណ្ណោ ធម្មោ អនុទាទិណ្ណស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អនុទាទិណ្ណោ ធម្មោ ឧទាទិណ្ណស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កិម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុទាទិណ្ណោ ធម្មោ
 ឧទាទិណ្ណស្ស ច អនុទាទិណ្ណស្ស ច ធម្មស្ស បច្ឆាជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទិស្ឋទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយត្រ័យប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិស្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិស្ឋធម៌
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិស្ឋ-
ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្ឋធម៌ផង នៃអនុបាទិស្ឋធម៌ផង ដោយសហ-
ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារ-
ប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិស្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិស្ឋធម៌ ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ អនុបា-
ទិស្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្ឋធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិស្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្ឋធម៌ផង នៃអនុ-
បាទិស្ឋធម៌ផង ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទិណ្ណោ ច អនុបាទិណ្ណោ ច ធម្មា ឧបាទិណ្ណស្ស ធម្ម-
ស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ ឧបាទិណ្ណោ ច អនុបាទិណ្ណោ ច
ធម្មា អនុបាទិណ្ណស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបា-
ទិណ្ណោ ច អនុបាទិណ្ណោ ច ធម្មា ឧបាទិណ្ណស្ស ច
អនុបាទិណ្ណស្ស ច ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៩៥] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
នវ នអាហារេ អដ្ឋ នសម្បយុត្តេ នវ នវិប្បយុត្តេ
នវ នោអត្ថិយា ចត្តារិ នោនត្ថិយា នវ នោវិកតេ
នវ នោអវិកតេ ចត្តារិ ។

[៩៦] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ចត្តារិ . . .
នអញ្ញមញ្ញេ តីណិ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ ។ បេ ។
នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថិយា
ចត្តារិ នោវិកតេ ចត្តារិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឧបាទិដ្ឋធម៌ក្តី អនុបាទិដ្ឋធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយបុរេ-
ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយស្រ្តិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ក្តី
អនុបាទិដ្ឋធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ក្តី អនុបាទិដ្ឋធម៌ក្តី
ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិដ្ឋធម៌ផង នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

[៧៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិ-
តតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[៧៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។ បេ ។ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោវិតតប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ឧបាទានទុកេ បដិច្ចវារោ

[៩៧] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ចត្តារិ . . .
អធិបតិយា ទ្វេ ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។
. . . អរិកតេ នវ ។

ឧបាទិន្នទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបាទានទុកំ

បដិច្ចវារោ

[៩៨] ឧចានានំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចានានោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋចានានំ បដិច្ច កាមុ-
ចានានំ កាមុចានានំ បដិច្ច ទិដ្ឋចានានំ សីលព្វតុ-
ចានានំ បដិច្ច កាមុចានានំ កាមុចានានំ បដិច្ច
សីលព្វតុចានានំ អត្តវាទុចានានំ បដិច្ច កាមុចានានំ
កាមុចានានំ បដិច្ច អត្តវាទុចានានំ ។ ឧចានានំ ធម្មំ
បដិច្ច នោឧចានានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ឧចានានេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
នព្វា រូបំ ។ ឧចានានំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចានានោ ច
នោឧចានានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

ឧបាទានទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៧៧] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើចុះ ។ . . . ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ឧបាទានទុកៈ ។

ឧបាទានទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៧៨] ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ កាមុបាទាន អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋុបាទាន ទិដ្ឋុបា-
ទាន អាស្រ័យ នូវកាមុបាទាន កាមុបាទាន អាស្រ័យ នូវសីលព្វតុ-
បាទាន សីលព្វតុបាទាន អាស្រ័យ នូវកាមុបាទាន កាមុបាទាន អា-
ស្រ័យ នូវអត្តវាទុបាទាន អត្តវាទុបាទាន អាស្រ័យ នូវកាមុបាទាន ។
នោឧបាទានធម៌ (ធម៌មិនមែនជាឧបាទាន^(១)) អាស្រ័យ នូវឧបាទាន-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទាន ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបា-
ទានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

---

១ អកុសលដ៏សេសក្រៅពីឧបាទាន កុសលនិងវិបាកក្នុងភូមិ ៤ កិរិយាព្យាក្រឹតក្នុងភូមិ ៣
រូប និព្វាន ។

ទិដ្ឋចាទានំ បដិច្ច កាមុចាទានំ សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ កាមុចាទានំ . . . ។
 សព្វំ ចក្កំ កាតព្វំ ។ នោឧចាទានំ ធម្មំ បដិច្ច
 នោឧចាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោ-
 ឧចាទានំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 នោឧចាទានំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ កដត្តា
 ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . ខន្ធ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ
 បដិច្ច ខន្ធ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧចាទារូបំ ។
 នោឧចាទានំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទានោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោឧចាទានោ ខន្ធ
 បដិច្ច ឧចាទានា ។ នោឧចាទានំ ធម្មំ បដិច្ច
 ឧចាទានោ ច នោឧចាទានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា នោឧចាទានំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច ត-
 យោ ខន្ធ ឧចាទានា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ។ ឧចាទា-
 នញ នោឧចាទានញ ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទានោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋចាទានញ
 សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច កាមុចាទានំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ កាមុបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ទិដ្ឋុបាទាន កាមុបាទាន . . . ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្កៈទាំងអស់ចុះ ។
 នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧ-
 បាទានក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវ
 នោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ . . . ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។
 ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកឧបាទាន អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ។
 ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ពួកឧបាទានក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ។ ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបា-
 ទានធម៌ផង នូវនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 គឺ កាមុបាទាន អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋុបាទានផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។

ឧបាទានទុកេ បដិច្ចវារោ

សព្វំ ចក្កំ កាតព្វំ ^(១) ។ ឧបាទានញ លោឧបាទានញ
 ធម្មំ បដិច្ច លោឧបាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា លោឧបាទានំ ឯកំ ខន្ធពញ ឧបាទានញ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
 ឧបាទានញ លោឧបាទានញ មហាក្ខតេ ច បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទានញ វត្ថុញ បដិច្ច លោឧ-
 បាទានោ ខន្ធា ។ ឧបាទានញ លោឧបាទានញ
 ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានោ ច លោឧបាទានោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា លោឧបាទានំ ឯកំ ខន្ធពញ
 ទិដ្ឋុបាទានញ បដិច្ច តយោ ខន្ធា កាមុបាទានញ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ ចក្កំ កាតព្វំ ។

[៩៩] ឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា នវេមិ បញ្ញា កាតព្វា រូបំ
 ឆទ្ទេតព្វំ ។

[១០០] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អធិបតិយា
 នវ សព្វត្ថ នវ វិចារកេ ឯកំ អវិកតេ នវ ។

---

១ ម. សព្វេ ចក្កា កាតព្វា ។

ឧបាទានទុកៈ បដិច្ចវារៈ

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្កៈទាំងអស់ចុះ ។ នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ
 នូវឧបាទានធម៌ផង នូវនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាន-
 ក្ខន្ធ ១ ផង នូវឧបាទានផង នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវឧបាទានផង នូវនោឧបាទានផង នូវពួកមហាក្ខតផង ពួកនោឧបា-
 ទានក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវឧបាទានផង នូវវត្ថុផង ។ ឧបាទានធម៌ក្តី
 នោឧបាទានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ផង នូវនោឧបាទានធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី កាមុបាទានក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ផង នូវទិដ្ឋុបា-
 ទានផង នូវខន្ធ ២ ... ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។

[៩៩] ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋយ គឺ បញ្ញាទាំង ៩ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ
 ឯរូប បណ្ឌិត គប្បីដកចោលចេញ ។

[១០០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១០១] នោឧទាទានំ ធម្មំ បដិច្ច នោឧទា-
 ទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា អហោតុកំ
 នោឧទាទានំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . អហោតុកប្បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ
 មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 កដត្តារូបំ ឧទាទានរូបំ ពាហិវំ . . . អាហារសមុដ្ឋា-
 នំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . ។ បេ ។ អសញ្ញាសត្តានំ
 វិចិត្តិក្ខាសហកតេ ឧទ្ធចូសហកតេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច
 វិចិត្តិក្ខាសហកតោ ឧទ្ធចូសហកតោ មោហោ ។

[១០២] ឧទាទានំ ធម្មំ បដិច្ច នោឧទាទានោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអាម្ពណាប្បច្ចយា ឧទាទានេ ប-
 ដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ នោឧទាទានំ ធម្មំ បដិច្ច
 នោឧទាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអាម្ពណាប្បច្ចយា
 នោឧទាទានេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ នោឧទាទានេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច កដត្តា-
 រូបំ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ
 មហាក្ខតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ ឧទាទានញ
 នោឧទាទានញ ធម្មំ បដិច្ច នោឧទាទានោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១០១] នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងអហេតុកប្បដិ-
 សន្ធិក្ខណៈ មហាកូត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កងត្តារូប និងឧបាទា-
 រូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . .
 ឧត្តសមុដ្ឋាន . . . ។ បេ ។ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ របស់ពួកអសញ្ញសត្វ ។

[១០២] នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកឧបាទាន ។ នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ
 ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ មហាកូត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញសត្វ ។ នោឧបា-
 ទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ផង នូវនោឧបាទានធម៌ផង

ឧបាទានទុកេ បដិច្ចវារោ

ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ឧបាទានេ ច សម្ម-
 យុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទា-
 នេ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 . . . នអធិបតិប្បច្ចយា នអនន្តរប្បច្ចយា ។ បេ ។
 នឧបនិស្សយប្បច្ចយា ។

[១០៣] ឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ អត្តវាទុ-
 បាទានំ បដិច្ច កាមុបាទានំ កាមុបាទានំ បដិច្ច
 អត្តវាទុបាទានំ ។ ឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច នោឧបា-
 ទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ
 ឧបាទានេ បដិច្ច សម្មយុត្តកា ខន្ធ ឧបាទានេ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្និទ្ធីត្ថំ ។ នវេបិ បញ្ញា
 អរូបេ ទ្វេ ឧបាទានោ ។ សន្និទ្ធីត្ថំ ។

[១០៤] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ តីណិ ។ បេ ។ ន-
 ឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ
 នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ
 នវ នអាហារេ ឯកំ នសន្និទ្ធិយេ ឯកំ នឈា-
 នេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្មយុត្តេ តីណិ

ឧបាទានទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
នូវពួកឧបាទានក្ខន្ធផង រូបពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អា-
ស្រ័យ នូវពួកឧបាទានផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ . . . ព្រោះនអធិបតិ-
ប្បច្ច័យ ព្រោះនអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១០៣] ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប កាមុបាទាន អាស្រ័យ
នូវអត្តវាទុបាទាន អត្តវាទុបាទាន អាស្រ័យ នូវកាមុបាទាន ។ នោ-
ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេ-
ជាតប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទាន ក្នុង
អរូប ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទាន ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
បញ្ហាទាំង ៩ ឧបាទានទាំង ២ ក្នុងអរូប ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១០៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ បេ ។ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុ-
រេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
នអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នវិប្បយុត្តេ នវ នោនត្តិយា តីណិ នោវិតតេ
តីណិ ។

[១០៥] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ . . .
នអធិបតិយា នវ នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជាតេ
នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ តីណិ
នវិចាកេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ នវ
នោនត្តិយា តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

[១០៦] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ឯកំ សព្វត្ថ
ឯកំ . . . មក្កេ ឯកំ អវិតតេ ឯកំ ។

សហជាតវាហេមិ បដិច្ចវាសទិសោ វិកជន្តេន
ទិដ្ឋុចាទានំ សហជាតំ កាមុចាទានន្តិ
កាតព្វំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៥] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ... ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ឯសហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ បណ្ឌិត កាលចែក
គប្បីធ្វើថា កាមុបាទាន កើតជាមួយនឹងទិដ្ឋុបាទានចុះ ។

បច្ចយវារោ

[១០៧] ឧបាសានំ ធម្មំ បច្ចយា ឧបាសារោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋុបាសានំ បច្ចយា
 កាមុបាសានំ ។ តីណិ បដិច្ចសទិសា ។ នោឧបា-
 សានំ ធម្មំ បច្ចយា នោឧបាសារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា នោឧបាសានំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ខន្ធធ្ធ បច្ចយា យាវ អជ្ឈត្តិកា មហាក្ខតា
 វត្ថុំ បច្ចយា នោឧបាសារោ ខន្ធា ។ នោឧបាសានំ
 ធម្មំ បច្ចយា ឧបាសារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា នោឧបាសារោ ខន្ធធ្ធ បច្ចយា ឧបាសារោ វត្ថុំ
 បច្ចយា ឧបាសារោ ។ នោឧបាសានំ ធម្មំ បច្ចយា
 ឧបាសារោ ច នោឧបាសារោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា នោឧបាសានំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ឧបាសារោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធធ្ធ . . . វត្ថុំ បច្ចយា ឧបាសារោ មហាក្ខតេ បច្ចយា
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុំ បច្ចយា ឧបាសារោ សម្ប-
 យុត្តកា ច ខន្ធា ។ ឧបាសានញ នោឧបាសា-
 នញ ធម្មំ បច្ចយា ឧបាសារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ឧបាទានទុកៈ បច្ចយវារៈ

បច្ចយវារៈ

[១០៧] ឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ កាមុបាទាន ពឹងផ្អែក នឹងទិដ្ឋុបាទាន ។ មាន
 វារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នៅឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
 នៅឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនៅឧបាទានក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២... ក្នុង
 បដិសន្ធិក្ខណៈ ពួកមហាក្ខត ខាងក្នុង ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ រហូតដល់
 ពួកនៅឧបាទានក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
 នៅឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទាន
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកនៅឧបាទានក្ខន្ធ ពួកឧបាទាន ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។
 ឧបាទានធម៌ក្តី នៅឧបាទានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនៅឧបាទានធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ពួកឧបាទានក្តី ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនៅឧបាទានក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២... ពួក
 ឧបាទាន ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត
 ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ឧបាទានធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានធម៌ផង នឹងនៅឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋទាណព្វ សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ
 បច្ចយា កាមុទាណំ កាមុទាណព្វ សម្បយុត្តកេ
 ច ខន្ធ បច្ចយា ទិដ្ឋទាណំ ។ ចក្កំ កាតព្វំ ។
 ទិដ្ឋទាណព្វ វត្ថុព្វ បច្ចយា កាមុទាណំ ។ ចក្កំ
 កាតព្វំ ។ ឧទាណព្វ ដោឧទាណព្វ ធម្មំ បច្ច-
 យា ដោឧទាណាដោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ដោឧទាណំ ឯកំ ខន្ធព្វ ឧទាណព្វ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានព្វ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។
 ចក្កំ កាតព្វំ ។ ឧទាណេ ច មហាក្ខតេ ច បច្ច-
 យា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧទាណព្វ វត្ថុព្វ បច្ចយា
 ដោឧទាណា ខន្ធា ។ ឧទាណព្វ ដោឧទាណព្វ
 ធម្មំ បច្ចយា ឧទាណាដោ ច ដោឧទាណាដោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ដោឧទាណំ ឯកំ ខន្ធព្វ
 ទិដ្ឋទាណព្វ បច្ចយា តយោ ខន្ធា កាមុទាណព្វ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ចក្កំ ។ ទិដ្ឋទាណព្វ វត្ថុព្វ
 បច្ចយា កាមុទាណំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។
 ចក្កំ ។ . . . អារម្មណប្បច្ចយា អារម្មណេ ដោឧទា-
 ណមូលកេ បញ្ចាយតនព្វ វត្ថុ ច កាតព្វ ។
 [១០៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិបតិ-
 យា នវ សព្វត្ថ នវ វិចារកេ ឯកំ អវិកតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ កាមុបាទាន ពឹងផ្អែក នឹងទិដ្ឋុបាទានផង នឹង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ទិដ្ឋុបាទាន ពឹងផ្អែក នឹងកាមុបាទានផង នឹងពួក សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។ កាមុបាទាន ពឹង ផ្អែក នឹងទិដ្ឋុបាទានផង នឹងវត្ថុផង ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។ នោឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានធម៌ផង នឹងនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ផង នឹងឧបាទានផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកឧបាទាន ផង នឹងពួកមហាកូតផង ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងពួកឧបា- ទានផង នឹងវត្ថុផង ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានធម៌ផង នឹងនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី កាមុបាទានក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ផង នឹងទិដ្ឋុបាទានផង ។ ចក្កៈ ។ កាមុបាទាន ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងទិដ្ឋុបាទានផង នឹងវត្ថុផង ។ ចក្កៈ ។ ... ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋាយ គឺ អាយតនៈ ៥ ក្តី វត្ថុក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ និងក្នុងនោឧបាទានមូលកៈចុះ ។

[១០៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មាន វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន វារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

ឧបាទានទុកេ សំសដ្ឋវារោ

[១០៩] នោឧទាទានំ ធម្មំ បច្ចយា នោឧទា-
 ទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 នោឧទាទានំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា អហេតុកប្បដិ-
 សន្និក្ខុណោ យាវ អសញ្ញសត្តា ចក្កាយតនំ បច្ចយា
 ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ
 វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា នោឧទាទានោ ខន្ធវា វិចិត្តិក្ខា
 សហគតេ ឧទ្ធចូសហគតេ ខន្ធច វត្ថុញ្ច បច្ចយា
 វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធចូសហគតោ មោហោ ។

[១១០] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណោ តីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តវ តីណិ នសមនន្តវ
 តីណិ នបុរោជាតេ នវ ។ សន្និក្ខំ ។ នកម្ម តីណិ
 នវិចារកេ នវ បដិច្ចសទិសំ ។ នោវិកតេ តីណិ ។
 ឯវំ ឥតវ ទ្វេ កណាធាបិ និស្សយវារោបិ កាតញ្ច ។

សំសដ្ឋវារោ

[១១១] ឧទាទានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ឧទាទានោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋទាទានំ សំសដ្ឋំ
 កាមុទាទានំ កាមុទាទានំ សំសដ្ឋំ ទិដ្ឋទាទានំ ។
 ចក្កំ ។ ឯវំ នវបិ បញ្ញា កាតញ្ច ។

ឧបាទានទុកៈ សំសដ្ឋវារៈ

[១០៩] នោឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទានក្ខន្ធន ១
ជាអហេតុកៈ ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ ចក្កវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹង
ចក្ខាយតនៈ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹង
កាយាយតនៈ ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធន ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួក
ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។

[១១០] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ក្នុងនោ-
វិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[១១១] ឧបាទានធម៌ ច្រឡំ នឹងឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ កាមុបាទាន ច្រឡំ នឹងទិដ្ឋុបាទាន ទិដ្ឋុបាទាន ច្រឡំ នឹង
កាមុបាទាន ។ ចក្កៈ ។ ប្រស្នាទាំង ៩ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១១២] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
តិយា នវ សព្វត្ថ នវ វិចារកេ ឯកំ វិតតេ នវ
អវិតតេ នវ ។

[១១៣] នោឧចានានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ នោ-
ឧចានានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេ-
តុកំ នោឧចានានំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋោ តយោ
ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . អហេតុកប្បជិសន្ធិក្ខណោ
វិចិត្តិក្ខាសហកតេ ឧទ្ធច្ចសហកតេ ខន្ធធ្វេ សំសដ្ឋោ
វិចិត្តិក្ខាសហកតោ ឧទ្ធច្ចសហកតោ មោហោ ។

[១១៤] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតិយា នវ
នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ
នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ នវ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ នវ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវាវេបិ
កាតញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១១២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១១៣] នោឧបាទានធម៌ ច្រឡំ នឹងនោឧបាទានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងនោឧបាទានក្ខន្ធ
១ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ មោហៈ
ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ច្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែល
ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[១១៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវារោ

[១១៥] ឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទានា ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ឧបាទានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
 កាតព្វំ ឧបាទានា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានាណញ្ច រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ កាតព្វំ ឧបាទានា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធា-
 នំ ឧបាទានាណញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នោឧបាទានោ ធម្មោ នោឧបាទា-
 នស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោឧបា-
 ទានា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នាណញ្ច រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ ។ មេ ។ នោឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទា-
 នស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោឧបា-
 ទានា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ឧបាទានានំ ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ នោឧបា-
 ទានា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ឧបាទានា-
 នញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ឧបាទានោ ច នោឧបាទានោ ច ធម្មោ

ឧបាទានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

បញ្ញាវារៈ

[១១៥] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោឧបាទានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ
 ។ បេ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកនោឧបាទានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកនោឧបាទានហេតុ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបាទានា ច នោឧបាទានា ច ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ឧបាទានានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ កាតព្វំ ឧបាទានា ច នោឧបាទានា ច ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ ឧបា-
 ទានា ច នោឧបាទានា ច ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ឧបាទានានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១១៦] ឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទានស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទានេ
 អារព្ព ឧបាទានា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ តីណិ អារព្ព កាតព្វា ។
 នោឧបាទានោ ធម្មោ នោឧបាទានស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ទត្វា សីលំ . . .
 ឧចោសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ
 អភិនន្ទតិ តំ អារព្ព រាគោ . . . ទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា
 ឧទ្ធចំ . . . នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ណា-
 និ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ
 អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ បច្ចវេក្ខន្តិ ផលំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទានហេតុក្តី ពួកនោឧបាទានហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានហេតុក្តី ពួកនោឧបាទានហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានហេតុក្តី ពួកនោឧបាទានហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១៦] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទាន ប្រារព្ធ នូវពួកឧបាទាន ទើបកើតឡើង ។ វារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បីប្រារព្ធធ្វើចុះ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យនូវទាន នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ពិចារណា នូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ . . . ទិដ្ឋិវិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង នូវពួកកុសល ដែលសន្សំល្អហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន ពិចារណា នូវឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ពិចារណានូវមគ្គ នូវផល . . .

ឧបាទានទុកេ បញ្ញាវារោ

និព្វានំ បច្ចុវេក្ខន្តិ និព្វានំ កោត្រកុស្ស វោទានស្ស
 មក្កស្ស ផលស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អរិយា នោឧទាទានេ បហីនេ កិលេសេ . . .
 វិក្ខម្ហិតេ កិលេសេ បច្ចុវេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ
 . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នោឧទាទានេ ខន្ធភ អនិច្ចតោ
 ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ
 បស្សតិ ទិព្វាយ សោតធាតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ ចេ-
 តោបរិយញ្ញាណោ នោឧទាទានចិត្តសមន្តីស្ស ចិត្តំ
 ជានាតិ អាកាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស
 អាកិញ្ញញ្ញាយតនំ . . . រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស
 ដោជ្ជញ្ញាយតនំ . . . នោឧទាទានា ខន្ធភ ឥន្ទ្រិវិញ្ញា-
 ណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណស្ស យថាកម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតំ-
 សញ្ញាណស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចុ-
 យោ ។ នោឧទាទានោ ធម្មោ ឧទាទានស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ . . . សីលំ
 . . . ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ អារត្ត វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ

ឧបាទានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោ-
 ត្រកូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ
 (ពិចារណា) នូវពួកនោឧបាទាន នូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ
 . . . ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ នូវពួកកិលេស
 ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន. . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួក
 នោឧបាទានក្នុង ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ឃើញ
 នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត
 របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយនោឧបាទានចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ
 អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញា-
 យតនៈ . . . រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយញ្ញាយតនៈ
 . . . ពួកនោឧបាទានក្នុង ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិធាញ្ញាណ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និង
 អនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល នូវទាន . . .
 នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះកុ-
 សលនោះ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . ឈាន . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . .
 នោឧបាទានេ ខន្ធេ អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ អារព្ព
 រកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . ។ នោឧបាទានេ ធម្មោ
 ឧបាទានស្ស ច នោឧបាទានស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧចោ-
 សថកម្មំ . . . បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . ឈាន . . .
 ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . នោឧបាទានេ ខន្ធេ អស្សាទេតិ
 អភិទន្ធាតិ តំ អារព្ព ឧបាទានា ច សម្មយុត្តកា ច
 ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ឧបាទានេ ច នោឧបាទានេ ច
 ធម្មា ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ តីណិ អារព្ព កាតព្វា ។

[១១៧] ឧបាទានេ ធម្មោ ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ឧបាទានេ
 ករុំ កត្វា ឧបាទានា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ តីណិ អារម្មណាធិ-
 បតិយេវ ។ នោឧបាទានេ ធម្មោ នោឧបាទានស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ទត្វា សីលំ
 . . . ឧចោសថកម្មំ . . . បុព្វេ . . . ឈាន វុដ្ឋហិត្វា
 ឈានំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវពួកកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . .
 នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកនោឧបាទាន-
 ក្ខន្ធ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ . . . ។ នោ-
 ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវ
 ឧបោសថកម្ម . . . នូវពួកកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . .
 អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះ
 ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ពួកឧបាទានក្ខន្ធក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ប្រារព្ធ
 នូវខន្ធនោះ ទើបកើតឡើង ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បី
 ប្រារព្ធធ្វើ នូវវារៈ ៣ ចុះ ។

[១១៧] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកឧបាទាន ធ្វើ នូវពួក
 ឧបាទាន ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ។ មានវារៈ ៣ បានដល់
 អារម្មណាធិបតិហ្នឹងឯង ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបា-
 ទានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហ-
 ជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ឲ្យនូវទាន នូវសីល . . .
 នូវឧបោសថកម្ម . . . ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន ធ្វើ
 នូវឈាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ ។ បេ ។

ឧបាទានទុកេ បញ្ញាវារោ

អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ ករុំ . . . ផលំ . . .
 និព្វានំ ករុំ កត្វា បច្ចុវេក្ខន្តិ និព្វានំ ផលស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ដោ-
 ឧទាទានេ ខន្ធេ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ
 តំ ករុំ កត្វា វារោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . ។ សហជា-
 តាធិបតិ ដោឧទាទានេ អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចុយោ ។ ដោឧទាទានេ ធម្មោ ឧទាទានស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អារម្មណាធិបតិ
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ
 . . . ឧទោសថកម្មំ កត្វា តំ អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ
 ករុំ កត្វា វារោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . ។ បុព្វេ . . . ឈា-
 នា . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ដោឧទាទានេ ខន្ធេ ករុំ
 កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ ករុំ កត្វា វារោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . ។ សហជាតាធិបតិ ដោឧទាទានេ
 អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ ឧទាទានានំ អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចុយោ ។ ដោឧទាទានេ ធម្មោ ឧទាទា-
 នស្ស ច ដោឧទាទានស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចុយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។

ឧបាទានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ (ធ្វើ) នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព... នូវផល
 ... ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វាន
 ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ធ្វើ
 នូវពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
 ធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ... ។ ឯសហ-
 ជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ជានោឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោឧ-
 បាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល
 នូវទាន... នូវសីល... ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ
 រីករាយ ចំពោះកុសលនោះ រាគៈ ធ្វើ នូវពួកខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ... ។ ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន...
 នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ធ្វើ នូវពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើប
 កើតឡើង ទិដ្ឋិ... ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ជានោឧ-
 បាទាន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាធិបតិ ពានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ
 . . . បុព្វេ . . . ឈាតា . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . លោ-
 ឧបាទានេ ខន្ធេ ករំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ
 ករំ កត្វា ឧបាទានា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ លោឧបាទានា អធិបតិ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ឧបាទានានព្វា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានំ រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានោ
 ច លោឧបាទានោ ច ធម្មា ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 តីណិ អារព្ព កាតព្វា អារម្មណាធិបតិយេវ ។

[១១៨] ឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទានស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ឧ-
 បាទានា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ឧបាទានានំ អនន្តរាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ បុរិមា បុរិមា ឧ-
 បាទានា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ លោឧបាទានំ ខន្ធានំ
 អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទានំ វុដ្ឋានស្ស អ-
 នន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ បុរិមា បុរិមា
 ឧបាទានា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ឧបាទានានំ សម្ប-
 យុត្តកានព្វា ខន្ធានំ អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោស-
 ថកម្ម . . . ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ
 . . . ធ្វើ នូវពួកនោឧបាទានក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ ពួក
 ឧបាទានក្តី សម្បយុត្តកក្នុងក្តី ធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើប
 កើតឡើង ។ សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ជានោឧបាទាន ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ឯ
 អារម្មណាធិបតិ បណ្ឌិត គប្បីប្រារព្ធធ្វើ នូវវារៈ ៣ ឲ្យនៅជាអារម្ម-
 ណាធិបតិដដែល ។

[១១៨] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទាន មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួក
 ឧបាទាន មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទានក្នុង ក្រោយ ។ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទាន មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ឧបាទាន និងពួកសម្បយុត្តកក្នុង ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

ឧបាសានទុកេ បញ្ញាវារោ

នោឧចាណោ ធម្មោ នោឧចាណានស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នោឧចា-
 ណា ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ នោឧចាណាណំ
 ខន្ធាណំ អនន្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុលោមំ កោត្រិ-
 ភុស្ស ផលសមាបត្តិយា អនន្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នោឧចាណោ ធម្មោ ឧចាណានស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នោឧចាណា
 ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឧចាណាណំ ខន្ធាណំ អនន្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារដ្ឋេតា ឧចាណាណំ អនន្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧចាណោ ធម្មោ ឧចា-
 ណានស្ស ច នោឧចាណានស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នោឧចាណា ខន្ធា
 បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឧចាណាណំ សម្មយុត្តកានញ្ច
 ខន្ធាណំ អនន្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារដ្ឋេតា ឧចាណា-
 ណាណំ សម្មយុត្តកានញ្ច ខន្ធាណំ អនន្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឧចាណោ ច នោឧចាណោ ច
 ធម្មោ ឧចាណានស្ស ធម្មស្ស អនន្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរិមា បុរិមា ឧចាណា ច សម្មយុត្តកា
 ច ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឧចាណាណំ អនន្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ

ឧបាទានទុក្ខៈ បញ្ហាវារៈ

នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធមុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ
 និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទានធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធមុន ។
 ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អារវជួនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធមុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន និងពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អារវជួនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧ-
 បាទានផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌
 ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ឧបាទាន ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុរិមា បុរិមា ឧទាទាណា ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ទា
 បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ នោឧទាទាណាណំ ខន្ទាណំ អនន្តរ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧទាទាណា ច សម្មយុត្តកា ច
 ខន្ទា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូសំ
 កាតព្វំ បុរិមា បុរិមា ឧទាទាណា ច សម្មយុត្តកា
 ច ខន្ទា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឧទាទាណាណំ សម្មយុត្ត-
 កានញ្ច ខន្ទាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . .
 សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។ . . . អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។ . . . និស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ចយសទិសំ ។

[១១៧] ឧទាទាណោ ធម្មោ ឧទាទានស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ហា-
 បនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តូបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្តូបនិស្សយោ ឧទាទាណា ឧទាទា-
 ណាណំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។
 នោឧទាទាណោ ធម្មោ នោឧទាទានស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ហាបនិ-
 ស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តូបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្តូបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកឧបាទានក្តី សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបា-
 ទានក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកឧបាទានក្តី សម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកឧបាទាន និងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាត-
 ប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញ-
 មញ្ញប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយ
 និស្សយប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

[១១៧] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ
 និងបកត្តូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តូបនិស្ស័យ គឺ ពួកឧបាទាន ជា
 បច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្តូ-
 បនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា

ឧបាទានទុកេ បញ្ហាវារោ

ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ
 ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញំ . . .
 រាគំ ។ បេ ។ បត្តនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិ-
 ស្សាយ អទិន្នំ អាទិយតិ មុសា . . . បិសុណំ . . .
 ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ
 ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ ឧបនិស្សាយ . . . រាគំ
 . . . បត្តនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនា-
 សនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាទានោ
 ធម្មោ ឧទាទានស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧប-
 និស្សាយ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ
 ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ អទិន្នំ . . . មុ-
 សា . . . បិសុណំ . . . ធរុសំ . . . សម្ពំ . . . សន្តិ . . .
 និល្លោបំ . . . ឯកាការិកំ . . . បរិបន្តេ . . . បរទារំ . . .
 កាមយាតំ . . . និកមយាតំ . . . សទ្ធា ។ បេ ។ សេ-
 នាសនំ ឧទាទានំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ កាតព្វំ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ មាណំ ជប្បេតិ

ឧបាទានទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងមានៈ
 ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា . . . នូវរាគៈ ។ បេ ។ នូវ
 សេចក្តីប្រាថ្នា . . . អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយលួចយក នូវ
 ទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ កុហក . . . នូវពាក្យញុះញង់ . . . ឲ្យ នូវ
 ទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ
 អាស្រ័យ នូវសីល . . . នូវរាគៈ . . . នូវសេចក្តីប្រាថ្នា . . . អា-
 ស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អា-
 ស្រ័យ នូវសទ្ធា ដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ ទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ អា-
 ស្រ័យ នូវសេនាសនៈ នូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ . . . កុហក . . .
 នូវពាក្យញុះញង់ . . . នូវពាក្យអាក្រក់ . . . នូវពាក្យរោយរាយ . . .
 នូវទី-ត . . . នូវការឆក់យកទ្រព្យគេ . . . នូវការបួន់យកទ្រព្យក្នុងផ្ទះ
 មួយ . . . ត្រង់ផ្លូវជួបគ្នា . . . នូវប្រពន្ធអ្នកដទៃ . . . នូវការសម្លាប់
 អ្នកស្រុក . . . នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម . . . សទ្ធា ។ បេ ។ សេនា-
 សនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយដំឡើងមានៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទិដ្ឋិ កល្យាណតិ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិ-
 ស្សាយ អទិដ្ឋិ អាទិយតិ មុសា . . . បិសុណំ . . .
 ធរុសំ . . . សម្មំ . . . សន្តិ . . . និល្លោមំ . . . ឯកា-
 ការិកំ . . . បរិបន្តេ . . . បរទារំ . . . តាមយាតំ . . .
 និតមយាតំ . . . សន្តា ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧទាណ-
 នានំ សម្បយុត្តកានព្វា ខន្ធានំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឧទាណនោ ច នោឧទាណនោ ច ធម្មា
 ឧទាណនស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តបនិស្សយោ បកត្តប-
 និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ តីណិ ។

[១២០] នោឧទាណនោ ធម្មា នោឧទាណនស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបុរេ-
 ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណ្ឌបុរេជាតំ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
 ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្តំ
 សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋព្វាយ-
 តនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ
 ចក្កុវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ . . . វត្ថុ នោឧទា-
 នានានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយល្អច
 យក នូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ កុហក . . . នូវពាក្យញុះញង់ . . .
 នូវពាក្យអាក្រក់ . . . នូវពាក្យរោយរាយ . . . នូវទី-ត . . . នូវការឆក់យក
 ទ្រព្យគេ . . . នូវការប្លន់យកទ្រព្យក្នុងផ្ទះមួយ . . . ត្រង់ផ្លូវជួបគ្នា . . .នូវ
 ប្រពន្ធអ្នកដទៃ . . . នូវការសម្លាប់អ្នកស្រុក . . . នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម
 . . . សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានផង នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោ-
 ឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណ៍បនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ
 ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ មានវារៈ ៣ ។

[១២០] នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 អារម្មណ៍បុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង ។ បេ ។
 ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ
 នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុ-
 បុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ
 . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានក្ខន្ធន្ត ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

ឧបាទានទុកេ បញ្ញាវារោ

នោឧទាណាណោ ធម្មោ ឧទាណានស្ស ធម្មស្ស បុរេជា-
តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិនន្ធតិ
តំ អារព្ព រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . ។ វត្ថុបុរេជាតំ
វត្ថុ ឧទាណាណំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោ-
ឧទាណាណោ ធម្មោ ឧទាណានស្ស ច នោឧទាណានស្ស
ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណា-
បុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ
. . . វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិនន្ធតិ តំ អារព្ព ឧទាណា
ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ
វត្ថុ ឧទាណាណំ សម្បយុត្តកានព្វ ខន្ធាណំ បុរេជា-
តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១២១] ឧទាណាណោ ធម្មោ នោឧទាណានស្ស
ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្និទ្ធិតំ ។
នោឧទាណាណោ ធម្មោ នោឧទាណានស្ស ធម្មស្ស បច្ឆា-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្និទ្ធិតំ ។ ឧទាណាណោ
ច នោឧទាណាណោ ច ធម្មោ នោឧទាណានស្ស
ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្និទ្ធិតំ ។
. . . អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នឹងចក្ក . . . ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ . . . ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នឹងចក្ក . . . ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ទើបកើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[១២១] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយបច្ច័យបច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយបច្ច័យបច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយបច្ច័យបច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១២២] នោឧទាទានោ ធម្មោ នោឧទាទានស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា ធានា-
 ខណិកា ។ សហជាតា នោឧទាទានោ ចេតនា
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានាណញ្ច រូចានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ធានាខណិកា នោឧ-
 ទាទានោ ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច
 រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាទានោ
 ធម្មោ ឧទាទានស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នោឧទាទានោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ឧទាទានានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាទានោ ធម្មោ
 ឧទាទានស្ស ច នោឧទាទានស្ស ច ធម្មស្ស កម្ម-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោឧទាទានោ ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ឧទាទានាណញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១២៣] នោឧទាទានោ ធម្មោ នោឧទាទា-
 នស្ស ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកោ
 នោឧទាទានោ ឯកោ ខន្ធា ។ បេ ។ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១២២] នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។ សហ-
 ជាត គឺ នោឧបាទានចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ នោ-
 ឧបាទានចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ គឺ នោឧបាទានចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧ-
 បាទាន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបា-
 ទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ នោឧបាទា-
 នចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកឧបាទានផង នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១២៣] នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ នោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក ។ លេ ។ វារៈ ១ ។

ឧបាទានទុកេ បញ្ញាវារោ

[១២៤] នោឧចាទានោ ធម្មោ នោឧចាទានស្ស
 ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ឯកោ-
 យេវ កតទ្ធិដ្ឋាវោ អាហារោ ។ . . . ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ តីណិ រូបដីវិតិទ្ធិយំ ឯកំយេវ ។
 . . . ណានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

[១២៥] ឧចាទានោ ធម្មោ ឧចាទានស្ស ធម្មស្ស
 មក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧចាទានានិ មក្កដ្ឋានិ សម្ម-
 យុត្តកានំ ឧចាទានានំ មក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឥមិទា ការណេន នវ បញ្ញា កាតព្វា ។ . . .
 សម្មយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[១២៦] ឧចាទានោ ធម្មោ នោឧចាទានស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សហជាតា ឧចាទានា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតំ^(១) បច្ឆាជា-
 តា ឧចាទានា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧចាទានោ ធម្មោ
 នោឧចាទានស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។

---

១ អតិវេកបទេនេវ ភវិតព្ធិ ។

ឧបាទានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[១២២] នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ កតទ្ធិង្គារាហារ តែ ១ គត់ ។
 . . . ជាបច្ច័យ ដោយតន្ត្រីប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ រូបជីវិត-
 ត្រីយតែ ១ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

[១២៥] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយមគ្គ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកអង្គមគ្គ ជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបា-
 ទាន ដោយមគ្គប្បច្ច័យ ។ បញ្ញា ៩ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ដោយហេតុ
 នេះចុះ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១២៦] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត
 គឺ ពួកឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
 ច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកឧបាទាន ដែលកើតក្រោយ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោ-
 ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោឧទាណនោ ធម្មោ ឧទាណនស្ស ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ ឧទាណនំ
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាណនោ ធម្មោ
 ឧទាណនស្ស ច នោឧទាណនស្ស ច ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ ឧទាណនំ
 សម្បយុត្តកាណញ្ច ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ឧទាណនោ ច នោឧទាណនោ ច ធម្មោ
 នោឧទាណនស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា ឧទាណនោ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាណំ វិប្ប-
 យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ឧទាណនោ
 ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥសស្ស
 កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១២៧] ឧទាណនោ ធម្មោ ឧទាណនស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋុទាណំ កា-
 មុទាណនស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ ។
 ឧទាណនោ ធម្មោ នោឧទាណនស្ស ធម្មស្ស អត្ថិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហ-
 ជាតា ឧទាណនោ សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធានំ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ្ច រូបាណំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១២៧] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋុបាទាន ជាបច្ច័យ នៃកាមុបាទាន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ចក្កៈ ។ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។

ឧបាទានទុកេ បញ្ញាវារោ

បច្ឆាជាតា ឧបាទានា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កា-
 យស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានោ ធម្មា
 ឧបាទានស្ស ច នោឧបាទានស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ បដិច្ចសទិសំ ។ នោឧបា-
 ទានោ ធម្មា នោឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិ-
 យំ ។ សង្ខតំ វិត្តាវតព្វំ ។ នោឧបាទានោ ធម្មា
 ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ស-
 ហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ សហជាតសទិសំ
 បុរេជាតំ បុរេជាតសទិសំ ។ នោឧបាទានោ ធម្មា
 ឧបាទានស្ស ច នោឧបាទានស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សង្ខតំ ។
 សហជាតសទិសំ សហជាតំ វិកទិតព្វំ បុរេជាតសទិ-
 សំ បុរេជាតំ ។ ឧបាទានោ ច នោឧបាទានោ ច
 ធម្មា ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ ទិដ្ឋទានាណញ្ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ កាមុបាទានស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ចក្កំ ។ សហជាតំ ទិដ្ឋទានាណញ្ច វត្ថុ
 ច កាមុបាទានស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃ
នោឧបាទានធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ដូចគ្នា
នឹងបដិច្ចវារៈ ដែរ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ
និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។
នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បាន
ដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត ដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យ
ដែរ ឯបុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។ នោឧបាទានធម៌
ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយអត្តិ-
ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
សហជាត ដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យដែរ បុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេជា-
តប្បច្ច័យដែរ បណ្ឌិត គប្បីចែកចុះ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទា-
នធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
ជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ទិដ្ឋុបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
ជាបច្ច័យ នៃកាមុបាទាន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ចក្កៈ ។ សហជាត
គឺ ទិដ្ឋុបាទានក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាមុបាទាន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចក្កំ ។ ឧបាទានោ ច នោឧបាទានោ ច ធម្មា
 នោឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សហជាតោ នោឧបាទានោ ឯកោ ខន្ធោ ច ឧបា-
 ទានោ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ សហជាតោ
 ឧបាទានោ ច មហាកូតោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតោ ឧបាទានោ
 ច វត្ថុ ច នោឧបាទានានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតោ ឧបាទានោ ច សម្មយុត្តកា
 ច ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតោ ឧបាទានោ ច សម្ម-
 យុត្តកា ច ខន្ធា កតទ្បិញ្ញាហោ អាហារោ ច ឥមស្ស
 កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតោ ឧ-
 បាទានោ ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា រូបដីវិតិទ្ធរិយញ្ច
 កដត្តារូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទា-
 នោ ច នោឧបាទានោ ច ធម្មា ឧបាទានស្ស
 ច នោឧបាទានស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចក្កៈ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបា-
 ទានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត
 អាហារ និងត្រ័យ ។ សហជាត គឺ នោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ក្តី ពួក
 ឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ សហជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី ពួក
 មហាកូតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 សហជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនោ-
 ឧបាទានក្ខន្ធ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 កតឡឺវារាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 បច្ឆាជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី រូបជីវិតិទ្រ័យក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី
 នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត

ឧបាទានទុកេ បញ្ញាវារោ

នោឧទាទានោ ឯកោ ខន្ធោ ច ទិដ្ឋទាទានញ្ច
 តិណ្ណានំ ខន្ធានំ កាមុទាទានស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូទានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។
 ចក្កំ ។ សហជាតំ ទិដ្ឋទាទានញ្ច វត្ថុ ច កាមុ-
 ទាទានស្ស សម្បយុត្តានញ្ច ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ចក្កំ ។

[១២៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តវេ នវ សមនន្តវេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសវនេ នវ
 កម្មេ តីណិ វិទាកេ ឯកំ អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិយេ
 តីណិ ឈានេ តីណិ មក្កេ នវ សម្បយុត្តេ នវ
 វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិកតេ នវ
 អវិកតេ នវ ។

[១២៩] ឧទាទានោ ធម្មោ ឧទាទានស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧទាទានោ ធម្មោ នោឧទាទានស្ស ធម្មស្ស

ឧបាទានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ នោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ក្តី ទិដ្ឋុបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង
នៃកាមុបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២
... ។ ចក្កៈ ។ សហជាតិ គឺ ទិដ្ឋុបាទានក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាមុ-
បាទានផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ចក្កៈ ។

[១២៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
អាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១២៩] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នោឧទានានោ ធម្មោ ឧទានានស្ស
 ច នោឧទានានស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទានានោ ធម្មោ នោឧទា-
 នានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទានា-
 នោ ធម្មោ ឧទានានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 (១) ។ នោឧទានានោ ធម្មោ ឧទានានស្ស ច នោឧ-
 ទានានស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ

១ ម. ឥតោ បរំ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ឆយោតិ ទិស្សតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបា-
ទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយត្រ័យប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌
ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបា-
ទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

ឧបាទានទុកេ បញ្ញាវារោ

សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ឧទានានោ ច នោឧទានានោ ច
 ធម្មា ឧទានានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទានានោ ច នោឧទានា-
 នោ ច ធម្មា នោឧទានានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ឧទានានោ ច នោឧទានានោ
 ច ធម្មា ឧទានានស្ស ច នោឧទានានស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៣០] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ
 សព្វត្ថេ នវ នោអវិគតេ នវ ។

[១៣១] ហេតុប្បច្ចយោ នអារម្មណេ នវ . . .
 នអធិបតិយា នវ នអញ្ញមញ្ញេ តីណិ នឧប-
 និស្សយេ នវ សព្វត្ថេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណិ

ឧបាទានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរោជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នៅឧបាទានធម៌
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌
 ក្តី នៅឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយត្រ័យប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី
 នៅឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៣០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោ-
 អវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៣១] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំង
 អស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នវិប្បយុត្តេ នវ នោនតិយា នវ នោវិតតេ នវ ។

[១៣២] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ . . .

អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។

. . . អវិតតេ នវ ។

ឧបាទានទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបាទានីយទុកំ

បដិច្ចវារោ

[១៣៣] ឧចាទានីយំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទានី-

យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧចាទានីយំ

ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានព្វា រូបំ

ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ

បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។

យថា លោកិយទុកំ ឯវំ កាតព្វំ និដ្ឋានាករណំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៣២] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើចុះ ។ . . . ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ ឧបាទានទុកៈ ។

ឧបាទានីយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៣៣] ឧបាទានីយធម៌^(១) (ធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន)
អាស្រ័យ នូវឧបាទានីយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានីយក្ខន្ធ ១ នូវ
ខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ពួកខន្ធ
អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ . . . ។

លោកិយទុកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ (ឧបាទានីយទុកៈ)
យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យប្លែក ។ គ្នាទេ ។

---

១ កុសល អកុសល វិបាក កិរិយាព្យក្រឹតក្នុងភូមិ ៣ និងរូបទាំងអស់ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវារោ

[១៣៤] ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧ-
 បាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឧបាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឧបាទានសម្បយុត្តោ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច
 លោកោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ឧបាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា លោកោ ច ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៣២] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌^(១) (ធម៌ ប្រកបដោយឧបាទាន) អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌^(២) (ធម៌ដែលប្រាសចាកឧបាទាន) អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ លោកៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ក្តី លោកៈក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ នូវខន្ធ ២ . . . ។

---

១ បានដល់លោកមូល ៨ ជាទិដ្ឋិតតសម្បយុត្ត ៤ ជាទិដ្ឋិតវិប្បយុត្ត ៤ ។ ២ បានដល់លោកៈ ជាទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តទាំង ៤ ទោសមូល ២ មោហមូល ២ កុសលក្នុងភូមិ ៤ វិបាកក្នុងភូមិ ៤ កិរិយាព្យាក្រឹតក្នុងភូមិ ៣ រូប និងនិព្វាន ។

ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ . . . ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា កេតត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
 ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ
 . . . ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋិ-
 កវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តញ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តញ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោក-
 សហកតំ ឯកំ ខន្ធាញ លោកញ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ ឧបាទានសម្បយុត្តញ ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តញ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធន្ធ ១ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អា-
 ស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ឯពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាកូត ១ . . . ។
 ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធន្ធ អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែល
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ
 គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែល
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បថ្ន័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែ
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ ឧបាទានវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវារោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទានសម្បយុត្តេ ខន្ធ
 ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុជ្ជានំ រូបំ ទិដ្ឋិតត-
 វិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធ ច លោកញ្ច បដិច្ច-
 ចិត្តសមុជ្ជានំ រូបំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ច ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធឯ លោកញ្ច
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ . . . ។

[១៣៥] ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ច-
 យា ឧបាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធឱ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ . . . ។ ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ប្បច្ចយា ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធឱ បដិច្ច
 លោកោ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោក-
 សហកតំ ឯកំ ខន្ធឱ បដិច្ច តយោ ខន្ធា លោកោ
 ច ទ្វេ ខន្ធធ . . . ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុងផង នូវពួកមហាកូតផង ចិត្តសមុជ្ជានរូប
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវ
 លោកៈផង ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ។

[១៣៥] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
 នូវឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌
 អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណ-
 ប្បច្ច័យ គឺ លោកៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែ
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី លោកៈក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយ
 លោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធោ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ
 បដិច្ច ខន្ធា ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា
 ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។
 ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ ប-
 ដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធាញ្ច លោកញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា
 . . . ។ សន្ធិត្តំ ។

[១៣៦] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ឆ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តវ ឆ សមនន្តវ ឆ សហជាតេ
 នវ អញ្ញមញ្ញោ ឆ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ ឆ
 បុរេជាតេ ឆ អាសេវនេ ឆ កម្មេ នវ វិចារកេ ឯកំ
 អាហារេ នវ សព្វត្ថេ នវ មក្កេ នវ សម្បយុត្តេ ឆ
 វិប្បយុត្តេ នវ អត្ថិយា នវ នត្ថិយា ឆ វិកតេ ឆ
 អវិកតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ វត្ថុ អា-
 ស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវលោកៈ
 ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទាន-
 សម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង នូវខន្ធ ២...។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៣៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៣៧] ឧទានានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧទា-
 នានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា
 អហោតុកំ ឧទានានវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
 អហោតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា វិចិត្តិច្ឆា-
 សហកតេ ឧទ្ធចូសហកតេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វិចិត្តិច្ឆា-
 សហកតោ ឧទ្ធចូសហកតោ មោហោ ។

[១៣៨] ឧទានានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧទា-
 នានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា
 ឧទានានសម្បយុត្តេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ ឧទានានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧទានា-
 នវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា
 ឧទានានវិប្បយុត្តេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ ឧទានាន-
 សម្បយុត្តញ ឧទានានវិប្បយុត្តញ ធម្មំ បដិច្ច ឧទា-
 នានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា
 ឧទានានសម្បយុត្តេ ខន្ធធ្វេ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ
 ខន្ធធ្វេ ច លោកញ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ . . .

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[១៣៧] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុង ១ ជាអហេតុកៈ
នូវខន្ធ ២ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហាៈ
ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[១៣៨] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អា-
ស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុង ចិត្តសមុដ្ឋាន-
រូប អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ
រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបា-
ទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានសម្ប-
យុត្តក្នុងផង នូវពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។ . . .

នអធិបតិប្បច្ចយា នអនន្តរាប្បច្ចយា នសមនន្តរាប្បច្ច-
យា នឧបនិស្សយាប្បច្ចយា ។

[១៣៩] ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
ទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតប្បច្ច-
យា អរូបេ ឧបាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ ឧបាទានសម្បយុត្តំ
ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុ-
រេជាតប្បច្ចយា អរូបេ ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហ-
កតេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច លោកោ ឧបាទានសម្បយុត្តោ
ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តំ
ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ
ទិដ្ឋិតសម្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា លោកោ ច ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ ឧបាទាន-
វិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
. . . ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ យាវ អសញ្ញសត្តា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ នអនន្តរប្បច្ច័យ នសមនន្តរប្បច្ច័យ និងនឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៣៧] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ខន្ធ ៣
អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ឧបា-
ទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប លោកៈ អាស្រ័យ នូវពួក
ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី
ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ខន្ធ ៣ ក្តី លោកៈក្តី
អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ នូវខន្ធ
២ . . . ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ខន្ធ ៣
អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អា-
ស្រ័យ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវលោកៈ
ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវារោ

ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ ទិដ្ឋិតត-
 វិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តញ្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតប្ប-
 ច្ចយា អរូបេ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ
 ខន្ធសញ្ច លោកញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។
 ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតប្បច្ច-
 យា ឧបាទានវិប្បយុត្តេ ខន្ធ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ
 ខន្ធ ច លោកញ្ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ . . .
 នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា នអាសេវនប្បច្ចយា ។

[១៤០] ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា
 ឧបាទានសម្បយុត្តេ ខន្ធ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ចេតនា ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្ត-
 ក្ខន្ធផង នូវពួកមហាកូតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។ . . .
 ព្រោះនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ និងនអាសេវនប្បច្ច័យ ។

[១៤០] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា
 អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌
 អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទានវិប្បយុត្តេ ខន្ធោ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា
ពាហិរំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . ។

ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តំ
លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ។ ឧបាទា-
នសម្បយុត្តញ្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ឧ-
បាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា
ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធោ ច លោកញ្ច
បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ។ សង្ខតំ ។

[១៤១] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណោ តីណិ
នអធិបតិយា នវ នអនន្តវេ តីណិ នសមនន្តវេ តីណិ
នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជាតេ សត្ត នបច្ឆាជាតេ
នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវ
នអាហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ
នមត្តេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ឆ
នោនត្តិយា តីណិ នោវិកតេ តីណិ ។

ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ កាតញ្ច សហជាតវារោ
បដិច្ចវាវសទិសោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ពាហិរៈ
 . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . ។ ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
 កម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែលប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្ត-
 ធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ
 គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ ដោយលោកៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

- [១៤១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
- មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
- មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
- មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ
- មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ
- មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្ទិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
- មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
- មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ
- មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ទាំងពីរយ៉ាង ក្រៅនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ឯសហ-
 ជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវារោ

[១៤២] ឧបាសានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ឧបា-
 សានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណិ បដិច្ចសទិសំ ។ ឧបាសានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
 ឧបាសានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឧបាសានវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា . . . យាវ អដ្ឋ-
 ត្តិកា មហាក្ខតា វត្ថុំ បច្ចយា ឧបាសានវិប្បយុត្តា
 ខន្ធា វត្ថុំ បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ ។
 ឧបាសានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ឧបាសានសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា ឧបាសា-
 នសម្បយុត្តា ខន្ធា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ បច្ចយា
 សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។ ឧបាសានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ច-
 យា ឧបាសានសម្បយុត្តោ ច ឧបាសានវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា ឧបាសា-
 នសម្បយុត្តា ខន្ធា មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ វត្ថុំ បច្ចយា ទិដ្ឋិកត-
 វិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធា ច លោកោ ច ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវារៈ

បច្ចយវារៈ

[១៤២] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ពីងផ្អែក នឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ពីងផ្អែក នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពីងផ្អែក នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ១ . . . រហូតដល់ពួកមហាក្ខតខាងក្នុង ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ពីងផ្អែក នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធ ពីងផ្អែក នឹងលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពីងផ្អែក នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពីងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពីងផ្អែក នឹងលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទានសម្បយុត្តព្វ ឧបាទានវិប្បយុត្តព្វ ធម្មំ បច្ចុ-
 យា ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចុយា ឧបាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធព្វ វត្តព្វ
 បច្ចុយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ទិដ្ឋិតត-
 វិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធព្វ លោកព្វ
 បច្ចុយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តព្វ ឧបាទានវិប្បយុត្តព្វ ធម្មំ បច្ចុយា
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចុយា
 ឧបាទានសម្បយុត្តោ ខន្ធធ្វេ ច មហាក្វតេ ច បច្ចុ-
 យា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកស-
 ហកតេ ខន្ធធ្វេ ច លោកព្វ បច្ចុយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធធ្វេ ច វត្តព្វ
 បច្ចុយា លោកោ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តព្វ ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តព្វ ធម្មំ បច្ចុយា ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចុយា ឧបាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធព្វ វត្តព្វ
 បច្ចុយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តោ ខន្ធធ្វេ ច មហាក្វតេ ច បច្ចុយា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ
 ខន្ធព្វ វត្តព្វ បច្ចុយា តយោ ខន្ធា លោកោ ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នឹងលោកៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាកូតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នឹងលោកៈផង លោកៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នឹងវត្ថុផង ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាកូតផង ខន្ធ ៣ ក្តី លោកៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នឹងវត្ថុផង

ឧបាទានសម្បយុត្តុកុកេ បច្ចយវារោ

ទ្វេ ខន្ទេ . . . ។ សង្ខីត្តំ ។ អារម្មណាប្បច្ចយម្ហិ
បញ្ច វិញ្ញាណា កាតញ្ច ។

[១៤៣] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា នវ អនន្តវេ នវ សព្វត្ថេ នវ វិចារកេ ឯកំ
អវិតតេ នវ ។

[១៤៤] ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ឧបា-
ទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អ-
ហេតុកំ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ បច្ចយា . . .
យាវ អសញ្ញាសត្តា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ចក្កុ-
វិញ្ញាណំ កាយាយតនំ . . . វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា
ឧបាទានវិប្បយុត្តា ខន្ធា វិចិត្តិច្ឆាសហាគតេ ឧទ្ធច្ចុ-
សហាគតេ ខន្ទេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហា-
គតោ ឧទ្ធច្ចុសហាគតោ មោហោ ។ សង្ខីត្តំ ។

[១៤៥] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ
នអធិបតិយា នវ នអនន្តវេ តីណិ នសមនន្តវេ តីណិ
នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជាតេ សត្តំ នបច្ឆាជាតេ
នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវ

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវារៈ

នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ វិញ្ញាណទាំង ៥ ក្នុងអារម្មណាប្បច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។

[១៤៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៤៤] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ពីងផ្អែក នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពីងផ្អែក នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ . . . រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពីងផ្អែក នឹងចក្ខាយតនៈ នឹងកាយាយតនៈ . . . ពួក ឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្ធា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ នឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្ធា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៤៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នអាហារេ ឯកំ នត្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ
 នមត្តេ ឯកំ នសម្មយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ឆ
 ជោនតិយា តីណិ ជោវិតតេ តីណិ ។
 ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ និស្សយវារោបិ
 កាតញ្ច ។

សំសដ្ឋវារោ

[១៤៦] ឧបាទានសម្មយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ
 ឧបាទានសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឧបាទានសម្មយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា . . . តីណិ ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិច្ចសទិសំ អរូបំ ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ឧបាទានសម្ម-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិច្ចសទិសំ
 អរូបំ ។ ឧបាទានសម្មយុត្តញ្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តញ្ច
 ធម្មំ សំសដ្ឋោ ឧបាទានសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា បដិច្ចសទិសំ អរូបំ ។

[១៤៧] ហេតុយា ឆ អារម្មណេ ឆ អធិបតិយា
 ឆ សព្វត្ថ ឆ វិចារកេ ឯកំ អវិតតេ ឆ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រីយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោ-
នត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[១៤៦] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ច្រឡំ នឹងឧបាទានសម្បយុត្ត-
ក្ខន្ធទ ១ . . . មានវារៈ ៣ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងឧបាទា-
នវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ អរូប ដូចគ្នា
នឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំនឹង ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ អរូប ដូចគ្នានឹងបដិច្ច-
វារៈដែរ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
ផង នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺ អរូប ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
មានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

[១៤៨] ឧទានានិវ្យយុត្តំ ធម្មំ សំសង្ខេ
ឧទានានិវ្យយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយោ ។

[១៤៩] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតិយា ឆ
នបុរេជាតេ ឆ នបច្ឆាជាតេ ឆ នអាសេវនេ ឆ
នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ ឆ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ឆ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវារោបិ
កាតញ្ច ។

បញ្ញាវារោ

[១៥០] ឧទានានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទានាន-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឧទានានសម្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទានានសម្បយុត្តោ

ធម្មោ ឧទានានិវ្យយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ឧទានានសម្បយុត្តោ ហេតុ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានំ រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិ-
កតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ហេតុ ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
យុត្តស្ស លោកស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[១៤៨] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៤៩] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។ ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[១៥០] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តហេតុ ជាបដ្ឋយ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តហេតុ ជាបដ្ឋយ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ពួកហេតុ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបដ្ឋយ នៃលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទានសម្បយុត្តា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ រូបា-
 នំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបាទានវិប្បយុត្តា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តោ លោកោ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបា-
 នំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ មូលំ កា-
 តព្វំ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តោ លោកោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ ទិដ្ឋិតត-
 វិប្បយុត្តោ លោកោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានានញ រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ មោហោ ច លោកោ
 ច សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកឧបាទានសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ពួកហេតុ ដែលច្រឡំដោយ
 លោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃលោកៈ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ឧបាទានវិប្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជា
 បច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើចុះ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈក្តី លោភៈក្តី ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែ
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ហាវារោ

មូលំ កាតព្វំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតោ មោ-
 ហោ ច លោកោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាណំ មោ-
 តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស
 ច ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស មោតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតោ មោហោ
 ច លោកោ ច សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានញ្ច រូបាណំ មោតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៥១] ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបាទានសម្បយុត្តោ ខន្ធា អារត្ត ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតព្វំ ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ខន្ធា អារត្ត ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ខន្ធា ច លោកោ
 ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតព្វំ ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ខន្ធា អារត្ត ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតោ ខន្ធា ច
 លោកោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ
 ។ មេ ។ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . លាមា វុដ្ឋហិត្វា

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ មោហៈក្តី លោភៈក្តី ដែលច្រឡំដោយ
លោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជា
បច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈក្តី លោភៈក្តី ដែលច្រឡំដោយលោភៈតែ
ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៥១] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ កើត
ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ។ មូល បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី លោភៈក្តី កើតឡើង ព្រោះ
ប្រារព្ធ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ
ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោភៈក្តី កើត
ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ។ ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
(បុគ្គល) ឲ្យ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម ។ បេ ។ នូវ
ពួកកុសល ដែលសន្សំល្អហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឈានំ បច្ចុវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារព្ព
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តោ រាគោ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ឧទ្ធចំ
 . . . ឈានេ បរិហីនេ វិប្បទិសារិស្ស ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ បច្ចុវេក្ខតិ
 ផលំ . . . ទិព្វានំ បច្ចុវេក្ខតិ ទិព្វានំ កោត្រភុស្ស
 វោទានស្ស មក្កស្ស ផលស្ស អារជ្ជនាយ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អរិយា ឧទាទានវិប្បយុត្តោ
 បរិហីនេ កិលេសេ . . . វិក្ខម្ហិតេ កិលេសេ . . .
 បុព្វេ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ឧទាទានវិប្បយុត្តោ
 ខន្ធច លោភញ្ច អនិច្ចតោ . . . វិបស្សន្តិ អស្សា-
 ទេន្តិ អភិទន្ធិតិ តំ អារព្ព ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តោ រាគោ
 . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ឧទ្ធចំ . . . ទោមនស្សំ . . . សព្វំ
 បរិបុណ្ណំ ទិព្វេន ចក្កុនា យាវ កាយវិញ្ញាណំ
 ឧទាទានវិប្បយុត្តោ ខន្ធា ឥទ្ធិវិញ្ញាណស្ស ចេតោ-
 បរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យ-
 ថាកម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស អារជ្ជ-
 នាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។ ឧទាទាន-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទាទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ទានំ . . . ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ហើយពិចារណា នូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិ ប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ . . . វិចិកិច្ចា . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . .
 ទោមនស្ស របស់បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះតែលះបង់
 ឈាន កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា
 នូវមគ្គ នូវផល . . . ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ
 នៃការពិចារណា នូវគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្ម-
 ណាប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ (ពិចារណា) នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្ត-
 កិលេស ដែលលះបង់ហើយ . . . នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិន
 ហើយ . . . ក្នុងកាលមុន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ឃើញ
 ច្បាស់ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធផង្គ នូវលោកៈផង ថាមិនទៀង
 . . . ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ប្រារព្ធ
 នូវខន្ធនោះ . . . វិចិកិច្ចា . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស . . .
 ដំណើរទាំងអស់ មានបរិបូណ៌ (តាំងអំពីឃើញរូប) ដោយទិព្វចក្ខុ
 រហូតដល់កាយវិញ្ញាណ ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការ
 ពិចារណា នូវឥន្ទ្រវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្ម-
 ណាប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) ឲ្យ នូវទាន . . . ។ បេ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
 ខន្ធច លោកញូ អស្សាទេតិ អភិនន្ធពតិ តំ អារព្ព
 រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ។ មេ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
 ធម្មា ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ច ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ខន្ធច លោកញូ អារព្ព
 ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធច លោកោ
 ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតេ ខន្ធច លោកញូ អារព្ព ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តា ខន្ធច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតព្វំ ទិដ្ឋិ-
 កវិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធច លោកញូ
 អារព្ព ឧបាទានវិប្បយុត្តា ខន្ធច លោកោ ច
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតព្វំ ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតេ ខន្ធច លោកញូ អារព្ព ទិដ្ឋិតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតា ខន្ធច លោកោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ នឹងពួក
ឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធផង់ នឹងលោកៈផង រាគៈ ប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ
ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបា-
ទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាស
ចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកឧបាទានវិប្ប-
យុត្តក្ខន្ធផង់ នូវលោកៈផង ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។ មូល
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង
ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង
នូវលោកៈផង ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
លោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួក
ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៥២] ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
ឧបាទានសម្បយុត្តោ ខន្ធ ករុំ កត្វា ឧបាទានសម្ប-
យុត្តោ ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ ឧបាទា-
នសម្បយុត្តោ អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិ-
បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ អារម្មណា-
ធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ឧបាទា-
នសម្បយុត្តោ ខន្ធ ករុំ កត្វា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ
លោកោ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ ឧបាទាន-
សម្បយុត្តោ អធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូទានំ អធិ-
បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហ-
កតា អធិបតិ លោកស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ មូលំ កាតព្វំ អារម្មណាធិបតិ សហជាតា-
ធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ខន្ធ
ករុំ កត្វា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធ ច
លោកោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ ឧបាទា-
នសម្បយុត្តោ អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានញ រូទានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៥២] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធកើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ អធិបតិ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃលោកៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធផង ដែលពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ហាវារោ

ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា   អធិបតិ   សម្បយុត្ត-
 កានំ   ខន្ទានំ   លោកស្ស   ច   ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ   អធិបតិប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   ។   ឧទានានវិប្ប-
 យុត្តោ   ធម្មោ   ឧទានានវិប្បយុត្តស្ស   ធម្មស្ស   អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   អារម្មណាធិបតិ   សហជាតា-
 ធិបតិ   ។   អារម្មណាធិបតិ   នានំ . . . សីលំ   ។   បេ   ។
 ឈានា   វុដ្ឋហិត្វា   ឈានំ   ករុំ   កត្វា   បច្ចវេក្ខតិ
 អស្សាទេតិ   អភិទន្ធាតិ   តំ   ករុំ   កត្វា   ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
 យុត្តោ   រាគោ   ឧប្បជ្ជតិ   ។   បេ   ។   អរិយា   មត្តា   វុដ្ឋ-
 ហិត្វា   ។   បេ   ។   ផលស្ស   អធិបតិប្បច្ចយេន   បច្ចយោ
 ចក្កំ . . . វត្ថំ . . .   ឧទានានវិប្បយុត្តោ   ខន្ទេ   ច
 លោកញ្ច   ករុំ   កត្វា   អស្សាទេតិ   អភិទន្ធាតិ   តំ   ករុំ
 កត្វា   ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ   រាគោ   ឧប្បជ្ជតិ   ។   បេ   ។
 សហជាតាធិបតិ   ឧទានានវិប្បយុត្តោ   អធិបតិ   សម្ប-
 យុត្តកានំ   ខន្ទានំ   ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច   រូចានំ   អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   ។   ឧទានានវិប្បយុត្តោ   ធម្មោ
 ឧទានានសម្បយុត្តស្ស   ធម្មស្ស   អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ   អារម្មណាធិបតិ   ។   នានំ   ។   បេ   ។   ឈានា . . .
 ចក្កំ . . . វត្ថំ . . .   ឧទានានវិប្បយុត្តោ   ខន្ទេ   ច

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

អធិបតិ ដែលប្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃលោកៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតា-
ធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន... នូវសីល ។ បេ ។
ចេញ អំពីឈាន ហើយធ្វើ នូវឈាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា
ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ធ្វើ នូវកុសលនោះ
ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ
។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ
... ធ្វើ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព
ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ធ្វើ នូវខន្ធ
នោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ។ បេ ។ ឯសហជាតាធិបតិ
គឺ ឧបាទានវិប្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃ
ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌
ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន
ដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) ឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ អំពីឈាន
... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ធ្វើ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកក្ខន្ធផង់

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

លោកញូ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ កុំ
 កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ច ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ឧបាទានវិប្បយុត្ត-
 ខន្ធធ ច លោកញូ កុំ កត្វា ទិដ្ឋិកតិវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតា ខន្ធធ ច លោកោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តោ ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
 រម្មណាធិបតិ ទិដ្ឋិកតិវិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធធ
 ច លោកញូ កុំ កត្វា ឧបាទានសម្បយុត្តោ ខន្ធធ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតព្វំ ទិដ្ឋិកតិវិប្បយុត្តលោកសហ-
 គតេ ខន្ធធ ច លោកញូ កុំ កត្វា ទិដ្ឋិកតិវិប្បយុត្តោ
 លោកោ ឧប្បជ្ជតិ ។ មូលំ កាតព្វំ ទិដ្ឋិកតិវិប្បយុត្តលោ-
 កសហគតេ ខន្ធធ ច លោកញូ កុំ កត្វា ទិដ្ឋិកតិវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតា ខន្ធធ ច លោកោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។

[១៥៣] ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តវប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ឧបាទានសម្បយុត្តោ ខន្ធធ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកយុដ្ឋាន

នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ធ្វើ
 នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ
 គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃ
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តក្ខន្ធផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។ ឧបាទានសម្បយុត្ត-
 ធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកឧបាទានសម្ប-
 យុត្តក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ
 តៃប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង
 ឲ្យជាទីគោរព ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ ដែលច្រ-
 ឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ
 នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង
 ឲ្យជាទីគោរព ។

[១៥៣] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ មុន ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ហាវារោ

បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឧបាទានសម្បយុត្តាណំ ខន្ធាណំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ បុរិមា
 បុរិមា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធា បច្ឆិមស្ស
 បច្ឆិមស្ស ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តស្ស លោកស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបាទានសម្បយុត្តា ខន្ធា វុដ្ឋានស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ បុរិមា
 បុរិមា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធា បច្ឆិ-
 មាណំ បច្ឆិមាណំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតាណំ
 ខន្ធាណំ លោកស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ ទិដ្ឋិ-
 កតវិប្បយុត្តោ លោកោ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ទិដ្ឋិក-
 តវិប្បយុត្តស្ស លោកស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ឧបាទានវិប្បយុត្តា
 ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឧបាទានវិប្បយុត្តាណំ ខន្ធាណំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុលោមំ កោត្រភុស្ស
 ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
 កាតព្វំ បុរិមោ បុរិមោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ

ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរហូច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃលោកៈ ក្រោយ ។ ដែលប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិ ដោយអនន្តរហូច្ច័យ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃវុដ្ឋាន ដោយអនន្តរហូច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ
 មុន ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ក្រោយ ។ ដោយច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈ
 ផង ដោយអនន្តរហូច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្តរហូច្ច័យ គឺ លោកៈ មុន ។ ដែល
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃលោកៈ ក្រោយ ។ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ
 ដោយអនន្តរហូច្ច័យ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃ
 វុដ្ឋាន ដោយអនន្តរហូច្ច័យ ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ
 ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរហូច្ច័យ អនុលោម
 ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរហូច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ លោកៈ មុន ។ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆិមាណំ   បច្ឆិមាណំ   ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតានំ
 ខន្ធាណំ   អនន្តរប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   អារដ្ឋេនា   ឧចាណា-
 នសម្បយុត្តានំ   ខន្ធាណំ   អនន្តរប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   ។
 មូលំ   កាតព្វំ   បុរិមា   បុរិមា   ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ   លោកោ
 បច្ឆិមាណំ   បច្ឆិមាណំ   ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតានំ
 ខន្ធាណំ   លោកស្ស   ច   អនន្តរប្បច្ចយេន   បច្ចយោ
 អារដ្ឋេនា   ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតានំ   ខន្ធាណំ
 លោកស្ស   ច   អនន្តរប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   ។   ឧចា-
 ណានសម្បយុត្តោ   ច   ឧចាណានវិប្បយុត្តោ   ច   ធម្មា
 ឧចាណានសម្បយុត្តស្ស   ធម្មស្ស   អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ   បុរិមា   បុរិមា   ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 កតា   ខន្ធា   ច   លោកោ   ច   បច្ឆិមាណំ   បច្ឆិមាណំ   ទិដ្ឋិ-
 កតវិប្បយុត្តលោកសហកតានំ   ខន្ធាណំ   អនន្តរប្បច្ច-
 យេន   បច្ចយោ   ។   មូលំ   កាតព្វំ   បុរិមា   បុរិមា
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា   ខន្ធា   ច   លោកោ
 ច   បច្ឆិមស្ស   បច្ឆិមស្ស   ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តស្ស   លោ-
 កស្ស   អនន្តរប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្ត-
 លោកសហកតា   ខន្ធា   ច   លោកោ   ច   វុដ្ឋានស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   ។   មូលំ   កាតព្វំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អាវជ្ជនា (ការពិចារណា) ជាបច្ច័យ
 នៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ លោកៈ មុន ។ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃ
 លោកៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អាវជ្ជនា ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ
 មុន ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ មុន ។
 ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 លោកៈ ក្រោយ ។ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃរុដ្ឋាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ

ឧបាទានសម្បយុត្តុកុកេ បញ្ញាវារោ

បុរិមា បុរិមា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុលោកសហគតា ខន្ធា ច
លោកោ ច បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុលោក-
សហគតាណំ ខន្ធាណំ លោកស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

[១៥៤] ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទា-
នសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ . . . សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ច-
សទិសំ នវ ។ . . . អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បដិច្ចសទិសំ ឆ ។ . . . និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បច្ចយវាវសទិសំ នវ ។

[១៥៥] ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តូបនិស្ស-
យោ ។ បេ ។ បកត្តូបនិស្សយោ ឧបាទានសម្បយុត្តោ
ខន្ធា ឧបាទានសម្បយុត្តាណំ ខន្ធាណំ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ ឧបាទានសម្បយុត្តោ
ខន្ធា ឧបាទានវិប្បយុត្តាណំ ខន្ធាណំ លោកស្ស ច ឧប-
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ ឧបាទា-
នសម្បយុត្តោ ខន្ធា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុលោកសហគតាណំ
ខន្ធាណំ លោកស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាស ចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយអនន្តរហូច្ច័យ ។

[១៥៤] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប- យុត្តធម៌ ដោយសមនន្តរហូច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសហ- ជាតហូច្ច័យ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញហូច្ច័យ មានវារៈ ៦ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយហូច្ច័យ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

[១៥៥] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាន- សម្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយហូច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួក ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយឧបនិស្សយហូច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបា- ទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធផង នៃលោកៈ ផង ដោយឧបនិស្សយហូច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួក ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយឧបនិស្សយហូច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ហា-
 បនិស្សយោ អនន្តបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាទំ ជប្បេតិ
 សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញំ . . . ឧបាទានវិប្បយុត្តំ រាគំ មាទំ
 បត្តនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិទ្ធពតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ
 សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស រាគស្ស
 មាទស្ស បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស ផលសមា-
 បត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ សទ្ធិំ ឧប-
 និស្សាយ មាទំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ ។ បេ ។
 បញ្ញំ . . . ឧបាទានវិប្បយុត្តំ រាគំ មាទំ បត្តនំ . . .
 សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ អទិដ្ឋំ . . . មុសា . . . បិសុ-
 ណំ . . . សម្ពំ . . . សទ្ធិំ . . . និល្លាបំ . . . ឯកា-
 ការិកំ . . . បរិបន្តេ . . . បរទារំ . . . កាមយាតំ
 . . . និកមយាតំ . . . សទ្ធា . . . សេនាសនំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិ-
ស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ត-
បនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា
ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង
មានៈ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា . . . នូវឧបាទានវិប្បយុត្តរាគៈ
នូវមានៈ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា . . . អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ
នូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ
ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃបញ្ញា នៃឧបាទានវិប្បយុត្តរាគៈ មានៈ
សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា
ហើយដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា . . . នូវ
ឧបាទានវិប្បយុត្តរាគៈ នូវមានៈ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា . . . អាស្រ័យ
នូវសេនាសនៈ នូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ . . . កុហក . . . នូវពាក្យ
ញុះញង់ . . . នូវពាក្យឥតប្រយោជន៍ . . . នូវទី-ត . . . នូវការលប
ឆក់យកទ្រព្យគេ . . . នូវការបួន់យកទ្រព្យក្នុងផ្ទះមួយ . . . (ចាំស្តាត់)
ក្នុងផ្លូវជួបគ្នា . . . នូវប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ . . . នូវការសម្លាប់អ្នក
ស្រុក . . . នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម . . . សទ្ធា . . . សេនាសនៈ

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស រាគស្ស មោហស្ស មាណស្ស
 ទិដ្ឋិយា បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ច
 ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្ត្របនិស្ស-
 យោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្ស-
 យោ សន្នំ ឧបនិស្សាយ មាណំ ជប្បេតិ សីលំ
 . . . បញ្ញំ . . . ឧបាទានវិប្បយុត្តំ រាគំ ។ បេ ។
 សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ កាមយាតំ កកោតិ និកម-
 យាតំ កកោតិ សន្នា . . . សេនាសនំ ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហកតានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធា ច លោកោ ច
 ឧបាទានសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ មូលំ កាតព្វំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហកតា ខន្ធា ច លោកោ ច ឧបាទានវិប្បយុត្តានំ
 ខន្ធានំ លោកស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តភាគៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ និងសេចក្តី
 ប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយឧបនិ-
 ស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
 បកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
 នូវសទ្ធា ហើយដំឡើងមានៈ នូវសីល . . . នូវបញ្ញា . . . នូវឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តភាគៈ ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយធ្វើ នូវ
 ការសម្លាប់អ្នកស្រុក ធ្វើ នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម សទ្ធា . . . សេនា-
 សនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោភៈតែប្រាសចាក
 ទិដ្ឋិផង នៃលោភៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោភៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោភៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោភៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុងផង នៃលោភៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

មូលំ កាតព្វំ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធ
ច លោកោ ច ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតានំ
ខន្ធនំ លោកស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៥៦] ឧទាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទាទានវិប្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
ណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ
. . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សទ្ធិ
សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋព្វាយតនំ
. . . ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស កា-
យាយតនំ . . . វត្ថុ ឧទាទានវិប្បយុត្តានំ ខន្ធនំ លោ-
កស្ស ច បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាទានវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧទាទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជា-
តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិនន្ធតិ
តំ អារព្ព រាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ
វត្ថុ ឧទាទានសម្បយុត្តានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ ឧទាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទាទាន-
សម្បយុត្តស្ស ច ឧទាទានវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាស
ចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ
តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៥៦] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេ-
ជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថា
មិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ
ព្វ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
ចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ . . . ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខាយតនៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធផង នៃលោកៈផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយបុ-
រេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អា-
រម្មណបុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ
ចំពោះវត្ថុ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ កើត
ឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន-
សម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ហាវារោ

បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេ-
ជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អារព្ព ទិដ្ឋិតត-
វិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។
វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតានំ
ខន្ធានំ លោកស្ស ច បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៥៧] ឧទាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទាទាន-
វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
សទ្ធិត្ថំ ។ ឧទាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទាទានវិប្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
សទ្ធិត្ថំ ។ ឧទាទានសម្បយុត្តោ ច ឧទាទានវិប្បយុត្តោ
ច ធម្មោ ឧទាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ។ សទ្ធិត្ថំ ។ . . . អាសេវនប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។

[១៥៨] ឧទាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទាទាន-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឧទាទានសម្បយុត្តោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាទានសម្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧទាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតា ធានាខណិកា ។ សហជាតា

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ដោយបុរេជាតប្បដ្ឋយ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
អារម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
លោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុ ។
ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ
តៃប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយបុរេជាតប្បដ្ឋយ ។

[១៥៧] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយបច្ចាជាតប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយបច្ចាជាតប្បដ្ឋយ ។
សេចក្តីបំប្រួញ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជា
បច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយបច្ចាជាតប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តី
បំប្រួញ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បដ្ឋយ ។

[១៥៨] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបា-
ទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បដ្ឋយ គឺ ឧបាទានសម្បយុត្ត-
ចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បដ្ឋយ ។
ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
កម្មប្បដ្ឋយ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទាទានសម្បយុត្តា ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 កតា ចេតនា លោកស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានានញ រូចានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ធានាខណិកា ឧទា-
 ទានសម្បយុត្តា ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា
 ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាទានសម្ប-
 យុត្តា ធម្មោ ឧទាទានសម្បយុត្តស្ស ច ឧទាទាន-
 វិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧទាទានសម្បយុត្តា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ចេតនា សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ រូចានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាទានវិប្បយុត្តា ធម្មោ
 ឧទាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតា ធានាខណិកា ។ សហជាតា
 ឧទាទានវិប្បយុត្តា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ធានាខណិកា ឧទាទានវិប្បយុត្តា ចេតនា វិចារកានំ
 ខន្ធានំ កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ចេតនា ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃលោកៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

ឯនានាខណិកៈ គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ចេតនា ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃលោកៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។

សហជាត គឺ ឧបាទានវិប្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ឧបាទានវិប្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

[១៥៩] ឧទានានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទានានវិប្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចា-
កោ ឧទានានវិប្បយុត្តោ ឯកោ ។ បេ ។ ឯកំ ។

[១៦០] ឧទានានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទានាន-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
. . . ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ណានប្បច្ចយេន
បច្ចយោ មក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឥមេសុ ចត្វុ-
សុបិ យថា កម្មប្បច្ចយេ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តោ លោកោ
ទស្សិតោ ឯវំ ទស្សិតព្វោ ចត្តារិ ចត្តារិ បញ្ញា ។
. . . សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឆ ។

[១៦១] ឧទានានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទានាន-
វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ឧទានានវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧទានានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ឧ-
ទានានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទានានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ ឧទានាន-
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ឧទានានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទានានសម្បយុត្តស្ស ច

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[១៥៩] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ ឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធទ ១ ជាវិបាក ។ បេ ។
វារៈ ១ ។

[១៦០] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ ។ ឯ
លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ លោក បានសម្តែងហើយ ក្នុងកម្មប្ប-
ច្ច័យ យ៉ាងណា (លោកៈនេះ) បណ្ឌិត គប្បីសម្តែង ក្នុងបច្ច័យ
ទាំង ៤ នេះ យ៉ាងនោះដែរ មានបញ្ហាបួន ។ ។ . . . ជាបច្ច័យ
ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១៦១] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។
សេចក្តីបំប្រួញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និង
បច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត
គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធទ ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
ច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហក-
 តានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
 ច ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធា ច លោកោ ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូទានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា ។ មេ ។

[១៦២] ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ
 បដិច្ចសទិសំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ច ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិច្ចសទិសំ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទា-
 នវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ
 វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង
 នៃលោកៈផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ។ បេ ។

[១៦២] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
 ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ហាវារោ

សង្ខតំ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មា ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មា
 ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ច ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 ឥមេសុ សហជាតំ សហជាតសទិសំ បុរេជាតំ បុរេជា-
 តសទិសំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តោ ច ធម្មា ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ
 ឧបាទានសម្បយុត្តោ ឯកោ ខន្ធា ច វត្ថុ ច តិណ្ណាដ្ឋំ
 ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។
 សហជាតោ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតោ ឯកោ
 ខន្ធា ច លោកោ ច តិណ្ណាដ្ឋំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តោ ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហ-
 ជាតោ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ខន្ធា ច មហាក្ខតោ ច
 ចិត្តសមុដ្ឋាណានំ រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

សេចក្តីបំប្រួញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាន-
សម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
សេចក្តីបំប្រួញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាត និងបុរេជាត ។ បណ្តាសហជាត និងបុរេជាតទាំងនេះ សហ-
ជាត ដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យ ឯបុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យ
ដែរ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេ-
ជាត ។ សហជាត គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធទ ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ
នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១
ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ ឧបាទានសម្បយុត្ត-
ធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ
និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធក្តី ពួក
មហាកូតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធ ច
 លោកោ ច ចិត្តសមុដ្ឋាណំ រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សហជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 កតា ខន្ធ ច វត្ថុ ច លោកស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បច្ឆាជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា
 ខន្ធ ច លោកោ ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្ត-
 លោកសហកតា ខន្ធ ច លោកោ ច កតទ្ធិដ្ឋាវោ
 អាហារោ ច ឥមស្ស កាយស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បច្ឆាជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា
 ខន្ធ ច លោកោ ច រូបដីវិតិទ្ធិយញ្ច កដត្តារូចានំ
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧចាទានសម្បយុត្តោ ច
 ឧចាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧចាទានសម្បយុត្តស្ស
 ច ឧចាទានវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតោ ឯកោ ខន្ធ ច
 លោកោ ច តិណ្ណន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាណញ្ច
 រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោភៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី
 លោភៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សហ-
 ជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោភៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី វត្ថុក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃលោភៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយលោភៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោភៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយលោភៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោភៈក្តី ភពឡឺផ្ការាហាភក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃកាយនេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយលោភៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោភៈក្តី រូបជីវិតិទ្រ្ទិយក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហ-
 ជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោភៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោភៈក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។

ឧបាទានសម្បយុត្តុកុកេ បញ្ញាវារោ

សហជាតោ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តុលោកសហគតោ ឯកោ
 ខន្ធា ច វត្ថុ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ . . .
 នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិតតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អវិតតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៦៣] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តវេ នវ សមនន្តវេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេវនេ នវ
 កម្មេ ចត្តារិ វិចាកេ ឯកំ អាហារេ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិ-
 យេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ សម្បយុត្តុ
 នវ វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិតតេ
 នវ អវិតតេ នវ ។

[១៦៤] ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី វត្ថុ
ក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃលោកៈផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២
. . . ។ . . ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្ប-
ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[១៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៦៤] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទានានិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្ម-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទានានិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧទានានិប្បយុត្តស្ស ច ឧទានានិប្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧទានានិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទានានិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ភិក្ខុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទានានិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧទានានិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧទានានិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទានានិប្បយុត្តស្ស
 ច ឧទានានិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាន-
សម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយត្រ្រិយ-
ប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាន-
វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ

ឧបាសានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ   ។   ឧទានានសម្បយុត្តោ   ច   ឧទានានិប្ប-
 យុត្តោ   ច   ធម្មា   ឧទានានសម្បយុត្តស្ស   ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ   ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   ។   ឧទា-
 នានសម្បយុត្តោ   ច   ឧទានានិប្បយុត្តោ   ច   ធម្មា
 ឧទានានិប្បយុត្តស្ស   ធម្មស្ស   អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ   សហជាតប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   បន្ទាជាតប្បច្ចយេន   បច្ចយោ
 អាហារប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន   បច្ច-
 យោ   ។   ឧទានានសម្បយុត្តោ   ច   ឧទានានិប្បយុត្តោ
 ច   ធម្មា   ឧទានានសម្បយុត្តស្ស   ច   ឧទានានិប្ប-
 យុត្តស្ស   ច   ធម្មស្ស   អារម្មណប្បច្ចយេន   បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន   បច្ចយោ   ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ   ។

[១៦៥]   នហេតុយា   នវ   នអារម្មណោ   នវ
 នអធិបតិយា   នវ   សព្វត្ថ   នវ   នោអវិកតេ   នវ   ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុក្ខៈ បញ្ហាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទា-
 នសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៦៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៦៦] ហេតុប្បច្ចយា ន អារម្មណេ នវ . . .
 ន អធិបតិយា នវ ន អនន្តវេ នវ ន សមនន្តវេ នវ
 ន អញ្ញមញ្ញេ តីណិ ន ឧបនិស្សយេ នវ សព្វត្ថេ នវ
 ន សម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ន នោនត្ថិយា នវ
 នោវិតតេ នវ ។

[១៦៧] ន ហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ . . .
 អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា ។ . . .
 អវិតតេ នវ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបាទានឧបាទានិយទុកំ

បដិច្ចវារោ

[១៦៨] ឧបាទានព្វេវ ឧបាទានិយព្វេ ធម្មំ បដិច្ច
 ឧបាទានោចេវ ឧបាទានិយោចេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ទិដ្ឋុបាទានំ បដិច្ច កាមុបាទានំ កា-
 មុបាទានំ បដិច្ច ទិដ្ឋុបាទានំ ។ ចក្កំ ។ ឧបាទា-
 នព្វេវ ឧបាទានិយព្វេ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានិយោចេវ-

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៦៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ។

[១៦៧] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ អនុលោមមាតិកា ។ ...
ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ ។

ឧបាទានឧបាទានិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៦៨] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ កាមុបាទាន អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋុបាទាន
ទិដ្ឋុបាទាន អាស្រ័យ នូវកាមុបាទាន ។ ចក្កៈ ។ ធម៌ ជាប្រយោជន៍
ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទាន

ឧបាទានឧបាទានិយទុកេ បដិច្ចវារោ

ឆោតឧបាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបា-
 ទានេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ។ ឧបាទានញ្ចេវ ឧបាទានិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ឧបាទានេចេវ ឧបាទានិយោច ឧបាទានិយោចេវ-
 ឆោតឧបាទានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ទិដ្ឋុបាទានំ បដិច្ច កាមុបាទានំ សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ ចក្កំ ។ ឧបាទានិ-
 យញ្ចេវ ឆោតឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានិយោ-
 ចេវ ឆោតឧបាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឧបាទានិយញ្ចេវ ឆោតឧបាទានំ ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិសន្ធិ យាវ
 អន្ល្កតិកា មហាក្ខតា ។ ឧបាទានិយញ្ចេវ ឆោត-
 ឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានោចេវ ឧបាទានិយោ-
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទានិយោចេវ-
 ឆោតឧបាទានេ ខន្ធា បដិច្ច ឧបាទានា ។ ឧ-
 បាទានិយញ្ចេវ ឆោតឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 ទានោចេវ ឧបាទានិយោច ឧបាទានិយោចេវ ឆោត-
 ឧបាទានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

ឧបាទានឧបាទានិយទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទាន ។ ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី ធម៌ ជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ កាមុបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋុបាទាន ។ ចក្កៈ ។ ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទានតែមិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន បដិសន្ធិ ដរាបដល់មហាក្ខតខាងក្នុង ។ ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ពួកឧបាទាន អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ។ ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី ធម៌ ជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទានិយញ្ចេវ នោចឧបាទានំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ឧបាទានា ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ . . . ។ ឧបាទានញ្ចេវ ឧបាទានិយញ្ច ឧបាទា-
 និយញ្ចេវ នោចឧបាទានញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានោ-
 ចេវ ឧបាទានិយោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ទិដ្ឋុបាទានញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធធ្វេ បដិច្ច កាមុបា-
 ទានំ ។ ចក្កំ ។ ឧបាទានញ្ចេវ ឧបាទានិយញ្ច ឧបា-
 ទានិយញ្ចេវ នោចឧបាទានញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទា-
 និយោចេវ នោចឧបាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ឧបាទានិយញ្ចេវ នោចឧបាទានំ ឯកំ ខន្ធកុ
 ឧបាទានេ ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ឧបាទានេ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ឧបាទានញ្ចេវ ឧបាទានិយញ្ច
 ឧបាទានិយញ្ចេវ នោចឧបាទានញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 ទានោចេវ ឧបាទានិយោច ឧបាទានិយោចេវ នោច-
 ឧបាទានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទា-
 និយញ្ចេវ នោចឧបាទានំ ឯកំ ខន្ធកុ ទិដ្ឋុបាទានញ្ច
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា កាមុបាទានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ ចក្កំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ខន្ធ ៣ ក្តី ពួកឧបាទានក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន នូវខន្ធ ២ . . . ។
 ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 ឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់
 ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 គឺ កាមុបាទាន អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋុបាទានផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង ។ ចក្កៈ ។ ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង នូវ
 ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានផង នូវពួក
 ឧបាទានផង នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបា-
 ទានផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទានក្តី ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន
 ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង
 នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី កាមុបាទានក្តី ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែ
 មិនមែនជាឧបាទានផង នូវទិដ្ឋុបាទានផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ ចក្កៈ ។

ឧបាទានឧបាទានិយទុកេ បញ្ញាវារោ

ឯវំ យថា ឧបាទានទុកំ ឯវំ បដិច្ចវារោមិ
សហជាតវារោមិ បច្ចុយវារោមិ និស្សយវារោមិ
សំសដ្ឋវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ កាតព្វោ
និដ្ឋានាករណា ។ អាមសនំ នាណាករណំ ។

បញ្ញាវារោ

[១៦៩] ឧបាទានោចេវ ឧបាទានិយោច ធម្មោ
ឧបាទានស្សចេវ ឧបាទានិយស្សច ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
ច្ចយេន បច្ចុយោ ឧបាទានោចេវ ឧបាទានិយោច ហេតុ
សម្បយុត្តកានំ ឧបាទានានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចុ-
យោ ។ ឧបាទានោចេវ ឧបាទានិយោច ធម្មោ ឧបា-
ទានិយស្សចេវ នោចឧបាទានស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
យេន បច្ចុយោ ឧបាទានោចេវ ឧបាទានិយោច ហេតុ
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ ហេ-
តុប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។ ឧបាទានទុកសទិសា និដ្ឋានា-
នវ បញ្ញា ។

[១៧០] ឧបាទានោចេវ ឧបាទានិយោច ធម្មោ
ឧបាទានស្សចេវ ឧបាទានិយស្សច ធម្មស្ស អារម្ម-
ណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ឧបាទានេ អារត្ត ឧបាទានា

ឧបាទានឧបាទានិយទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឧបាទានទុកៈ យ៉ាងណា (ឧបាទានឧបាទានិយទុកៈ) ក៏
យ៉ាងនោះដែរ បដិច្ចវារៈក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ច័យវារៈក្តី
និស្សយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បី
ធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ ។ អាម-
សនៈ គឺ បរាមាសទុកៈ ទើបមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នា ។

បញ្ញាវារៈ

[១៦៧] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
ទាន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ពួកហេតុ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
បញ្ញាទាំង ៧ មិនប្លែកគ្នាទេ ដូចឧបាទានទុកៈដែរ ។

[១៧០] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទាន ប្រារព្ធហើយ នូវពួកឧបាទាន

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជន្តិ ។ តីណិ ។ ឧទាទានិយោចេវ នោចឧទា-
 ទានោ ធម្មោ ឧទាទានិយស្សចេវ នោចឧទាទានស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ។ មេ ។
 លាណា រុដ្ឋហិត្វា លាណំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ
 អភិនទ្គតិ តំ អារព្ព រាគោ . . . ទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធចំ
 . . . នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ អរិយា កោត្រភំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 វោទានំ បច្ចវេក្ខន្តិ បហីនេ កិលេសេ . . . វិក្ខម្ហិតេ
 កិលេសេ . . . បុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ . . . ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . ។ សទ្ធិត្ថំ ។ អនាគតំសញ្ញាណស្ស អារជ្ជ-
 នាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាទានិយោ-
 ចេវ នោចឧទាទានោ ធម្មោ ឧទាទានស្សចេវ ឧទា-
 ទានិយស្សច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សទ្ធិត្ថំ ។ ឥតវេ ទ្វេ ឧទាទានទុកសទិសា ។ ឧទា-
 ទានោចេវ ឧទាទានិយោច ឧទាទានិយោចេវ នោច-
 ឧទាទានោ ច ធម្មោ ឧទាទានស្សចេវ ឧទាទានិយស្ស-
 ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។
 ហោដ្ឋា អធិបតិ តីណិ ឧទាទានទុកសទិសា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ។ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
តែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
តែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន
។ បេ ។ ចេញ អំពីឈាន ហើយពិចារណា នូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ
រាគៈ ប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ... ទិដ្ឋិ វិចិត្រា ឧទ្ធច្ចៈ... ទោមនស្ស
កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវគោត្រកូ ពិចារណា នូវវោ-
ទានៈ នូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ... នូវពួកកិលេស ដែល
សង្កត់សង្កិនហើយ... នូវពួកកិលេស ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាល
មុន... នូវចក្ក... នូវវត្ថុ... ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ជាបច្ច័យ
នៃការពិចារណា នូវអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌
ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
ឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។
សេចក្តីបំប្រួញ ។ វារៈទាំង ២ ក្រៅនេះ ដូចគ្នានឹងឧបាទានទុកៈដែរ ។
ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី ធម៌ ជាប្រយោជន៍
ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាទាន
ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
អធិបតិធម៌ ខាងក្រោម មានវារៈ ៣ ដូចឧបាទានទុកៈដែរ ។

[១៧១] ឧបាទានិយោចេវ នោចឧបាទានោ ធម្មោ
ឧបាទានិយស្សចេវ នោចឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អធិ-
បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតា-
ធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ។ បេ ។ ឈានា
វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ
អភិទន្ធតិ តំ ករុំ កត្វា វាកោ . . . ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ
។ បេ ។ សេក្ខា កោត្រកុំ ករុំ កត្វា . . . វោទានំ
. . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ឧបាទានិយោចេវ នោចឧ-
បាទានេ ខន្ទេ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ
តំ ករុំ កត្វា វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឧ-
បាទានិយោចេវ នោចឧបាទានោ ខន្ទោ ឧប្បជ្ជន្តិ ។
សហជាតាធិបតិ ឧបាទានិយោចេវ នោចឧបាទានោ
អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ ខន្ទានំ ចិត្តសមុដ្ឋាណានញ្ច
រូទានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អវសេសា
ទ្វេបិ អារម្មណាធិបតិបិ សហជាតាធិបតិបិ ឧបាទា-
នទុក្ខសទិសា ។ យជនា អធិបតិបិ តីណិ ឧបា-
ទានទុក្ខសទិសា សព្វេ បច្ចយោ ឧបាទានទុក្ខស-
ទិសា ឧបាទានិយេ លោកុត្តរំ នត្ថិ បច្ចនីយម្បិ
ឥតវេ ទ្វេ កណាធិបិ ឧបាទានទុក្ខសទិសា ។

ឧបាទានឧបាទានិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបាទានឧបាទានិយទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[១៧១] ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន ។ បេ ។ ចេញ អំពីឈាន
 ធ្វើ នូវឈាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
 ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព . . . ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ បេ ។
 ពួកសេក្ខបុគ្គល ធ្វើ នូវគោត្រកូ ឲ្យជាទីគោរព . . . នូវវោទានៈ . . .
 នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ធ្វើ នូវពួកខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 តែមិនមែនជាឧបាទាន ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ធ្វើ
 នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ពួកខន្ធ
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន កើតឡើង ។ ឯ
 សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែន
 ជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យទាំង ២ ដ៏សេសក្តី អារម្ម-
 ណាធិបតិក្តី សហជាតាធិបតិក្តី ដូចឧបាទានទុកៈដែរ ។ ឯការត
 និងអធិបតិ មានវារៈ ៣ ដូចឧបាទានទុកៈដែរ បច្ច័យទាំងអស់ ដូច
 ឧបាទានទុកៈដែរ ឯលោកុត្តរៈ ក្នុងឧបាទានិយៈ មិនមានទេ បច្ច័យនីយៈ
 ក្តី ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី ដូចឧបាទានទុកៈដែរ ។

ចប់ ឧបាទានឧបាទានិយទុកៈ ។

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវារោ

[១៧២] ឧបាទានញ្ជៅ ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ជៅ
 ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានោចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តោច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋចាទានំ បដិច្ច
 កាមុចាទានំ ។ ចក្កំ កាតព្វំ ។ ឧបាទានញ្ជៅ-
 ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ជៅ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តោចេវ ឆោឧបាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ឧបាទានេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។ ឧបា-
 ទានញ្ជៅ ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ជៅ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទា-
 នោចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តោច ឧបាទានសម្បយុត្តោ-
 ចេវ ឆោឧបាទានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ទិដ្ឋចាទានំ បដិច្ច កាមុចាទានំ សម្បយុត្ត-
 កា ច ខន្ធ ។ ចក្កំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ជៅ ។
 សង្ខតំ ។ អាមសនំ ឆាណករណំ ឧបាទានទុកសទិសំ
 នវ បញ្ញា រូបំ នត្តិ ឯវំ សព្វេបិ វារា វិត្តារេតញ្ជា
 អរូបំយេវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តិទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៧២] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ កាមុបាទាន អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋុបាទាន ។ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។ ធម៌ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តិកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវពួក
 ឧបាទាន ។ ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទានក្តី ធម៌ ប្រ-
 កបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 ឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ កាមុបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តិកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋុបាទាន ។
 ចក្កៈ ។ នូវធម៌ ប្រកបដោយឧបាទាន ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ មាន
 ការប៉ះពាល់ មានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នា ដូចគ្នានឹងឧបាទានទុក្ខៈដែរ
 មានបញ្ហា ៩ រូប មិនមានទេ វារៈទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ
 យ៉ាងនេះចុះ អរូបនៅដដែល ។

បញ្ញាវារោ

[១៧៣] ឧបាសានោចេវ ឧបាសានសម្មយុត្តោ-
 ច ធម្មោ ឧបាសានស្សចេវ ឧបាសានសម្មយុត្តស្ស-
 ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាសានោចេវ-
 ឧបាសានសម្មយុត្តោច ហេតុ សម្មយុត្តកានំ ឧបា-
 នានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតពុំ
 ឧបាសានោចេវ ឧបាសានសម្មយុត្តោច ហេតុ សម្ម-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
 បុច្ឆិតពុំ ឧបាសានោចេវ ឧបាសានសម្មយុត្តោច ហេ-
 តុ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ឧបាសានានញ្ច ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាសានសម្មយុត្តោចេវ-
 នោចឧបាសានោ ធម្មោ ឧបាសានសម្មយុត្តស្សចេវ-
 នោចឧបាសានស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបាសានសម្មយុត្តោចេវ នោចឧបាសានោ ហេតុ
 សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ បុច្ឆិតពុំ ឧបាសានសម្មយុត្តោចេវ នោចឧបា-
 នានោ ហេតុ សម្មយុត្តកានំ ឧបាសានានំ ហេតុប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតពុំ ឧបាសានសម្ម-
 យុត្តោចេវ នោចឧបាសានោ ហេតុ សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ឧបាសានានញ្ច ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

បញ្ហាវារៈ

[១៧៣] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បី
 សួរផងចុះ ពួកហេតុ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរ
 ផងចុះ ពួកហេតុ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកឧបាទានផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ប្រកប
 ដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ហេតុ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ
 ពួកហេតុ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរ
 ផងចុះ ពួកហេតុ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកឧបាទានផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទានាដោចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តោច ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តោចេវ ឆោចឧបាទានា ច ធម្មា ឧបាទានស្សចេ-
 វ ឧបាទានសម្បយុត្តស្សច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបាទានាដោចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តោច ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តោចេវ ឆោចឧបាទានា ច ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ឧបាទានានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ បុច្ឆិតតំ ឧបាទានាដោចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តោច
 ឧបាទានសម្បយុត្តោចេវ ឆោចឧបាទានា ច ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ បុច្ឆិតតំ ឧបាទានាដោចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តោច
 ឧបាទានសម្បយុត្តោចេវ ឆោចឧបាទានា ច ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ឧបាទានានព្វ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[១៧៤] ឧបាទានាដោចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តោច ធម្មា
 ឧបាទានស្សចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តស្សច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទានេ អារព្ព ឧបា-
 ទានា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ ឧបាទានេ អារព្ព ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តោចេវ ឆោចឧបាទានា ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទានក្តី ធម៌ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទានក្តី ពួកហេតុ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកហេតុ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទានក្តី ពួកហេតុ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកហេតុ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទានក្តី ពួកហេតុ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកឧបាទានផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៧២] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទាន កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកឧបាទាន ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកខន្ធ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកឧបាទាន ។

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ហាវារោ

មូលំ បុច្ឆិតតំ ឧបាទានេ អារត្ត ឧបាទានា ច សម្ប-
 យុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តា-
 ចេវ លោចឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្សចេវ-
 លោចឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបាទានសម្បយុត្តាចេវ លោចឧបាទានេ ខន្ធ
 អារត្ត ឧបាទានសម្បយុត្តាចេវ លោចឧបាទានា ខន្ធ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ តីណិបិ កាតព្វា ។ យជនេ តីណិបិ
 កាតព្វា ។

[១៧៥] ឧបាទានោចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា-
 ច ធម្មោ ឧបាទានស្សចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តស្សច
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តាចេវ លោចឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទា-
 នសម្បយុត្តស្សចេវ លោចឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហ-
 ជាតាធិបតិ តីណិបិ ។ តិសុបិ ទ្វេបិ អធិបតី កា-
 តព្វា ។ យជនាធិបតិបិ តីណិ ។

[១៧៦] ឧបាទានោចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា-
 ច ធម្មោ ឧបាទានស្សចេវ ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តស្សច ធម្មស្ស អនន្តរាប្បច្ចយេន បច្ចយោ

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

បណ្ឌិត គប្បីសួរ នូវមូលចុះ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកឧបាទាន ។ ធម៌ ប្រកបដោយ ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ប្រកបដោយឧបា- ទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ប្រកប ដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ ពួកខន្ធ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ។ បណ្ឌិត គប្បី ធ្វើវារៈ ៣ យ៉ាងចុះ ។ ក្នុងតំណាងដែលតត្តា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើវារៈ ៣ យ៉ាងទៀតចុះ ។

[១៧៥] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជា បច្ច័យ នៃធម៌ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយ អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ មានវារៈ ៣ ដែរ ។ អធិបតិទាំង ២ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងវារៈទាំង ៣ ចុះ ។ ឯយដនាធិបតិ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៦] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុរិមា បុរិមា ឧបាទានាចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តាច
ខន្ធោ បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឧបាទានាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ ឯវំ នវបិ បញ្ញា កាតញ្ច អារដ្ឋេនាបិ
វុដ្ឋានម្បិ នត្ថិ ។

[១៧៧] ឧបាទានាចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា-
ច ធម្មោ ឧបាទានស្សចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តស្សច
ធម្មស្ស សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។ . . .
សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន
បច្ចយោ នវ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[១៧៨] ឧបាទានាចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា-
ច ធម្មោ ឧបាទានស្សចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តស្សច
ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។
តីណិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តាចេវ ឆោចឧបាទានា
ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្សចេវ ឆោចឧបាទានស្ស
ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ-
បនិស្សយោ អនន្តបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ
។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ ឧបាទានសម្បយុត្តាចេវ-
ឆោចឧបាទានា ខន្ធោ ឧបាទានសម្បយុត្តានញោវ ឆោ-
ចឧបាទានាណំ ខន្ធាណំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ពួកខន្ធ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន មុន ។ ជាបច្ច័យ
នៃពួកឧបាទាន ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរឫប្បច្ច័យ ។ បញ្ហា ៩ យ៉ាង
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ អាវុជនាគី វុដ្ឋានក្តី មិនមានទេ ។

[១៧៧] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយសមនន្តរឫប្បច្ច័យ
គឺ មានវារៈ ៩ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតឫប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញឫប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្ស-
យឫប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៧៨] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយឧបនិស្សយឫប្បច្ច័យ
។ បេ ។ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបា-
ទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន
ដោយឧបនិស្សយឫប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរុបនិស្ស័យ
និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ប្រកប
ដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយឧបនិស្សយឫប្បច្ច័យ

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

តីណិ ។ យដន្ធបនិស្សយេបិ តីណិ ។ . . . អាសេវ-
នប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[១៧៩] ឧបាទានសម្បយុត្តោចេវ នោចឧបាទា-
នោ ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្សចេវ នោចឧបាទា-
នស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។
. . . អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ឥន្ទ្រិយ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ឈានប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ តីណិ មក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ សម្បយុត្ត-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ
នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ វិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
នវ អវិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[១៨០] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
តិយា នវ អនន្តេ នវ សមនន្តេ នវ សហជាតេ
នវ អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
អាសេវនេ នវ កម្មេ តីណិ អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិ-
យេ តីណិ ឈានេ តីណិ មក្កេ នវ សម្បយុត្តេ នវ

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ហាវារៈ

មានវារៈ ៣ ។ ឯក្នុងយជន្ទបនិស្ស័យ មានវារៈ ៣ ដែរ ។ . . . ជា
បច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៧៧] ធម៌ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ
ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយ
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៨០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិតតេ នវ អវិតតេ នវ ។

[១៨១] ឧទានានោចេវ ឧទានានសម្បយុត្តោ-
 ច ធម្មោ ឧទានានស្សចេវ ឧទានានសម្បយុត្តស្សច
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧទានានោចេវ ឧទានានសម្បយុត្តោច ធម្មោ ឧទានា-
 នសម្បយុត្តស្សចេវ នោចឧទានានស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទានានោចេវ-
 ឧទានានសម្បយុត្តោច ធម្មោ ឧទានានស្សចេវ ឧទា-
 នានសម្បយុត្តស្សច ឧទានានសម្បយុត្តស្សចេវ នោ-
 ចឧទានានស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

ឯវម្បិ នវ កាតព្វា ឯកេកស្ស មូលេ តីណិ
 តីណិ បញ្ញា ។

[១៨២] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ នវ
 នអធិបតិយា នវ សព្វត្ថ នវ នោអវិតតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៨១] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ច្ច័យ ។ ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ដែលប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយអារម្មណ-
ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទានផង នៃធម៌ ដែលប្រកប
ដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

វារៈ ៩ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ក្នុងមូល នៃបច្ច័យមួយ ។
មានបញ្ហាបី ។ ។

[១៨២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកេ បដិច្ចវារោ

[១៨៣] ហេតុប្បច្ចយា នហារម្មណោ នវ . . . .
នអធិបតិយា នវ នអនន្តវេ នវ នសមនន្តវេ នវ
នឧបនិស្សយេ នវ សព្វត្ថ នវ នមត្តេ នវ នសម្ម-
យុត្តេ នវ នោនត្ថិយា នវ នោវិតតេ នវ ។

[១៨៤] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ នវ . . . .
អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។

ឧបាទានឧបាទានសម្មយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកំ

បដិច្ចវារោ

[១៨៥] ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ឧបាទានិយំ ធម្មំ
បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ឧបាទានិយោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ឧបាទានិយំ ឯកំ
ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានព្វា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
. . . បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ឯកំ មហាក្ខតំ . . .

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[១៨៣] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៨៤] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើផងចុះ ។

ចប់ ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ ។

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៨៥] ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ (ធម៌ដែលប្រាស
ចាកឧបាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន) អាស្រ័យ នូវឧបាទាន-
វិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយក្ខន្ធ ១
នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ។ លេ ។ មហាក្ខត ១ ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧ-
 បាទារូបំ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ អនុបាទានិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ អនុបាទានិយោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទានវិប្បយុត្តំ អនុបាទានិយំ
 ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្ធ . . . ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តំ អនុបាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទា-
 នវិប្បយុត្តោ ឧបាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ឧបាទានវិប្បយុត្តោ អនុបាទានិយេ ខន្ធធ្ធ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ អនុបាទានិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ឧបាទានិយោ ច
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ អនុបាទានិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទានវិប្បយុត្តំ អនុបាទានិយំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ឧបាទានិយញ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ អ-
 នុបាទានិយញ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ឧបា-
 ទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តោ អនុបាទានិយេ ខន្ធធ្ធ ច មហាក្ខតេ ច
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កងត្តារូប និងឧបាទានរូប អាស្រ័យ នូវពួកមហា-
 ភូត ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ គឺ ខន្ធ ៣
 អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តអនុ-
 បាទានិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយក្ខន្ធ ។ ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តឧបាទានិយធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបា-
 ទានិយក្ខន្ធ ១ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្ន័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយក្ខន្ធផង នូវពួកមហាភូតផង ។

កិលេសទុកេ បដិច្ចវារោ

[១៨៦] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ ។ បេ ។
អរិកតេ បញ្ច ។ ឥមំ ទុកំ ចូឡន្តរទុកេ លោកិ-
យទុកសទិសំ ជិដ្ឋានាករណំ ។

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កិលេសទុកំ

បដិច្ចវារោ

[១៨៧] កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកំ បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ បីនំ
ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ
ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ បដិច្ច មោហោ
មាណោ បីនំ ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ បដិច្ច
មោហោ មាណោ ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ
បដិច្ច មោហោ បីនំ ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ
បដិច្ច មោហោ ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ទោសំ
បដិច្ច មោហោ បីនំ ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ
ទោសំ បដិច្ច មោហោ ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ
វិចិត្តិកំ បដិច្ច មោហោ ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ

កិលេសទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

[១៨៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ។ បេ ។ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ ទុក្ខៈនេះ ដូចគ្នានឹង
លោកិយទុក្ខៈ ក្នុងចូឡន្តរទុក្ខៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

ចប់ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុក្ខៈ ។

កិលេសទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៨៧] កិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ
និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ ឧទ្ធច្ចៈ អហិ-
រិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ មោហៈ មានៈ បីនៈ
ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ មោហៈ
មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ មោហៈ
បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ មោហៈ
ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ មោហៈ
បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវទោសៈ
មោហៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវទោសៈ
មោហៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវវិចិក្ខុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទ្ធចំ បដិច្ច មោហោ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ កិ-
 លេសំ ធម្មំ បដិច្ច ណោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា កិលេសំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ។ កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ
 ច ណោកិលេសោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 លោកំ បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ មីនំ ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អ-
 នោត្តប្បំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ។
 ចក្កំ ។ ណោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច ណោកិលេសោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ណោកិលេសំ ឯកំ
 ខន្ធា បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធា បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ
 បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។ ណោកិលេសំ
 ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ណោកិលេសោ ខន្ធា បដិច្ច កិលេសោ ។ ណោ-
 កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ ច ណោកិលេសោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ណោកិលេសំ ឯកំ
 ខន្ធា បដិច្ច តយោ ខន្ធា កិលេសោ ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . កិលេសញ ណោកិលេ-
 សញ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មោហាៈ អហិរិកៈ នឹងអនោត្ថប្បៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ចៈ ។ នោ-
 កិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវកិ-
 លេស ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវកិលេស-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ
 ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ នឹងអនោត្ថប្បៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបក្តី អាស្រ័យ នូវលោកៈ ។ ចង់ជាចក្កៈផងចុះ ។ នោកិលេស-
 ធម៌ អាស្រ័យ នូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនោកិលេសក្ខន្ធ ១
 នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួក
 ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ . . . ។ កិលេសធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកកិ-
 លេស អាស្រ័យ នូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិ-
 លេសធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ពួកកិលេសក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 អាស្រ័យ នូវនោកិលេសក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។ កិលេសធម៌
 អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ផង នូវនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង

កិលេសទុកេ បដិច្ចវារោ

ហេតុប្បច្ចយា លោកញូ សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច
 មោហោ ទិដ្ឋិ មីនំ ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។
 ចក្កំ ។ កិលេសញូ នោកិលេសញូ ធម្មំ បដិច្ច
 នោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា នោ-
 កិលេសំ ឯកំ ខន្ធឯ កិលេសេ ច បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញូ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . កិលេសេ
 ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ កិ-
 លេសញូ នោកិលេសញូ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ
 ច នោកិលេសោ ច ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា
 នោកិលេសំ ឯកំ ខន្ធឯ លោកញូ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា មោហោ ទិដ្ឋិ មីនំ ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានញូ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ ចក្កំ ។
 សង្ខតំ ។

[១៨៨] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សព្វត្តេ នវ
 វិចាកេ ឯកំ អវិកតេ នវ ។

[១៨៩] កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ ធម្មោ
 ឧប្បន្នតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិកិច្ចំ បដិច្ច មោហោ
 ឧទ្ធចំ បដិច្ច មោហោ ។ នោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច

កិលេសទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និង អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ចង ជាចក្កៈផងចុះ ។ នៅកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ផង នូវ នៅកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនៅកិលេសក្ខន្ធ ១ ផង នូវពួក កិលេសផង នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក កិលេសផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ កិលេសធម៌ក្តី នៅកិលេសធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ផង នូវនៅកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ មោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ និងចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវនៅកិលេសក្ខន្ធ ១ ផង នូវ លោកៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ ចងជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៨៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាយ មាន វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន វារៈ ៧ ។

[១៨៩] កិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើបកើត ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មោហៈ អាស្រ័យ នូវវិចិកិច្ចា មោហៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ចៈ ។ នៅកិលេសធម៌ អាស្រ័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា
 អហោតុកំ នោកិលេសំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ ។ អហោតុ-
 កប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ នោកិលេសំ ធម្មំ
 បដិច្ច កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា
 វិចិកិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធចូសហគតេ ខន្ធធ បដិច្ច វិចិ-
 កិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធចូសហគតោ មោហោ ។ កិ-
 លេសញ នោកិលេសញ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហោតុប្បច្ចយា វិចិកិច្ឆាសហគតេ
 ខន្ធធ ច វិចិកិច្ឆញ បដិច្ច វិចិកិច្ឆាសហគតោ មោហោ
 ឧទ្ធចូសហគតេ ខន្ធធ ច ឧទ្ធចូញ បដិច្ច ឧទ្ធចូសហ-
 គតោ មោហោ ។

[១៩០] កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោកិលេសោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា កិលេសេ បដិច្ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ ។ នោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោកិលេសោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា នោកិលេសេ
 ខន្ធធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធធ
 បដិច្ច វត្ថុ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ កិលេសញ នោកិ-
 លេសញ ធម្មំ បដិច្ច នោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនោកិលេសក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវ
 ខន្ធ ២ . . . មានអហេតុកប្បដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
 កិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
 កិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ផង នូវនោកិលេសធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខាផង នូវវិចិក្ខាផង
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវឧទ្ធច្ចៈផង ។

[១៩០] នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកកិលេស ។ នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវនោកិលេស-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូប អាស្រ័យ នូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ វត្ថុ អា-
 ស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មានរហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ នោកិលេសធម៌
 អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ផង នូវនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង

កិលេសទុកេ បដិច្ចវារោ

នអារម្មណាប្បច្ចយា កិលេសេ ច សម្មយុត្តកេ ច
ខន្ទេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កិលេសេ ច មហា-
ភូតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ . . . នអធិប-
តិប្បច្ចយា នអនន្តរាប្បច្ចយា នសមនន្តរាប្បច្ចយា ន-
អញ្ញមញ្ញាប្បច្ចយា នឧបនិស្សយាប្បច្ចយា ។

[១៩១] កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ ធម្មោ
ឧប្បន្នតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ លោកំ បដិច្ច
មោហោ ទិដ្ឋិ មីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ
បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ
លោកំ បដិច្ច មោហោ មាណា មីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ
អនោត្តប្បំ លោកំ បដិច្ច មោហោ មាណា ឧទ្ធច្ចំ
អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ បដិច្ច មោហោ មីនំ
ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ បដិច្ច មោហោ
ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ វិចិត្តិច្ចំ បដិច្ច មោហោ
ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ឧទ្ធច្ចំ បដិច្ច មោហោ
អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ អរូបេ នោសមូលកំ នត្ថិ ។
កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ
នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ កិលេសេ បដិច្ច សម្ម-
យុត្តកា ខន្ទា កិលេសេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

កិលេសទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកកិ-
លេសផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
ពួកកិលេសផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ . . . ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ
ព្រោះនអនន្តរប្បច្ច័យ ព្រោះនសមនន្តរប្បច្ច័យ ព្រោះនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ
ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៧១] កិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប មោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ
ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ មោហាៈ ទិដ្ឋិ
ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ មោហាៈ មានៈ
បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ មោហាៈ
មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ មោហាៈ
បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ មោហាៈ
ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ មោហាៈ ឧទ្ធច្ចៈ
អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវវិចិកិច្ចា មោហាៈ អហិរិកៈ
និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ចៈ ។ ក្នុងអរូប មិនមានទោសមូល
ទេ ។ នៅកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ
នូវពួកកិលេស ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកកិលេស ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឯវំ នវមិ បញ្ញា កាតព្វា ។ . . . នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា
នអាសេវនប្បច្ចយា ។

[១៩២] កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច ទោកិលេសោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា កិលេសេ បដិច្ច
សម្បយុត្តកា ចេតនា ទោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច
ទោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា ទោ-
កិលេសេ ខន្ទេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ពា-
ហិវំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . .
។ មេ ។ កិលេសញ្ច ទោកិលេសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ទោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា កិ-
លេសេ ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ទេ បដិច្ច សម្ប-
យុត្តកា ចេតនា ។ ឯវំ សព្វេ បច្ចយា កាតព្វា ។

[១៩៣] នហេតុយា ចត្តារិ នអារម្មណេ តីណិ
នអធិបតិយា នវ នអនន្តវេ តីណិ នសមនន្តវេ
តីណិ នអញ្ញមញ្ញេ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ
នវ នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ហាទាំង ៩ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។ . . . ព្រោះន-
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ ។

[១៩២] នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវ
ពួកកិលេស នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួក
នោកិលេសក្ខន្ធ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន
. . . ។ បេ ។ នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ផង នូវនោ-
កិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តក-
ចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកកិលេសផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។
បច្ច័យទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

[១៩៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្ត-
រប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

កិលេសទុកេ បច្ចយវារោ

នស្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ ន-
សម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ នវ នោនត្តិយា តីណិ
នោវិតតេ តីណិ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាមិ សហជាតវារោមិ
កាតញ្ច ។

បច្ចយវារោ

[១៩៤] កិលេសំ ធម្មំ បច្ចយា កិលេសោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចសទិសា ។
នោកិលេសំ ធម្មំ បច្ចយា នោកិលេសោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោកិលេសំ ឯកំ ខន្ធ
បច្ចយា តយោ ខន្ធ យាវ អជ្ឈត្តិកា មហាក្ខតា
វត្ថុំ បច្ចយា នោកិលេសា ខន្ធ ។ នោកិលេសំ
ធម្មំ បច្ចយា កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា នោកិលេសេ ខន្ធ បច្ចយា កិលេសា វត្ថុំ
បច្ចយា កិលេសា ។ នោកិលេសំ ធម្មំ បច្ចយា
កិលេសោ ច នោកិលេសោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា នោកិលេសំ ឯកំ ខន្ធ បច្ចយា តយោ
ខន្ធ កិលេសា ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . .

កិលេសទុក្ខៈ បច្ចយវារៈ

ក្នុងនត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
 យ៉ាងនេះចុះ ។

បច្ចយវារៈ

[១៩២] កិលេសធម៌ ពីងផ្អែក នឹងកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោ-
 កិលេសធម៌ ពីងផ្អែក នឹងនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពីងផ្អែក នឹងនោកិលេសក្ខន្ធ ១ រហូតដល់ពួក
 មហាកូតខាងក្នុង ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ កិលេស-
 ធម៌ ពីងផ្អែក នឹងនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកកិលេស ពីងផ្អែក នឹងពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ពួកកិលេស ពីងផ្អែក
 នឹងវត្ថុ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ពីងផ្អែក នឹងនោកិលេស-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ពួកកិលេសក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពីងផ្អែក នឹងនោកិលេសក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វត្ថុំ បច្ចុយា កិលេសា មហាក្ខតេ បច្ចុយា ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុំ បច្ចុយា កិលេសា ច សម្បយុត្តកា
 ច ខន្ធា ។ កិលេសញ្ច ជោកិលេសញ្ច ធម្មំ បច្ចុយា
 កិលេសោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចុយា លោកញ្ច
 សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធោ បច្ចុយា មោហោ ទិដ្ឋិ ដឹង
 ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ ចក្កំ ។ លោកញ្ច
 វត្ថុញ្ច បច្ចុយា កិលេសា ។ កិលេសញ្ច ជោកិ-
 លេសញ្ច ធម្មំ បច្ចុយា ជោកិលេសោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចុយា ជោកិលេសំ ឯកំ ខន្ធចញ្ច
 កិលេសញ្ច បច្ចុយា តយោ ខន្ធចា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . កិលេសេ ច មហាក្ខតេ ច
 បច្ចុយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កិលេសេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចុ-
 យា ជោកិលេសា ខន្ធចា ។ កិលេសញ្ច ជោកិ-
 លេសញ្ច ធម្មំ បច្ចុយា កិលេសោ ច ជោកិលេ-
 សោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចុយា ជោកិលេសំ
 ឯកំ ខន្ធចញ្ច លោកញ្ច បច្ចុយា តយោ ខន្ធចា មោ-
 ហោ ទិដ្ឋិ ដឹង ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ។ ចក្កំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកកិលេស ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត
 ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ កិលេសធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងកិលេសធម៌ផង នឹងនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ មោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងលោភៈផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ចងជាចក្កៈចុះ ។
 ពួកកិលេស ពឹងផ្អែក នឹងលោភៈផង នឹងវត្ថុផង ។ នោកិលេសធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងកិលេសធម៌ផង នឹងនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោ-
 កិលេសក្ខន្ធ ១ ផង នឹងកិលេសផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកកិលេសផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកកិលេសផង នឹងវត្ថុផង ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេស-
 ធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងកិលេសធម៌ផង នឹងនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ ខន្ធ ៣ មោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ
 អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោកិលេស-
 ក្ខន្ធ ១ ផង នឹងលោភៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ ចងជាចក្កៈចុះ ។

កិលេសទុកេ បច្ចយវារោ

លោភញ វត្តញ បច្ចយា មោហោ ទិដ្ឋិ ដឹង ឧទ្ធច្ចំ
អហិរិកំ អនោត្តប្បំ សម្មយុត្តកា ច ខន្ធ ។ ចក្កំ ។
អារម្មណប្បច្ចយេ នោកិលេសមូលេ បញ្ច
វិញ្ញាណា កាតញ ។

[១៩៥] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិបតិ-
យា នវ សព្វត្ថេ នវ វិចារកេ ឯកំ អវិភតេ នវ ។

[១៩៦] កិលេសំ ធម្មំ បច្ចយា កិលេសោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិច្ចំ បច្ចយា
វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធច្ចំ បច្ចយា ឧទ្ធច្ច-
សហគតោ មោហោ ។ នោកិលេសំ ធម្មំ បច្ចយា
នោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
យាវ អសញ្ញសត្តា ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្កវិញ្ញា-
ណំ កាយាយតនំ . . . វត្តំ បច្ចយា អហេតុកា
នោកិលេសា ខន្ធ ។ នោកិលេសំ ធម្មំ បច្ចយា
កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច វត្តញ
បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោ-
ហោ ។ កិលេសញ នោកិលេសញ ធម្មំ បច្ចយា
កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា

កិលេសទុកៈ បច្ចយវារៈ

មោហាៈ ទិដ្ឋិ មិនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ពឹងផ្អែក នឹងលោកៈផង នឹងវត្ថុផង ។ ចង់ជាចក្កៈចុះ ។

បញ្ចវិញ្ញាណ ក្នុងនោកិលេសមូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុង
អារម្មណប្បច្ច័យចុះ ។

[១៩៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៩៦] កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកិលេសធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា
ពឹងផ្អែក នឹងវិចិកិច្ចា មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹង
ឧទ្ធច្ចៈ ។ នោកិលេសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ រហូតដល់ពួកអសញ្ញសត្វ ចក្កវិញ្ញាណ កាយា-
យតនៈ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខាយតនៈ... ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ
ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោកិលេសធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកិលេស-
ធម៌ផង នឹងនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិចិត្តិច្ឆញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ វត្តញ្ច បច្ចយា
វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធច្ឆញ្ច សម្បយុត្តកេ
ច ខន្ធ វត្តញ្ច បច្ចយា ឧទ្ធច្ឆសហគតោ មោហោ ។
សង្ខតំ ។

[១៩៧] នហេតុយា ចត្តារិ នអារម្មណេ តីណិ
នអធិបតិយា នវ ។ បេ ។ នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ
នវ នអាហារេ ឯកំ នោវិតតេ តីណិ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ និស្សយវារោបិ កាតញ្ច ។

សំសដ្ឋវារោ

[១៩៨] កិលេសំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ កិលេសោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកំ សំសដ្ឋោ
មោហោ ទិដ្ឋិ មីនំ ឧទ្ធច្ឆំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។
ចក្កំ ។ ឯវំ នវ បញ្ញា កាតញ្ច ។

[១៩៩] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ត
នវ វិចារកេ ឯកំ អវិតតេ នវ ។

[២០០] កិលេសំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ កិលេសោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា ឯវំ នហេតុប្បញ្ញា
ចត្តារិ កាតញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិកិច្ចា ពីងផ្អែក នឹងវិចិត្រិកិច្ចាផង នឹងពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពីងផ្អែក
នឹងឧទ្ធច្ចៈផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៩៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ បេ ។ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឯការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បី
ធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[១៩៨] កិលេសធម៌ ច្រឡំ នឹងកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ទិដ្ឋិ មិនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និង
អនោត្តប្បៈ ច្រឡំ នឹងលោកៈ ។ ចងជាចក្កៈចុះ ។ បញ្ហាទាំង ៩
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

[១៩៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២០០] កិលេសធម៌ ច្រឡំ នឹងកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ នហេតុប្បញ្ញា ៤ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាង
នេះចុះ ។

កិលេសទុកេ បញ្ញាវារោ

[២០១] នហេតុយា ចត្តារិ នអធិបតិយា នវ
នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ
នកម្មេ តីណិ នវិចាកេ នវ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ នវ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវារោបិ
កាតញ្ច ។

បញ្ញាវារោ

[២០២] កិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ កិលេសោ ហេតុ
សម្បយុត្តកានំ កិលេសានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ មូលំ បុច្ឆិតព្វំ កិលេសា ហេតុ សម្ប-
យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតព្វំ កិលេសា
ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កិលេសានំ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
នោកិលេសោ ធម្មោ នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស ហេ-
តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោកិលេសា ហេតុ សម្ប-
យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

[២០១] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ។

ការរាប់ ពីរយ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត ធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវារៈ

[២០២] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ គឺ ពួកកិលេសហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កិលេស
 ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកកិលេស-
 ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកកិលេស-
 ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកិលេសផង នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ នៅកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនៅកិលេសធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកនៅកិលេសហេតុ ជា
 បច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២០៣] កិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ កិលេសេ អារត្ត
 កិលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ បុច្ឆិតព្វំ កិលេសេ
 អារត្ត ណេកិលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ បុច្ឆិតព្វំ
 កិលេសេ អារត្ត កិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ណេកិលេសោ ធម្មោ ណេកិ-
 លេសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ . . . បុព្វេ សុ-
 ចិណ្ណានិ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ
 អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ អារត្ត រាគោ . . . ទិដ្ឋិ
 វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ អរិយា
 មក្កា វុដ្ឋហិត្វា ។ បេ ។ ផលស្ស អារជ្ជនាយ អា-
 រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ណេ-
 កិលេសេ ខន្ធា អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោ-
 តនាតុយា ។ បេ ។ អនាគតំសញ្ញាណស្ស អារជ្ជ-
 នាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ណេកិលេសោ
 ធម្មោ កិលេសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទានំ ។ បេ ។ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២០៣] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយអា-
 រម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ពួកកិលេស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកកិ-
 លេស ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកនោកិលេស កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកកិលេស ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួក
 កិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកកិ-
 លេស ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយអា-
 រម្មណាប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោស-
 ថកម្ម . . . ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន
 ពិចារណា នូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ . . . ទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា
 ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ ពួក
 ព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា
 នូវផល ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . នូវ
 ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើត
 ឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ដោយទិព្វសោតធាតុ
 ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវអនាគតសញ្ញាណ ដោយអា-
 រម្មណាប្បច្ច័យ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយ
 អារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន ។ បេ ។ ចេញ អំពីឈាន

កិលេសទុកេ បញ្ញាវារោ

ឈានំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ អារព្ព វាតោ . . .
 ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ឧទ្ធច្ចំ ។ បេ ។ ឈានេ
 បរិហំនេ វិប្បដិសារិស្ស ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . នោកិលេសេ ខន្ធភ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ
 តំ អារព្ព វាតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ . . . ។ នោ-
 កិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ច នោកិលេស-
 ស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ
 ។ បេ ។ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ។ បេ ។ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . នោកិលេសេ ខន្ធភ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ
 តំ អារព្ព កិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធភ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ កិលេសោ ច នោកិលេសោ ច ធម្មា
 កិលេសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណិ ។

[២០៤] កិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិ-
 បតិ កិលេសេ ករំ កត្វា កិលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 តីណិ អារម្មណាធិបតិយេវ ។ នោកិលេសោ
 ធម្មោ នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ត្រេកអរ រីករាយ នឹងឈាន រាគៈ . . . ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្រិកិច្ចា . . .
 ឧទ្ធច្ចៈ ព្រោះប្រារព្ធ នូវកិលេសនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស របស់
 បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីស្តាយក្រោយ ព្រោះសាបសូន្យឈាន កើតឡើង
 នឹងចក្ខុ . . . នឹងវត្ថុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹងពួកនោះ-
 កិលេសក្ខន្ធ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវធម៌នោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស . . . ។
 នៅកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនៅកិលេសធម៌ផង
 ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន ។ បេ ។ ចេញ
 អំពីឈាន ។ បេ ។ នឹងចក្ខុ . . . នឹងវត្ថុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីក
 រាយ នឹងពួកនោះកិលេសក្ខន្ធ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ ។ កិលេសធម៌ក្តី នៅកិលេសធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២០២] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកកិលេស កើតឡើង ព្រោះ
 ធ្វើ នូវពួកកិលេស ឲ្យជាទីគោរព ។ មានវារៈ ៣ នៅជាអារម្មណា-
 ធិបតិដដែល ។ នៅកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនៅកិលេសធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ
 កត្វា តំ ករុំ កត្វា បច្ចុវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ
 តំ ករុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វ
 . . . ឈាន . . . អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ ករុំ កត្វា
 ។ បេ ។ ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . នោកិលេសេ ខន្ទេ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ
 អភិទន្ធតិ តំ ករុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . ។
 សហជាតាធិបតិ នោកិលេសា អធិបតិ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ទានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អធិបតិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកិលេសោ ធម្មោ កិលេ-
 សស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ
 ។ បេ ។ ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នោកិលេ-
 សេ ខន្ទេ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ ករុំ
 កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . ។ សហជាតាធិ-
 បតិ នោកិលេសា អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ កិលេ-
 សានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកិលេ-
 សោ ធម្មោ កិលេសស្ស ច នោកិលេសស្ស ច
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ធ្វើ នូវកុសលកម្មនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើនូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើត ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ . . . ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ នោកិលេសាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជា បច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន ។ បេ ។ នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ . . . ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ នោកិលេសាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខិលេស ដោយ អធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ

កិលេសទុកេ បញ្ញាវារោ

សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ។ មេ ។
 ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នោកិលេសេ ខន្ធ កុំ
 កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ កុំ កត្វា កិលេសា
 ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិ-
 បតិ នោកិលេសា អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 កិលេសានព្វា ចិត្តសមុដ្ឋានព្វា រូទានំ អធិបតិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ កិលេសោ ច នោកិលេសោ
 ច ធម្មា កិលេសស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណិ អារម្មណាធិបតិយេវ ។

[២០៥] កិលេសោ ធម្មា កិលេសស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា កិលេសា
 បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ កិលេសានំ អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ មូលំ បុរិមា បុរិមា កិលេសា បច្ឆិមានំ
 បច្ឆិមានំ នោកិលេសានំ ខន្ធនំ អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ កិលេសា រុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ មូលំ បុរិមា បុរិមា កិលេសា បច្ឆិមានំ
 បច្ឆិមានំ កិលេសានំ សម្មយុត្តកានព្វា ខន្ធនំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកិលេសោ ធម្មា
 នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន ។ បេ ។
 នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកនោកិលេ-
 សក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវធម៌នោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហ-
 ជាតាធិបតិ គឺ នោកិលេសាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកកិលេសផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ នៅជាអារម្មណាធិបតិដដែល ។

[២០៥] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ គឺ ពួកកិលេស មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ក្រោយ ។
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ ពួកកិលេស
 មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរ-
 ប្បច្ច័យ ពួកកិលេស ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ ពួកកិលេស មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិ-
 លេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុរិមា បុរិមា ឆោតិលេសា ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ
 ឆោតិលេសាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។
 ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
 បុរិមា បុរិមា ឆោតិលេសា ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ
 តិលេសាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារដ្ឋេនា
 តិលេសាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
 បុរិមា បុរិមា ឆោតិលេសា ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ
 តិលេសាណំ សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារដ្ឋេនា តិលេសាណំ សម្បយុត្ត-
 កានញ្ច ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ តិ-
 លេសោ ច ឆោតិលេសោ ច ធម្មា តិលេសសស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា តិ-
 លេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ
 តិលេសាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
 បុរិមា បុរិមា តិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឆោតិលេសាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
 បុរិមា បុរិមា តិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោកិលេស ក្រោយ ។
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ លេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ។ គប្បីស្ករ នូវមូលផងចុះ ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ មុន ។
 ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការ
 ពិចារណា ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គប្បីស្ករ
 នូវមូលផងចុះ ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេសផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការពិចារណា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្ប-
 ច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេសធម៌
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី មុន ។
 ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គប្បីស្ករ
 នូវមូលផងចុះ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី មុន ។ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកនោកិលេស ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកកិលេសក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 គប្បីស្ករ នូវមូលផងចុះ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី មុន ។

កិលេសទុកេ បញ្ញាវារោ

បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ កិលេសាណំ សម្មយុត្តកានញ្ច
ខន្ធាណំ អនន្តរយ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . សមនន្តរយ្យ-
ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតយ្យច្ចយេន បច្ចយោ អញ្ញ-
មញ្ញយ្យច្ចយេន បច្ចយោ និស្សយយ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២០៦] កិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ធម្មស្ស
ឧបនិស្សយយ្យច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ
អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
ត្តូបនិស្សយោ កិលេសា កិលេសាណំ . . . តីណិ ។
នោកិលេសោ ធម្មោ នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស ឧ-
បនិស្សយយ្យច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ
អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ត-
ូបនិស្សយោ សន្នំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ មាណំ
ជយ្យតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណតិ សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញំ . . . រាគំ
នោសំ មោហំ មាណំ ទិដ្ឋិ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ . . .
សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សន្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ សន្ធាយ
។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយយ្យច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ នោកិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ធម្មស្ស

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ក្រោយ ។
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២០៦] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
បកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកកិលេស នៃពួកកិ-
លេស . . . មានវារៈ ៣ ។ នៅកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនៅកិលេ-
សធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អន-
ន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល
អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យនូវទាន ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ
នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា . . . នូវវាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ
ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេ-
នាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃី សទ្ធា ។ បេ ។
សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នៅកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្តបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ មាណំ ជប្បេតិ
 ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧប-
 និស្សាយ ចាណំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិទ្ធពតិ
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ កិលេសានំ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកិលេសោ ធម្មោ កិ-
 លេសស្ស ច នោកិលេសស្ស ច ធម្មស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្តបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ
 កណ្ណាតិ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ
 ចាណំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិទ្ធពតិ សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនំ កិលេសានំ សម្មយុត្តកានញ ខន្ធានំ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កិលេសោ ច
 នោកិលេសោ ច ធម្មោ កិលេសស្ស ធម្មស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

[២០៧] នោកិលេសោ ធម្មោ នោកិលេ-
 សស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
 រម្មណ្ឌបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណ្ឌបុរេជាតំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិ-
 ស្ស័យ និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អា-
 ស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។
 បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំ-
 បែក នូវសង្ឃី សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេស-
 ធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯប-
 កត្តបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយដំឡើងនូវមានៈ
 ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
 ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃី សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២០៧] នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ្ឌបុរេជាត

កិលេសទុកេ បញ្ញាវារោ

ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ លោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតធាតុយា
 សទ្ធិំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ដោ-
 ជ្ជព្វាយតនំ . . . ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ លោកិលេសា-
 នំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកិ-
 លេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ធម្មស្ស បុរេជាត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ធតិ តំ អារព្ព វារោ ។ បេ ។ លោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ កិលេសានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ លោកិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស
 ច លោកិលេសស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណ-
 បុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិនន្ធតិ តំ
 អារព្ព កិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធនំ ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ កិលេសានំ សម្បយុត្តកានព្វ
 ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង
 បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឬ នូវសំឡេង ដោយទិព្វ-
 សោតជាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយដ្ឋព្វាយតនៈ
 . . . ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោកិលេសក្ខន្ធ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 អារម្មណបុរេជាត គឺ នឹងចក្ខុ... បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ រាគៈ
 ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុ-
 រេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 អារម្មណបុរេជាត គឺ នឹងចក្ខុ... បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ
 ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
 វត្ថុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេសផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២០៨] កិលេសោ ធម្មោ នោកិលេសស្ស
 ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។
 នោកិលេសោ ធម្មោ នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស បច្ឆា-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។ កិលេសោ ច
 នោកិលេសោ ច ធម្មោ នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។ . . . អា-
 សេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[២០៩] នោកិលេសោ ធម្មោ នោកិលេសស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណាខ-
 ណិកា ។ សហជាតា នោកិលេសោ ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កម្មប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណាខណិកា នោកិលេសោ
 ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូចានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកិលេសោ ធម្មោ
 កិលេសស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោ-
 កិលេសោ ចេតនា កិលេសានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នោកិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ច នោកិ-
 លេសស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោកិ-
 លេសោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កិលេសានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២០៨] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនោកិលេសធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ កិ-
លេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាសេ-
វនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២០៩] នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
នោកិលេសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ នោកិ-
លេសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកកដត្តារូបផង
ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌
ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ នោកិលេសចេតនា ជាបច្ច័យ
នៃពួកកិលេស ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោកិលេស-
ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយកម្ម-
ប្បច្ច័យ គឺ នោកិលេសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ
នៃពួកកិលេសផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២១០] នោកិលេសោ ធម្មោ នោកិលេសស្ស
 ធម្មស្ស វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។ . . .
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណិ ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ
 មគ្គប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ សម្មយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នវ ។

[២១១] កិលេសោ ធម្មោ នោកិលេសស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ នោកិលេសោ ធម្មោ នោ-
 កិលេសស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ នោកិលេ-
 សោ ធម្មោ កិលេសស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ កិលេសានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោកិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ច
 នោកិលេសស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរេជាតំ វត្ថុ កិលេសានំ សម្មយុត្តកានញ្ច
 ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កិលេសោ
 ច នោកិលេសោ ច ធម្មោ នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 សង្ខតំ វិត្តារេតព្វំ ។

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

[២១០] នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២១១] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយវិប្ប- យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន ដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួក កិលេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២១២] កិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស
 ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។
 កិលេសោ ធម្មោ នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សទ្ធិត្តំ ។
 កិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ច នោកិលេសស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។
 នោកិលេសោ ធម្មោ នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សទ្ធិត្តំ ។ នោកិលេសោ
 ធម្មោ កិលេសស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សទ្ធិត្តំ ។ សហជាតំ ស-
 ហជាតសទិសំ បុរេជាតំ បុរេជាតសទិសំ ។ នោកិ-
 លេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ច នោកិលេសស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជា-
 តំ ។ សហជាតំ សហជាតសទិសំ បុរេជាតំ បុរេ-
 ជាតសទិសំ ។ កិលេសោ ច នោកិលេសោ ច
 ធម្មោ កិលេសស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ លោកោ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា មោហស្ស ទិដ្ឋិយា បីនស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២១២] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយអត្តិ-
 ប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ កិលេសធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និង
 បច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌
 ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ
 ដែរ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយអត្តិ-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 សហជាត ដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យ បុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្ប-
 ច្ច័យដែរ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិ-
 លេសធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
 សហជាត ដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យ ឯបុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេជាត-
 ប្បច្ច័យដែរ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកិលេស-
 ធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត
 គឺ លោភៈក្តី សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ទិដ្ឋិ ចិនៈ

កិលេសទុកេ បញ្ញាវារោ

ឧទ្ធចូស្ស អហិរិកស្ស អនោត្តប្បស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សហជាតោ លោកោ ច វត្ថុ ច មោ-
 ហស្ស ទិដ្ឋិយា មីនស្ស ឧទ្ធចូស្ស អហិរិកស្ស
 អនោត្តប្បស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ ។
 កិលេសោ ច នោកិលេសោ ច ធម្មា នោកិលេ-
 សស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ
 នោកិលេសោ ឯកោ ខន្ធា ច កិលេសោ ច តិណ្ណន្នំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាណាណញ្ច រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សហជាតា កិលេសា ច មហាក្ខតា ច
 ចិត្តសមុដ្ឋាណានំ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សហជាតា កិលេសា ច វត្ថុ ច នោកិលេសានំ
 ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា កិ-
 លេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា កិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 កតទ្ធិដ្ឋាវោ អាហារោ ច ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា កិលេសា
 ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា រូបដីវិតិទ្ធិយញ្ច

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺ
 លោកៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ
 និងអនោត្តប្បៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។ កិលេស-
 ធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងតន្រ្តិយ ។
 សហជាត គឺ នោកិលេសក្ខន្ធ ១ ក្តី កិលេសក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺ ពួក
 កិលេសក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្តិ-
 ប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺ ពួកកិលេសក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 នោកិលេសក្ខន្ធ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកកិលេសក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 កតឡើងវិញអាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 បច្ឆាជាត គឺ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី រូបដីវិតិទ្ធិន្តិយក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កដត្តារូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កិលេសោ
 ច លោកិលេសោ ច ធម្មា កិលេសស្ស ច លោ-
 កិលេសស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ លោកិលេសោ
 ឯកោ ខន្ធា ច លោកោ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ មោហស្ស ច ទិដ្ឋិយា បីនស្ស
 ឧទ្ធច្ចស្ស អហិរិកស្ស អនោត្តប្បស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សហជាតោ លោកោ ច វត្ថុ ច
 មោហស្ស ទិដ្ឋិយា បីនស្ស ឧទ្ធច្ចស្ស អហិរិកស្ស
 អនោត្តប្បស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ . . . នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 វិតតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិតតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២១៣] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ នវ
 អធិបតិយា នវ អនន្តវេ នវ សមនន្តវេ នវ សហ-
 ជាតេ នវ អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្ស-
 យេ នវ បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេ-
 វនេ នវ កម្មេ តីណិ វិចាកេ ឯកំ អាហារេ
 តីណិ ឥន្ទ្រិយេ តីណិ ឈានេ តីណិ មត្តេ នវ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោ-
 កិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត
 គឺ នោកិលេសក្ខន្ធ ១ ក្តី លោភៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង នៃមោហៈ ទិដ្ឋិ ជីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និង
 អនោត្តប្បៈផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺ លោភៈក្តី វត្ថុក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ទិដ្ឋិ ជីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ
 ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ
 ដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អវិតតប្បច្ច័យ ។

- [២១៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
- មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ៩ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ៩ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ៩ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងត្រ្រិយប្បច្ច័យ មាន
- វារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩

កិលេសទុកេ បញ្ញាវារោ

សម្បយុត្តេ នវ វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្តិយា នវ នត្តិយា
នវ វិតតេ នវ អវិតតេ នវ ។

[២១៤] កិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កិលេ-
សោ ធម្មោ នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ កិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ច
នោកិលេសស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកិលេសោ ធម្មោ នោ-
កិលេសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ កិម្ពប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
នោកិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
អត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២១២] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយអារម្ម-
ណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ
អារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌
ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោកិលេសោ ធម្មា កិលេសស្ស ច
 នោកិលេសស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កិលេសោ ច នោកិលេសោ ច ធម្មា កិលេសស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កិលេសោ ច នោកិលេសោ ច ធម្មា នោកិ-
 លេសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កិ-
 លេសោ ច នោកិលេសោ ច ធម្មា កិលេសស្ស
 ច នោកិលេសស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២១៥] នហេតុយា នវ នអារម្មណោ នវ ន-
 អធិបតិយា នវ សព្វត្ថ នវ នោអវិកតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោកិ-
 លេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌
 ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយតន្ត្រីប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី
 នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២១៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្ប-
 ច្ច័យមានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

កិលេសទុកេ បញ្ញាវារោ

[២១៦] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ ចត្តារិ . . .
 នអធិបតិយា ចត្តារិ នអនន្តរេ ចត្តារិ នសមនន្តរេ
 ចត្តារិ នអញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ
 សព្វត្ថ ចត្តារិ នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ
 នោនត្តិយា ចត្តារិ នោវិតតេ ចត្តារិ ។

[២១៧] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ នវ . . .
 អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា កាតញ្ច ។
 ... អវិតតេ នវ ។

កិលេសទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សង្កិលេសិកទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២១៨] សង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច សង្កិលេ-
 សិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 យថា លោកិយទុកំ វរំ និដ្ឋានាករណំ ។

កិលេសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[២១៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ២ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២១៧] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើផងចុះ ។... ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ កិលេសទុកៈ ។

សង្កិលេសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២១៨] សង្កិលេសិកធម៌^(១) អាស្រ័យ នូវសង្កិលេសិកធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

លោកិយទុកៈ យ៉ាងណា (សង្កិលេសិកទុកៈ) បណ្ឌិត គប្បី
ធ្វើយ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើផ្សេង ៗ គ្នាទេ ។

---

១ គឺ ធម៌ដែលគួរដើម្បីដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង (ពួកកិលេសទាំងអស់) ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សង្ក្ខីលិដ្ឋទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២១៧] សង្ក្ខីលិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច សង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា សង្ក្ខីលិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ សង្ក្ខីលិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច
 អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា សង្ក្ខីលិដ្ឋោ
 ខន្ធា បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្ក្ខីលិដ្ឋំ ធម្មំ
 បដិច្ច សង្ក្ខីលិដ្ឋោ ច អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហោតុប្បច្ចយា សង្ក្ខីលិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ អសង្ក្ខី-
 លិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុ-
 ប្បច្ចយា អសង្ក្ខីលិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សង្កិលិដ្ឋទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២១៧] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេច-
 ក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌
 ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិន
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ
 ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលមិន
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

សង្ក័លិដ្ឋទុកេ បដិច្ចវារោ

ខន្ទេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ទា ឯកំ មហាក្ខតំ
 . . . ។ សង្ក័លិដ្ឋញ្ចា អសង្ក័លិដ្ឋញ្ចា ធម្មំ បដិច្ច
 អសង្ក័លិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សង្ក័-
 លិដ្ឋេ ខន្ទេ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ សង្ក័តំ ។

[២២០] ហេតុយា បញ្ចា អាម្មណោ ទ្វេ អធិប-
 តិយា បញ្ចា អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជា-
 តេ បញ្ចា អញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ចា ឧបនិស្ស-
 យេ ទ្វេ បុរេជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ទ្វេ កក្កម្ម បញ្ចា
 វិចាកេ ឯកំ អាហារេ បញ្ចា ។ សង្ក័តំ ។ អវិកតេ
 បញ្ចា ។

[២២១] សង្ក័លិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច សង្ក័លិដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិកិច្ចាសហកតេ ឧទ្ធច្ច-
 សហកតេ ខន្ទេ បដិច្ច វិចិកិច្ចាសហកតោ ឧទ្ធច្ច-
 សហកតោ មោហោ ។ អសង្ក័លិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច

សន្តិសុខទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាកូត ១...។
ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវពួក
មហាកូតផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២២០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋ័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋ័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋ័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋ័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋ័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។
សេចក្តីបំប្រួញ ។ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។

[២២១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្វា ច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្វា ច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អសន្តិសិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេ-
តុកំ អសន្តិសិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
ចិត្តសមុដ្ឋានញោ រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . អហេតុកប្បដិ-
សន្តិ ទ្វេ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។

[២២២] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណោ តីណិ
នអធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
តីណិ នអញ្ញាមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ ន-
បុរេជាតេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច
នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ ន-
សង្ខិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្ប-
យុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្តិយា តីណិ
នោវិតតេ តីណិ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាណាបិ សហជាតវារោបិ កាតញ្ចា ។

បច្ចយវារោ

[២២៣] សន្តិសិដ្ឋំ ធម្មំ បច្ចយា សន្តិសិដ្ឋោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចសទិសំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុ-
ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . .
អហេតុកប្បដិសន្ធិ មានវារៈ ២ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។

[២២២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បច្ច័យវារៈ

[២២៣] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពីង
ផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

សង្ក្ខីលិដ្ឋទុកេ បច្ចយវារោ

អសង្ក្ខីលិដ្ឋំ ធម្មំ បច្ចយា អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អសង្ក្ខីលិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
 បដិសន្ធិ យាវ អជ្ឈតិកា មហាក្ខតា ។ អសង្ក្ខីលិដ្ឋំ
 ធម្មំ បច្ចយា សង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា វត្ថុំ បច្ចយា សង្ក្ខីលិដ្ឋា ខន្ធា ។ អសង្ក្ខីលិដ្ឋំ
 ធម្មំ បច្ចយា សង្ក្ខីលិដ្ឋោ ច អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា សង្ក្ខីលិដ្ឋា ខន្ធា
 មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្ក្ខីលិដ្ឋញ
 អសង្ក្ខីលិដ្ឋញ ធម្មំ បច្ចយា សង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សង្ក្ខីលិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធាញ វត្ថុញ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ សង្ក្ខីលិដ្ឋញ អសង្ក្ខី-
 លិដ្ឋញ ធម្មំ បច្ចយា អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

សន្តិលិដ្ឋទុកៈ បច្ចយវារៈ

ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ដែល
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ
គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី ពីងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង នឹងខន្ធ ២ . . . មានបដិសន្ធិ រហូតដល់ពួក
មហាកូតខាងក្នុងដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពីង
ផ្អែក នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពីង
ផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែល
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ពួក
ខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុជ្ជា-
នរូប ពីងផ្អែក នឹងពួកមហាកូត ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នឹង
ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពីងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មងផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ផង នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា សន្តិសិទ្ធិ ខន្ធ ច មហាក្សតេ ច
 បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្តិសិទ្ធិញ្ច អសន្តិ-
 សិទ្ធិញ្ច ធម្មំ បច្ចយា សន្តិសិទ្ធិ ច អសន្តិសិទ្ធិ
 ច ធម្មា ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា សន្តិសិទ្ធិ ឯកំ
 ខន្ធិញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . .
 សន្តិសិទ្ធិ ខន្ធា ច មហាក្សតេ ច បច្ចយា ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្តិសិទ្ធិ ។

[២២៤] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ចត្តារិ អ-
 ធិបតិយា នវ អនន្តវេ ចត្តារិ សមនន្តវេ ចត្តារិ ស-
 ហជាតេ នវ អញ្ញមញ្ញោ ចត្តារិ និស្សយេ នវ ឧ-
 បនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ចត្តារិ អាសេវនេ ច-
 ត្តារិ កម្មេ នវ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រិ-
 យេ នវ វិកតេ នវ អវិកតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ ពួកធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មងក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង
 នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេច-
 ក្តីសៅហ្មងផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២២២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 តន្រ្តិយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិ-
 គតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

សង្ក្ខីលិដ្ឋទុកេ បច្ចយវារោ

[២២៥] សង្ក្ខីលិដ្ឋំ ធម្មំ បច្ចយា សង្ក្ខីលិដ្ឋោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហកតេ
 ឧទ្ធចូសហកតេ ខន្ទេ បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហកតោ
 ឧទ្ធចូសហកតោ មោហោ ។ អសង្ក្ខីលិដ្ឋំ ធម្មំ បច្ច-
 យា អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ច-
 យា អហេតុកំ អសង្ក្ខីលិដ្ឋំ . . . យាវ អសញ្ញាសត្តា
 ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្កាវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ
 បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា
 អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ ខន្ទា ។ អសង្ក្ខីលិដ្ឋំ ធម្មំ បច្ចយា
 សង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ
 បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហកតោ ឧទ្ធចូសហកតោ មោ-
 ហោ ។ សង្ក្ខីលិដ្ឋញ្ច អសង្ក្ខីលិដ្ឋញ្ច ធម្មំ បច្ចយា
 សង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆា-
 សហកតេ ឧទ្ធចូសហកតេ ខន្ទេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា
 វិចិត្តិច្ឆាសហកតោ ឧទ្ធចូសហកតោ មោហោ ។

សង្ក្រឹតវិទ្យាទុក្ខៈ បច្ចយវារៈ

[២២៥] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពីងផ្អែក
នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្វា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ពីងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្វា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ដែល
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
គឺ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាអហេតុកៈ . . . រហូតដល់
ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពីងផ្អែក នឹងចក្ខាយតនៈ កាយវិញ្ញាណ
ពីងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួកខន្ធ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
ហ្មង ជាអហេតុកៈ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិកិត្វា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង ពីងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
ហ្មងផង នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្វា
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពីងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្វា
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២២៦] នហោតុយា ចត្តារិ នអារម្មណោ តីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តវេ តីណិ នសមនន្តវេ តីណិ
 នអញ្ញមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជា-
 តេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ
 ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នសង្ខិយេ
 ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ
 តីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្តិយា តីណិ នោវិក-
 តេ តីណិ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាណាបិ និស្សយវារោបិ កាតព្វា ។

សំសដ្ឋារិរោ

[២២៧] សង្ខិលិដ្ឋំ ធម្មំ សំសដ្ឋា សង្ខិលិដ្ឋា
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា សង្ខិលិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ
 សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ។ អសង្ខិលិដ្ឋំ
 ធម្មំ សំសដ្ឋា អសង្ខិលិដ្ឋា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហោ-
 តុប្បច្ចយា អសង្ខិលិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា តយោ
 ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២២៦] ក្នុងនហោតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត

គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[២២៧] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ច្រឡំ នឹង
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហោតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 នឹងខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ច្រឡំ
 នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហោតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង នឹងខន្ធ ២ . . . ជាបដិសន្ធិ ។

សង្ក្ខីលិដ្ឋទុកេ សំសដ្ឋវារោ

[២២៨] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណោ ទ្វេ អធិ-
បតិយា ទ្វេ សព្វត្ថ ទ្វេ វិចារកេ ឯកំ អវិតតេ ទ្វេ ។

[២២៩] សង្ក្ខីលិដ្ឋំ ធម្មំ សំសដ្ឋា សង្ក្ខីលិដ្ឋោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិតិច្ឆាសហកតេ
ឧទ្ធច្ចសហកតេ ខន្ទេ សំសដ្ឋា វិចិតិច្ឆាសហកតោ
ឧទ្ធច្ចសហកតោ មោហោ ។ អសង្ក្ខីលិដ្ឋំ ធម្មំ សំ-
សដ្ឋា អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
អហេតុកំ អសង្ក្ខីលិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ទំ សំសដ្ឋា តយោ
ខន្ទា ទ្វេ ខន្ទេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ ។

[២៣០] នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតិយា ទ្វេ នបុ-
រេជាតេ ទ្វេ នបច្ឆាជាតេ ទ្វេ នអាសេវនេ ទ្វេ
នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ នឈានេ ឯកំ នមក្ក
ឯកំ នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាណាបិ សម្បយុត្តវារោបិ

កាតញ្ចា ។

សង្ក័លិដ្ឋទុកៈ សំសដ្ឋវារៈ

[២២៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

[២២៩] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ច្រឡំ នឹង
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
តុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ច្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ច្រឡំ នឹងធម៌ ដែលមិន
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
អហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ជាហេតុកប្បដិសន្ធិ ។

[២៣០] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារោ

[២៣១] សន្តិសិដ្ឋា ធម្មោ សន្តិសិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សន្តិសិដ្ឋា ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្តិ-
 សិដ្ឋា ធម្មោ អសន្តិសិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សន្តិសិដ្ឋា ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្តិសិដ្ឋា ធម្មោ សន្តិ-
 សិដ្ឋស្ស ច អសន្តិសិដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សន្តិសិដ្ឋា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អសន្តិសិដ្ឋា ធម្មោ អសន្តិសិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អសន្តិសិដ្ឋា ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ហាវារៈ

[២៣១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកហេតុ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

សង្ក័លិដ្ឋទុកេ បញ្ញាវារោ

[២៣២] សង្ក័លិដ្ឋោ ធម្មោ សង្ក័លិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ រាតំ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ អារព្ព រាតោ . . . ទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ . . .
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ អស្សាទេតិ ។ កុសលត្តិក-
 សទិសំ ។ វិចិត្តិច្ចំ អារព្ព . . . ឧទ្ធច្ចំ អារព្ព . . . ទោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ឧទ្ធច្ចំ . . . ។
 សង្ក័លិដ្ឋោ ធម្មោ អសង្ក័លិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា បហីនេ កិលេសេ បច្ច-
 វេក្ខន្តិ វិក្ខម្ហិតេ កិលេសេ . . . បុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ
 . . . សង្ក័លិដ្ឋេ ខន្ធភ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សតិ
 ។ បេ ។ ចេតោបរិយញ្ញាលោន សង្ក័លិដ្ឋចិត្តសម-
 ដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជានន្តិ សង្ក័លិដ្ឋា ខន្ធភ ចេតោបរិយញ្ញា-
 ណាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណាស្ស យថាកម្ម-
 បកញ្ញាណាស្ស អនាគតំសញ្ញាណាស្ស អារដ្ឋនាយ
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អសង្ក័លិដ្ឋោ ធម្មោ
 អសង្ក័លិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . .

សង្កឹលិដ្ឋទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[២៣២] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ
 (បុគ្គល) ត្រេកអរ រីករាយ នឹងរាគៈ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវរាគៈនោះ
 . . . ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ត្រេក-
 អរ នឹងទិដ្ឋិ ។ ដូចគ្នានឹងកុសលត្តិកៈដែរ ។ ប្រារព្ធ នូវវិចិកិច្ចា
 . . . ប្រារព្ធ នូវឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង ទិដ្ឋិ . . . វិចិ-
 កិច្ចា . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអា-
 រម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលលះ
 បង់ហើយ នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ . . . ដែលធ្លាប់
 សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . បុគ្គល ឃើញ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រ-
 កបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ថាមិនទៀង . . . ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ
 ដឹងនូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយចិត្តដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មង ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេ-
 និវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតិញ្ញាណ
 ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្ម-
 ណាប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុព្វេ ។ បេ ។ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចុវេក្ខតិ
 អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ បច្ចុវេក្ខតិ ។ បេ ។
 អារដ្ឋនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . អសន្តិលិដ្ឋោ ខន្ធោ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សតិ
 ។ បេ ។ ទិព្វេន ចក្កុនា ។ បេ ។ អនាគតំសញ្ញា-
 ណាស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។
 អសន្តិលិដ្ឋោ ធម្មោ សន្តិលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចុយោ នានំ . . . សីលំ ។ បេ ។ ឈា-
 នា វុដ្ឋហិត្វា . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . អសន្តិលិដ្ឋោ
 ខន្ធោ អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ អារព្ព រាគោ ។ បេ ។
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។

[២៣៣]   សន្តិលិដ្ឋោ   ធម្មោ   សន្តិលិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស   អធិបតិប្បច្ចយេន   បច្ចុយោ   អារម្មណាធិបតិ
 សហជាតាធិបតិ   ។   អារម្មណាធិបតិ   រាតំ   ករុំ   កត្វា
 អស្សាទេតិ   អភិនន្ទតិ   តំ   ករុំ   កត្វា   រាគោ   ឧប្បជ្ជតិ
 ទិដ្ឋិ   ឧប្បជ្ជតិ   ទិដ្ឋិ   ករុំ   កត្វា   អស្សាទេតិ   អភិនន្ទតិ
 តំ   ករុំ   កត្វា   រាគោ   ឧប្បជ្ជតិ   ទិដ្ឋិ . . . ។   សហជា-
 តាធិបតិ   សន្តិលិដ្ឋោ   អធិបតិ   សម្បយុត្តកានំ   ខន្ធានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ ចេញ អំពីឈាន ហើយពិចារណា នូវឈាន
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា នូវមគ្គ ។ បេ ។
 ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . .
 នូវវត្ថុ . . . ឃើញច្បាស់ នូវពួកខន្ធ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ថាមិនទៀង . . . ។ បេ ។ ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ
 នៃការពិចារណា នូវអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . .
 នូវសីល ។ បេ ។ ចេញអំពីឈាន . . . នឹងចក្ខុ . . . នឹងវត្ថុ . . .
 ត្រេកអរ រីករាយ នឹងពួកខន្ធ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 រាគៈ ប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។

[២៣៣] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល
 ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវរាគៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើ នូវរាគៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង បុគ្គល ត្រេកអរ
 រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវទិដ្ឋិនោះ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ
 នូវទិដ្ឋិនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ . . . ។ ឯសហជាតិធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ

សង្ក័លិដ្ឋទុកេ បញ្ញាវារោ

អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ក័លិដ្ឋោ ធម្មោ
អសង្ក័លិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតាធិបតិ សង្ក័លិដ្ឋា អធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ក័លិដ្ឋោ
ធម្មោ សង្ក័លិដ្ឋស្ស ច អសង្ក័លិដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ សង្ក័-
លិដ្ឋា អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស-
មុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អសង្ក័លិដ្ឋោ ធម្មោ អសង្ក័លិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អធិបតិ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិ-
បតិ ។ អារម្មណាធិបតិ នានំ . . . សីលំ . . . ឧ-
ចោសថកម្មំ . . . បុព្វេ ។ បេ ។ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា
ឈានំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អរិយា មត្តា វុដ្ឋ-
ហិត្វា មត្តំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខន្តិ ។ បេ ។ និព្វានំ
ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតា-
ធិបតិ អសង្ក័លិដ្ឋា អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

សន្តិលិដ្ឋទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រ-
 កបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មងផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជា-
 តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវ
 ឧបោសថកម្ម . . . ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ បុគ្គល ចេញ អំពីឈាន
 ធ្វើ នូវឈាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ
 អំពីមគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ។ បេ ។ ព្រះនិព្វាន
 ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ
 អធិបតិធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អសន្តិលិដ្ឋា ធម្មោ សន្តិលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អធិបតិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ
 . . . ឧចោសថកម្មំ . . . បុព្វេ ។ បេ ។ ឈានា វុដ្ឋ-
 ហិត្វា . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . អសន្តិលិដ្ឋេ ខន្ធកំ
 កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ កំ កត្វា វាកោ
 ឧប្បន្នតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បន្នតិ ។

[២៣៤] សន្តិលិដ្ឋា ធម្មោ សន្តិលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សន្តិលិដ្ឋា
 ខន្ធា បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ សន្តិលិដ្ឋាទំ ខន្ធាទំ អនន្ត-
 រប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្តិលិដ្ឋា ធម្មោ អសន្តិ-
 លិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ សន្តិ-
 លិដ្ឋា ខន្ធា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អសន្តិលិដ្ឋា ធម្មោ អសន្តិលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា អសន្តិលិដ្ឋា ខន្ធា
 បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ អសន្តិលិដ្ឋាទំ ខន្ធាទំ ។ បេ ។
 ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណា-
ធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ក្នុង
កាលមុន ។ បេ ។ ចេញ អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . .
បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ឲ្យជាទី
គោរពហើយ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធ
នោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

[២៣២] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរ-
ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋាន
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលមិនប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

សង្ក្ខីលិដ្ឋទុកេ បញ្ហាវារោ

អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ សង្ក្ខីលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រហ្មច្ចយេន បច្ចយោ អារដ្ឋេនា សង្ក្ខីលិដ្ឋានំ ខន្ធានំ
 អនន្តរហ្មច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . សមនន្តរហ្មច្ចយេន
 បច្ចយោ ចត្តារិ សហជាតហ្មច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច
 អញ្ញមញ្ញហ្មច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ និស្សយហ្មច្ចយេន
 បច្ចយោ សត្ត ។

[២៣៥] សង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ សង្ក្ខីលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយហ្មច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្ថូបនិស្សយោ រាគំ ឧបនិស្សាយ ចាណំ ហានតិ
 ។ បេ ។ សង្ខំ ភិទ្ធពតិ ទោសំ . . . បត្តនំ ឧបនិស្សាយ
 ចាណំ ហានតិ ។ បេ ។ សង្ខំ ភិទ្ធពតិ រាគោ ។ បេ ។
 បត្តេនា រាគស្ស ។ បេ ។ បត្តេនាយ ឧបនិស្សយហ្មច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ អសង្ក្ខីលិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយហ្មច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្ថូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថូបនិស្សយោ
 រាគំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមា-
 បត្តិ ឧប្បាទេតិ ទោសំ . . . បត្តនំ ឧបនិស្សាយ

សន្តិសីទ្ធកៈ បញ្ហាវារៈ

ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ការពិចារណា
ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញ-
មញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៣៥] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរបនិស្ស័យ និងបកត្វបនិស្ស័យ ។ បេ ។
ឯបកត្វបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវរាគៈ ហើយសម្លាប់ នូវ
សត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃី នូវទោសៈ . . . អាស្រ័យ នូវសេចក្តី
ប្រាថ្នា ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃី រាគៈ ។ បេ ។
សេចក្តីប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយឧបនិ-
ស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរបនិស្ស័យ និងបកត្វបនិស្ស័យ ។ បេ ។
ឯបកត្វបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវរាគៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។
ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវទោសៈ . . . អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ វាកោ . . .
 បត្តនា សទ្ធាយ បញ្ញាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស
 ទុក្ខស្ស មក្ខស្ស ផលស្ស ផលសមាបត្តិយា
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អសង្កិលិដ្ឋោ ធម្មោ
 អសង្កិលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្ត្រូបនិស្សយោ បក-
 ត្វបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្វបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧប-
 និស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បា-
 ទេតិ សីលំ . . . បញ្ញំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ
 ទុក្ខំ ឧត្តំ កោជនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ
 ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ សទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ ផលសមា-
 បត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អសង្កិ-
 លិដ្ឋោ ធម្មោ សង្កិលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្ត្រូប-
 និស្សយោ បកត្វបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្វបនិ-
 ស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ ចានំ ហានតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សីលំ . . . បញ្ញំ កាយិកំ សុខំ កាយិ-
 កំ ទុក្ខំ ឧត្តំ កោជនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ហើយឲ្យ នូវទាន ។ លេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង រាគៈ . . .
 សេចក្តីប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា បញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ
 មគ្គ ផល និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិន
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ
 អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ លេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ
 បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យ នូវទាន ។ លេ ។ ញ៉ាំង
 សមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវសីល . . . អាស្រ័យ នូវបញ្ញា កាយិ-
 កសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ និងកោជន . . . នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ
 នូវទាន ។ លេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា ។ លេ ។
 សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ លេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ លេ ។
 ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយសម្លាប់ នូវ
 សត្វ ។ លេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ នូវសីល . . . នូវបញ្ញា កាយិ-
 កសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ និងកោជន . . . អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ

សង្ក័លិដ្ឋទុកេ បញ្ញាវារោ

ចាលំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្កំ ភិទ្ធពតិ សទ្ធា ។ បេ ។
សេនាសនំ វាតស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបនិស្សយ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៣៦] អសង្ក័លិដ្ឋោ ធម្មោ អសង្ក័លិដ្ឋស្ស
ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេ-
ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ សង្កិតំ ។ អសង្ក័លិដ្ឋោ ធម្មោ
សង្ក័លិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ សង្កិតំ ។

[២៣៧] សង្ក័លិដ្ឋោ ធម្មោ អសង្ក័លិដ្ឋស្ស
ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អសង្ក័លិដ្ឋោ
ធម្មោ អសង្ក័លិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ . . . អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ទ្វេ ។

[២៣៨] សង្ក័លិដ្ឋោ ធម្មោ សង្ក័លិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សង្ក័លិដ្ឋោ ចេតនា សម្បយុត្ត-
កានំ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ក័លិដ្ឋោ
ធម្មោ អសង្ក័លិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ

សង្កិលិដ្ឋទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃី សទ្ធា ។ បេ ។
សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៣៦] ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌
ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេ-
ជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៣៧] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ . . . ជា
បច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៣៨] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
ចេតនា ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
កក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ចយោ សហជាតា ធានាខណិកា ។ សហជាតា
 សន្តិសិដ្ឋា ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ធានាខណិកា សន្តិសិដ្ឋា ចេតនា
 វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ មូលំ ។ សន្តិសិដ្ឋា ចេតនា សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ រូបានំ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អសន្តិសិដ្ឋោ ធម្មោ អសន្តិកិសិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា ធានា-
 ខណិកា ។ សហជាតា អសន្តិសិដ្ឋា ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ រូបានំ កម្ម-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ធានាខណិកា អសន្តិសិដ្ឋា
 ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ កម្ម-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៣៩] អសន្តិសិដ្ឋោ ធម្មោ អសន្តិកិសិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

[២៤០] សន្តិសិដ្ឋោ ធម្មោ សន្តិកិសិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង់ នៃពួកកងត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីស្រវផងចុះ ។ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង់ នៃពួកកងត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២៣៩] ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[២៤០] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ . . .

សង្ក្ខីលិដ្ឋទុកេ បញ្ញាវារោ

ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ណានប្បច្ចយេន បច្ចយោ
មក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៤១] សង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ អសង្ក្ខីលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
សង្ខតំ ។ អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ អសង្ក្ខីលិដ្ឋស្ស
ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ អសង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ
សង្ក្ខីលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បុរេជាតំ វត្ថុ សង្ក្ខីលិដ្ឋានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៤២] សង្ក្ខីលិដ្ឋោ ធម្មោ សង្ក្ខីលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។ សង្ក្ខី-
លិដ្ឋោ ធម្មោ អសង្ក្ខីលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ សង្ក្ខី-
លិដ្ឋោ ធម្មោ សង្ក្ខីលិដ្ឋស្ស ច អសង្ក្ខីលិដ្ឋស្ស ច
ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។

សន្តិលិដ្ឋទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយតន្ត្រីយុត្តបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឈានយុត្តបច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយមគ្គយុត្តបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តបច្ច័យ ។

[២៤១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយវិប្បយុត្តបច្ច័យ
បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌ ដែល
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយវិប្បយុត្តបច្ច័យ បានដល់សហជាត
បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ដោយវិប្បយុត្តបច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយវិប្បយុត្តបច្ច័យ ។

[២៤២] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្ថិយុត្តបច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ដោយអត្ថិយុត្តបច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តី
បំប្រួញ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយអត្ថិយុត្តបច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អសន្តិលិដ្ឋោ ធម្មោ អសន្តិលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អតិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សន្និត្តំ ។ អសន្តិលិដ្ឋោ ធម្មោ
 សន្តិលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ ។ សន្និត្តំ ។ សន្តិលិដ្ឋោ ច អសន្តិ-
 លិដ្ឋោ ច ធម្មោ អសន្តិលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ សន្តិ-
 លិដ្ឋោ ឯកោ ខន្ធា ច វត្ថុ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ
 អតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ សន្និត្តំ ។
 សន្តិលិដ្ឋោ ច អសន្តិលិដ្ឋោ ច ធម្មោ អសន្តិលិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស អតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ សន្តិលិដ្ឋោ
 ខន្ធា ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
 អតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតោ សន្តិលិដ្ឋោ
 ខន្ធា ច កតទ្បិដ្ឋានោ អាហារោ ច ឥមស្ស
 កាយស្ស អតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតោ
 សន្តិលិដ្ឋោ ខន្ធា ច រូបដីវិតិច្ឆិយញ្ច កដត្តារូចានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌
 ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេ-
 ជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ក្តី ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ស-
 ហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មងក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ
 ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ក្តី ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ស-
 ហជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួក
 ខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី កពឡិដ្ឋារាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 កាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បច្ចាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី រូបដីវិតិទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប

សង្ក័លិដ្ឋទុកេ បញ្ញាវារោ

អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

វិកតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិកតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៤៣] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណោ ចត្តារិ

អធិបតិយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ

សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ សត្ត

ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ ទ្វេ

អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ

ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ

សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្ថិយា សត្ត

នត្ថិយា ចត្តារិ វិកតេ ចត្តារិ អវិកតេ សត្ត ។

[២៤៤] សង្ក័លិដ្ឋោ ធម្មោ សង្ក័លិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស

អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន

បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ក័លិដ្ឋោ

ធម្មោ អសង្ក័លិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន

សង្ក័តិដ្ឋក្កៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។

[២៤៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៤៤] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កេម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្តិសិដ្ឋោ ធម្មោ សន្តិ-
 សិដ្ឋស្ស ច អសន្តិសិដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស សហជាត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អសន្តិសិដ្ឋោ ធម្មោ អស-
 ន្តិសិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ កេម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អសន្តិសិដ្ឋោ ធម្មោ សន្តិសិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អាម្ព-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្តិសិដ្ឋោ ច
 អសន្តិសិដ្ឋោ ច ធម្មោ សន្តិសិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស សហជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សន្តិសិដ្ឋោ ច អសន្តិសិដ្ឋោ ច ធម្មោ អសន្តិសិ-
 ដ្ឋស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆា-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មងផង នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិន
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

សង្ក័លិដ្ឋទុកេ បញ្ញាវារោ

[២៤៥] នហេតុយា សត្ត នអារម្មណេ សត្ត
 នអធិបតិយា សត្ត នអនន្តរេ សត្ត នសមនន្តរេ សត្ត
 នសហជាតេ បញ្ច នអញ្ញមញ្ញេ បញ្ច ននិស្សយេ បញ្ច
 នឧបនិស្សយេ សត្ត នបុរេជាតេ ឆ នបច្ឆាជាតេ សត្ត
 ។ មេ ។ នមក្កេ សត្ត នសម្បយុត្តេ បញ្ច នវិប្បយុត្តេ
 ចត្តារិ នោអត្ថិយា ចត្តារិ នោនត្ថិយា សត្ត នោវិកតេ
 សត្ត នោអវិកតេ ចត្តារិ ។

[២៤៦] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ចត្តារិ . . .
 នអធិបតិយា ចត្តារិ នអនន្តរេ ចត្តារិ នសមនន្តរេ
 ចត្តារិ នអញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ ន-
 សម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថិយា ចត្តារិ
 នោវិកតេ ចត្តារិ ។

[២៤៧] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ចត្តារិ . . .
 អធិបតិយា បញ្ច ។ អនុលោមមាតិកា ។ . . . អវិ-
 កតេ សត្ត ។

សង្ក័លិដ្ឋទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សង្ក័លិដ្ឋទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[២២៥] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។ លេ ។ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោអត្ថិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ។

[២២៦] ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ... ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ។

[២២៧] ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ... ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ . . ក្នុងនអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ សង្ក័លិដ្ឋទុកៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កិលេសសម្មយុត្តទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២៤៨] កិលេសសម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កិ-
 លេសសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 កិលេសសម្មយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ កិលេសសម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 កិលេសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 កិលេសសម្មយុត្តេ ខន្ធា បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

កិលេសសម្មយុត្តទុកំ សន្តិលិដ្ឋទុកសទិសំ

និដ្ឋានាករណំ ។

កិលេសសម្មយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កិលេសសង្កិលេសិកទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២៤៩] កិលេសញោវ សន្តិលេសិកញោ ធម្មំ
 បដិច្ច កិលេសោចេវ សន្តិលេសិកោច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកំ បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ
 ចំនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ ចក្កំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កិលេសសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៤៨] ធម៌ ដែលប្រកបដោយកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយកិលេស នូវខន្ធ ២
 . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយកិលេស ។

កិលេសសម្បយុត្តទុកៈ ដូចគ្នានឹងសង្កិលិដ្ឋទុកៈដែរ

មិនមានការ ធ្វើឲ្យផ្សេង ៗ គ្នាទេ ។

ចប់ កិលេសសម្បយុត្តទុកៈ ។

កិលេសសង្កិលេសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៤៩] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ
 អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ ។ គប្បីធ្វើជាចក្កៈផងចុះ ។

កិលេសសង្កិលេសិកទុកេ បញ្ញាវារោ

កិលេសញោវ សង្កិលេសិកញោ ធម្មំ បដិច្ច សង្កិលេ-
 សិកោចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា កិលេសេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញោ រូបំ ។ កិលេសញោវ សង្កិលេសិកញោ
 ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោចេវ សង្កិលេសិកោច សង្កិ-
 លេសិកោចេវ នោចកិលេសោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា លោកំ បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ ដឹងំ
 ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញោ រូបំ ។

ឯវំ បដិច្ចវារោមិ សហជាតវារោមិ បច្ចយ-
 វារោមិ និស្សយវារោមិ សំសជ្ឈវារោមិ សម្ប-
 យុត្តវារោមិ កិលេសទុកេសទិសា និដ្ឋាណ-
 ករណា អាមសនំ នានំ ។

បញ្ញាវារោ

[២៥០] កិលេសោចេវ សង្កិលេសិកោច ធម្មោ
 កិលេសស្សចេវ សង្កិលេសិកស្សច ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ កិលេសោចេវ សង្កិលេសិកា
 ច ហេតុ សម្បយុត្តកានំ កិលេសានំ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ឯវំ ចត្តារិ កិលេសទុកេសទិសំ ។

កិលេសសង្កិលេសិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួក
 កិលេស ។ ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសៅហ្មងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ទិដ្ឋិ ចីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធ និងចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវលោកៈ ។
 បដិច្ចវារៈក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសដ្ឋវារៈក្តី
 សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈយ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យ
 ផ្សេង ។ គ្នាទេ អាមសនៈ គឺ បរាមាសទុកៈ ទើបផ្សេងគ្នា ។

បញ្ញាវារៈ

[២៥០] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្តីលេស ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មាន
 វារៈ ៤ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈ យ៉ាងនេះដែរ ។

[២៥០] កិលេសោចេវ សន្តិលេសិកោច ធម្មោ
 កិលេសស្សចេវ សន្តិលេសិកស្សច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ កិលេសេ អារត្ត កិលេសា
 ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កិលេសេ អារត្ត សន្តិលេ-
 សិកោចេវ នោចកិលេសា ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ
 កិលេសេ អារត្ត កិលេសា ច សម្មយុត្តកា ច
 ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សន្តិលេសិកោចេវ នោចកិលេ-
 សោ ធម្មោ សន្តិលេសិកស្សចេវ នោចកិលេសស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ . . .
 សីលំ . . . ឧចោសថកម្មំ . . . បុព្វេ សុចិណ្ណានិ
 . . . ឈានា វុដ្ឋហិតា ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ
 អភិណ្ណតិ តំ អារត្ត រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ឧទ្ធចំ . . .
 ឈានេ បរិហីនេ វិប្បដិសារិស្ស នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 អរិយា កោត្រិកុំ បច្ចវេក្ខន្តិ វោទានំ បច្ចវេក្ខន្តិ ចក្កុំ
 . . . វត្ថុំ . . . សន្តិលេសិកោចេវ នោចកិលេសេ ខន្ធោ
 អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
 ចក្កុណា ។ បេ ។ អារដ្ឋនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឥតវេ ទ្វេ កិលេសទុក្ខសទិសា ។
 យដនារម្មណាបិ កិលេសទុក្ខសទិសា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៥១] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រារព្ធ នូវពួកកិលេស ។ មូល (បណ្ឌិត គប្បីស្នូរផងចុះ) ពួកខន្ធ
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រារព្ធ នូវពួកកិលេស ។ មូល (បណ្ឌិត គប្បីស្នូរផងចុះ) ពួកកិលេស
 ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកកិលេស ។
 ធម៌ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថ-
 កម្ម . . . ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន
 ពិចារណា នូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវឈាននោះ ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស របស់បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តី
 ស្តាយក្រោយ ព្រោះសាបសូន្យចាកឈាន កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា នូវគោត្រកូ ពិចារណា នូវវោទានៈ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . .
 នូវពួកខន្ធ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។
 ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យ ទាំង ២
 ក្រៅពីនេះ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈដែរ ។ ឯយជនារម្មណ៍ ដូចគ្នានឹង
 កិលេសទុកៈដែរ ។

កិលេសសង្កិលេសិកទុកេ បញ្ញាវារោ

[២៥២] កិលេសោចេវ សង្កិលេសិកោច ធម្មោ
 កិលេសស្សចេវ សង្កិលេសិកស្សច ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ តីណិ ។
 សង្កិលេសិកោចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ សង្កិលេ-
 សិកស្សចេវ នោចកិលេសស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧចោសថកម្មំ
 . . . បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . លាណ វុដ្ឋហិត្វា លានំ
 ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ សេក្ខា កោត្រិកុំ ករុំ កត្វា
 បច្ចវេក្ខន្តិ វោទានំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខន្តិ ចក្កុំ
 . . . វត្ថុំ . . . សង្កិលេសិកោចេវ នោចកិលេសេ ខន្ធធ្វ
 ករុំ កត្វា សង្កិលេសិកោចេវ នោចកិលេសោ ខន្ធធ្វ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ សង្កិលេសិកោចេវ នោ-
 ចកិលេសោ អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឥតវេ ទ្វេបិ កិលេសទុកសទិសា ។ យដនាធិបតិបិ ។

កិលេសសង្កិលេសិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[២៥២] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលគួរ
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណា-
 ធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ដែល
 ធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន ធ្វើ នូវឈាន
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ពួកសេក្ខបុគ្គល ធ្វើ នូវគោត្រកូ
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើនូវវោទានៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ពិចារណា នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ពួកខន្ធ ដែលគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួក
 ខន្ធ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ឲ្យជា
 ទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ដែលគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ច័យ
 ទាំង ២ ក្រៅពីនេះ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈដែរ ។ យដនាធិបតិ
 ក៏ដូចគ្នាដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៥៣] កិលេសោចេវ សន្តិលេសិកោច ធម្មោ
 កិលេសស្សចេវ សន្តិលេសិកស្សច ធម្មស្ស អនន្តរ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ កិលេសទុក្ខសទិសា ។
 សន្តិលេសិកោចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ សន្តិលេ-
 សិកស្សចេវ នោចកិលេសស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សន្តិលេសិកោចេវ-
 នោចកិលេសា ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ សន្តិលេ-
 សិកានញោវ នោចកិលេសាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អនុលោមំ កោត្រិកុស្ស អនុលោមំ
 វោទានស្ស អារដ្ឋេនា សន្តិលេសិកានញោវ នោចកិ-
 លេសាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឥតវ
 ទ្វេ អនន្តរកិលេសទុក្ខសទិសា និដ្ឋានាករណា ។
 យដនានន្តរម្បិ សព្វេ បច្ចយោ កិលេសទុក្ខសទិសា
 និដ្ឋានាករណា ។ ឧបនិស្សយេ លោកុត្តរំ នត្តិ ឥទំ
 ទុកំ កិលេសទុក្ខសទិសំ និដ្ឋានាករណំ ។

កិលេសសន្តិលេសិកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៥៣] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈដែរ ។ ធម៌ ដែល
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជា
 សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម
 (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃវោទានៈ ការពិ-
 ចារណា ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែន
 ជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យ ទាំង ២ ក្រៅពី
 នេះ ដូចគ្នានឹងអនន្តរកិលេសទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។
 ឯយដនានន្តរក្តី បច្ច័យទាំងអស់ក្តី ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈដែរ មិនមាន
 ការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាដែរ ។ លោកុត្តរធម៌ មិនមាន ក្នុងឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យទេ ទុកៈនេះ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យ
 ផ្សេង ។ គ្នាឡើយ ។

ចប់ កិលេសសង្កិលេសិកទុកៈ ។

កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២៥៤] កិលេសញោវ សង្កិលិដ្ឋញា ធម្មំ បដិច្ច
 កិលេសោចេវ សង្កិលិដ្ឋោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា លោកំ បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ ចីនំ ឧទ្ធច្ចំ
 អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ ចក្កំ ។ កិលេសញោវ-
 សង្កិលិដ្ឋញា ធម្មំ បដិច្ច សង្កិលិដ្ឋោចេវ នោចកិ-
 លេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កិលេសេ
 បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។ កិលេសញោវ សង្កិ-
 លិដ្ឋញា ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោចេវ សង្កិលិដ្ឋោច
 សង្កិលិដ្ឋោចេវ នោចកិលេសោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា លោកំ បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ ចីនំ
 ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធា ។ សង្កិលិដ្ឋញោវ នោចកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច
 សង្កិលិដ្ឋោចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សង្កិលិដ្ឋញោវ នោចកិលេសំ ឯកំ
 ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធិ . . . ។

កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៥២] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ មោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ
អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ ។ ចងជាចក្កៈផងចុះ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
ពួកកិលេស ។ ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ មោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ
អនោត្តប្បៈ និងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវលោភៈ ។ ធម៌ ដែល
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រ-
កបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង នូវខន្ធ ២ ... ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សន្តិសិដ្ឋញ្ចេវ នោចកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ-
 ចេវ សន្តិសិដ្ឋោច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សន្តិ-
 សិដ្ឋោចេវ នោចកិលេសេ ខន្ធេ បដិច្ច កិលេសា ។

សន្តិសិដ្ឋញ្ចេវ នោចកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ-
 ចេវ សន្តិសិដ្ឋោច សន្តិសិដ្ឋោចេវ នោចកិលេសោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សន្តិសិដ្ឋញ្ចេវ នោចកិ-
 លេសំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា កិលេសា ច ។

កិលេសញ្ចេវ សន្តិសិដ្ឋញ្ចេវ សន្តិសិដ្ឋញ្ចេវ នោចកិ-
 លេសញ្ចេវ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោចេវ សន្តិសិដ្ឋោច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា លោភញ្ចេវ សម្បយុត្ត-
 កេ ច ខន្ធេ បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ បីនំ ឧទ្ធច្ចំ
 អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ ចក្កំ ។ កិលេសញ្ចេវ សន្តិ-
 សិដ្ឋញ្ចេវ សន្តិសិដ្ឋញ្ចេវ នោចកិលេសញ្ចេវ ធម្មំ បដិច្ច
 សន្តិសិដ្ឋោចេវ នោចកិលេសោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ ពួកកិលេស អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ។ ធម៌
 ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ពួកកិលេសក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ។ ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ផង នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេកចក្តី
 សៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ មោហាៈ ទិដ្ឋិ
 បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈផង នូវ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ចង់ជាចក្កៈផងចុះ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 សៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង

កិលេសសង្កិលិដ្ឋុទុកេ បដិច្ចវារោ

ហេតុប្បច្ចយា សង្កិលិដ្ឋញ្ចោរ នោចកិលេសំ ឯកំ
 ខន្ធព្វា កិលេសេ ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធា . . . ។ កិលេសញ្ចោរ សង្កិលិដ្ឋញ្ចោរ សង្កិ-
 លិដ្ឋញ្ចោរ នោចកិលេសញ្ចោរ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ-
 ចេវ សង្កិលិដ្ឋោច សង្កិលិដ្ឋោចេវ នោចកិលេសោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សង្កិលិដ្ឋញ្ចោរ នោច-
 កិលេសំ ឯកំ ខន្ធព្វា លោកញ្ចោ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 មោហោ ទិដ្ឋិ បីនំ ខន្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ទ្វេ
 ខន្ធា . . . ។ ចក្កំ ។

[២៥៥] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ សព្វត្ត
 នវ កម្មេ នវ អាហារេ នវ អវិភតេ នវ ។

[២៥៦] កិលេសញ្ចោរ សង្កិលិដ្ឋញ្ចោរ ធម្មំ បដិច្ច
 កិលេសោចេវ សង្កិលិដ្ឋោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេ-
 តុប្បច្ចយា វិចិកិច្ចំ បដិច្ច វិចិកិច្ឆាសហាតតោ មោ-
 ហោ ឧន្ធចំ បដិច្ច ឧន្ធចុសហាតតោ មោហោ ។

កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវពួកកិលេស
 ផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មងផង នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជា
 សេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ៣
 មោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ផង នូវលោភៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ ចង់ជាចក្កៈផងចុះ ។

[២៥៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋ័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងបដ្ឋ័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋ័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋ័យ មាន
 វារៈ ៧ ។

[២៥៦] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា អា-
 ស្រ័យ នូវវិចិកិច្ចា មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ចៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សន្តិសិដ្ឋញ្ចេវ នោចកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេ-
 សោចេវ សន្តិសិដ្ឋោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្ប-
 ច្ចយា វិចិត្តិក្ខាសហកតេ ឧទ្ធច្ចសហកតេ ខន្ធេ បដិច្ច
 វិចិត្តិក្ខាសហកតោ ឧទ្ធច្ចសហកតោ មោហោ ។ កិ-
 លេសញ្ចេវ សន្តិសិដ្ឋញ្ច សន្តិសិដ្ឋញ្ចេវ នោចកិលេ-
 សញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោចេវ សន្តិសិដ្ឋោច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិក្ខាសហកតេ ឧទ្ធច្ច-
 សហកតេ ខន្ធេ ច វិចិត្តិក្ខញ្ច ឧទ្ធច្ចញ្ច បដិច្ច វិចិ-
 ក្ខិក្ខាសហកតោ ឧទ្ធច្ចសហកតោ មោហោ ។

[២៥៧] នហេតុយា តីណិ នអធិបតិយា នវ
 នបុរេជាតេ តីណិ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ
 នកម្មេ តីណិ នវិចាកេ នវ នវិប្បយុត្តេ នវ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ សហជាតវាវេបិ
 បច្ចយវាវេបិ និស្សយវាវេបិ សំសដ្ឋវាវេបិ
 សម្បយុត្តវាវេបិ បដិច្ចវាវេសទិសោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មងផង នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែល
 ច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវវិចិកិត្តាផង នូវឧទ្ធច្ចៈផង ។

[២៥៧] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៤ ។

ការរាប់ ពីរយ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ចយ-
 វារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសដ្ឋវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី
 ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ យ៉ាងនេះដែរ ។

បញ្ញាវារោ

[២៥៨] កិលេសោចេវ សង្កិលិដ្ឋោ ច ធម្មោ កិ-
 លេសស្សចេវ សង្កិលិដ្ឋស្សច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ កិលេសោចេវ សង្កិលិដ្ឋាច ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ កិលេសានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កិលេសោចេវ សង្កិលិដ្ឋាច ធម្មោ សង្កិលិដ្ឋស្សចេវ-
 នោចកិលេសស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កិលេសោចេវ សង្កិលិដ្ឋាច ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កិលេសោចេវ-
 សង្កិលិដ្ឋាច ធម្មោ កិលេសស្សចេវ សង្កិលិដ្ឋស្សច
 សង្កិលិដ្ឋស្សចេវ នោចកិលេសស្សច ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ កិលេសោចេវ សង្កិលិដ្ឋាច ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កិលេសានព្វា ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[២៥៩] កិលេសោចេវ សង្កិលិដ្ឋាច ធម្មោ កិលេ-
 សស្សចេវ សង្កិលិដ្ឋស្សច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ កិលេសេ អារព្វ កិលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ ។

កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុកៈ បញ្ញាវារៈ

បញ្ញាវារៈ

[២៥៨] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កិលេស ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកិលេសផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៥៩] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ពួកកិលេស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកកិលេស ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

មូលំ កាតព្វំ កិលេសេ អារត្តំ សន្តិលិដ្ឋាចេវ នោ-
 ចកិលេសា ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតព្វំ កិលេ-
 សេ អារត្តំ កិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សន្តិលិដ្ឋាចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ
 សន្តិលិដ្ឋស្សចេវ នោចកិលេសស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សន្តិលិដ្ឋាចេវ នោចកិលេ-
 សេ ខន្ធា អារត្តំ សន្តិលិដ្ឋាចេវ នោចកិលេសា
 ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតព្វំ សន្តិលិដ្ឋាចេវ នោ-
 ចកិលេសេ ខន្ធា អារត្តំ កិលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 មូលំ កាតព្វំ សន្តិលិដ្ឋាចេវ នោចកិលេសេ ខន្ធា
 អារត្តំ កិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ។ ឥតបេបិ តីណិ កាតព្វា ។

[២៦០] កិលេសោចេវ សន្តិលិដ្ឋាច ធម្មោ
 កិលេសស្សចេវ សន្តិលិដ្ឋស្សច ធម្មស្ស អធិបតិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួក កិលេស ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកកិលេស ។ ធម៌ ដែល ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកកិលេស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួក ខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកបច្ច័យក្រៅពីនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យមានវារៈ ៣ ផងចុះ ។

[២៦០] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ ហើយមានវារៈ ៣ ។

កិលេសសង្ក្ខិលិដ្ឋទុកេ បញ្ញាវារោ

សង្កិលិដ្ឋាចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ សង្កិលិដ្ឋស្ស-
 ចេវ នោចកិលេសស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ សង្កិលិដ្ឋាចេវ នោចកិលេសេ ខន្ធ កុំ
 កត្វា ។ បេ ។ តីណិ ទ្វេបិ អធិបតី តីណិបិ កា-
 តព្វា ។ ឥតវេ ទ្វេបិ តីណិ កាតព្វា ។

[២៦១] កិលេសោចេវ សង្កិលិដ្ឋាច ធម្មោ
 កិលេសស្សចេវ សង្កិលិដ្ឋស្សច ធម្មស្ស អនន្តរ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវបិ កាតព្វា អារដ្ឋនាបិ វុដ្ឋា-
 នម្បិ នត្ថិ ។ . . . សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ បញ្ញា វិភដ្ឋោ នត្ថិ ។
 . . . អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[២៦២] សង្កិលិដ្ឋាចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ
 សង្កិលិដ្ឋស្សចេវ នោចកិលេសស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សង្កិលិដ្ឋាចេវ នោចកិលេសោ ចេតនា

កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតា-
 ធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។
 មានវារៈ ៣ ឯអធិបតិទាំង ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើឲ្យមានវារៈ ៣ ផងចុះ ។
 អធិបតិ ២ ក្រៅពីនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើឲ្យមានវារៈ ៣ ដូចគ្នា ។

[២៦១] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើឲ្យមានវារៈ ៧ ការពិចារណា
 ក្តី វុដ្ឋានក្តី មិនមានទេ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានប្រស្នា ៧ ការចែក មិនមានទេ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអា-
 សេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៦២] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែ
 មិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
 ចេតនា ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
សន្តិសិដ្ឋាចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស
ចេវ សន្តិសិដ្ឋស្សច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ សន្តិសិដ្ឋាចេវ នោចកិលេសោ ចេតនា សម្ប-
យុត្តកានំ កិលេសានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
សន្តិសិដ្ឋាចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស-
ចេវ សន្តិសិដ្ឋស្សច សន្តិសិដ្ឋស្សចេវ នោចកិលេស-
ស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សន្តិសិដ្ឋា-
ចេវ នោចកិលេសោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
កិលេសានញ្ច កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . .
អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ តីណិ ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ
មក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ នវ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ នត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ វិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិភតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

[២៦៣] ហេតុយា តីណិ អាម្ពុណោ នវ អធិប-
តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្តិលេស ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែ
 មិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក
 កិលេសផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ
 ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[២៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩

កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុកេ បញ្ញាវារោ

អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
អាសេវនេ នវ កម្មេ តីណិ អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិយេ
តីណិ ឈានេ តីណិ មក្កេ នវ សម្បយុត្តេ នវ
អត្តិយា នវ នត្តិយា នវ វិតតេ នវ អវិតតេ នវ ។

[២៦៤] កិលេសោចេវ សង្កិលិដ្ឋោច ធម្មោ
កិលេសស្សចេវ សង្កិលិដ្ឋស្សច ធម្មស្ស អារម្មណា-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នវមិ តីណិយេវ
បទា កាតព្វា ។

[២៦៥] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សព្វត្ត
នវ នោអវិតតេ នវ ។

[២៦៦] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ . . .
នអធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នមក្កេ តីណិ នវិប្ប-
យុត្តេ តីណិ នោនត្តិយា តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងតន្ត្រិ-
 យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២៦៤] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ៩ បទទាំង ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។

[២៦៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។

[២៦៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៦៧] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ ។

អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។ . . . អវិគតេ នវ ។

កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២៦៨] កិលេសញ្ចេវ កិលេសសម្បយុត្តព្វ

ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោចេវ កិលេសសម្បយុត្តោច

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកំ បដិច្ច មោហោ

ទិដ្ឋិ ចីដំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ កិលេសញ្ចេវ-

សង្កិលិដ្ឋទុកសទិសំ និដ្ឋានាករណំ សព្វេ វារា វិត្តា-

វេតព្វា ។

កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២៦៩] កិលេសវិប្បយុត្តំ សង្កិលេសិកំ ធម្មំ

បដិច្ច កិលេសវិប្បយុត្តោ សង្កិលេសិកោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៦៧] ក្នុងអារម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្ប-
ច្ច័យ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ . . . ក្នុង
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុកៈ ។

កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៦៨] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ
អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ ។ ដូចគ្នានឹងកិលេ-
សញ្ជាវសង្កិលិដ្ឋទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យប្លែក ។ គ្នាទេ វារៈទាំងអស់
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកៈ ។

កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៦៩] ធម៌ ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង

ទស្សនទុកេ បដិច្ចវារោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កិលេសវិប្បយុត្តំ សង្កិលេ-
សិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញា
រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។

យថា លោកិយទុកំ ឯវំ និព្វានាករណំ ។

កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ទស្សនទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២៧០] ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ទស្ស-
នេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទស្ស-
នេន បហាតព្វំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ
ខន្ធធ្វេ . . . ។ ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទស្ស-
នេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទស្ស-
នេន បហាតព្វេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ទស្សនេន បហា-
តព្វោ ច ន ទស្សនេន បហាតព្វោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា ទស្សនេន បហាតព្វំ ឯកំ ខន្ធំ
បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
. . . ។ ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទស្ស-
នេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

ទស្សនទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង នូវខន្ធ ២...។

លោកិយទុកៈ យ៉ាងណា កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកទុកៈ

យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

ចប់ កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកទុកៈ ។

ទស្សនទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៧០] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌^(១) (ធម៌ដែលត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ) អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ នូវ
ខន្ធ ២...។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ (ធម៌ដែលមិនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ) អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកទស្សនេន-
បហាតព្វក្ខន្ធ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី
អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវទស្សនេន-
បហាតព្វក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២...។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ អា-
ស្រ័យ នូវនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

១ គឺ សោតាបត្តិមគ្គ ព្រោះឃើញព្រះនិព្វានមុនគេ ។ អដ្ឋកថា ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ
 . . . ។ ទស្សនេន បហាតព្វញា ន ទស្សនេន បហាតព្វញា
 ធម្មំ បដិច្ច ន ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ទស្សនេន បហាតព្វោ ខន្ធេ ច មហា-
 ក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្និគ្គំ ។

[២៧១] ហេតុយា បញ្ច អាវម្មណោ ទ្វេ អធិ-
 បតិយា បញ្ច អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជា-
 តេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្ស-
 យេ ទ្វេ បុរេជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ បញ្ច
 វិចាកេ ឯកំ អាហារេ បញ្ច អវិកតេ បញ្ច ។

[២៧២] ទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ទស្ស-
 នេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
 វិចិកិច្ឆាសហកតេ ខន្ធេ បដិច្ច វិចិកិច្ឆាសហកតោ
 មោហោ ។ នទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្ប-
 ច្ចយា យាវ អសញ្ញសត្តា ឧទ្ធច្ចសហកតេ ខន្ធេ
 បដិច្ច ឧទ្ធច្ចសហកតោ មោហោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១
នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
វត្ថុ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ មហាក្ខត ១ . . . ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌
អាស្រ័យ នូវនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នូវនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
ទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៧១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥
ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុង
អវិតតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

[២៧២] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ អាស្រ័យ នូវនទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិក្ខា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ។ ន-
ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ អាស្រ័យ នូវនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អា-
ស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ រហូតដល់ពួកអសញ្ញសត្វ ។

ទស្សនទុកេ បច្ចយវារោ

[២៧៣] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណោ តីណិ
 នអធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ តីណិ
 នអញ្ញមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជាតេ
 ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច នកម្មេ
 ទ្វេ នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ នសន្និយេ
 ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ
 តីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្តិយា តីណិ នោវិគតេ
 តីណិ ។

ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ សហជាតវារោបិ កាតព្វា ។

បច្ចយវារោ

[២៧៤] នទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បច្ចយា នទស្ស-
 នេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ
 បដិច្ចសទិសា ។ នទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បច្ច-
 យា នទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា នទស្សនេន បហាតព្វំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានព្វំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .

ទស្សនទុកៈ បច្ចយវារៈ

[២៧៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអារម្មណប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុ-
 រេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំងពីរយ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិត

គប្បីធ្វើចុះ ។

បច្ចយវារៈ

[២៧៤] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហា-
 តព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹង
 បដិច្ចវារៈដែរ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិក្ខណោ យាវ អន្លៀត្តិកា មហាក្វតា វត្ថុំ បច្ចុយា
 ន ទស្សនេន បហាតព្វា ខន្ធា ។ នទស្សនេន បហាតព្វំ
 ធម្មំ បច្ចុយា ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចុយា វត្ថុំ បច្ចុយា ទស្សនេន បហាតព្វា
 ខន្ធា ។ នទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បច្ចុយា ទស្ស-
 នេន បហាតព្វោ ច នទស្សនេន បហាតព្វោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចុយា វត្ថុំ បច្ចុយា ទស្សនេន បហា-
 តព្វា ខន្ធា មហាក្វតេ បច្ចុយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 ទស្សនេន បហាតព្វព្វា នទស្សនេន បហាតព្វព្វា ធម្មំ
 បច្ចុយា ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចុយា ទស្សនេន បហាតព្វំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុព្វា
 បច្ចុយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ ទស្សនេន-
 បហាតព្វព្វា នទស្សនេន បហាតព្វព្វា ធម្មំ បច្ចុយា
 នទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចុយា ទស្សនេន បហាតព្វោ ខន្ធា ច មហាក្វតេ
 ច បច្ចុយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ទស្សនេន បហា-
 តព្វព្វា នទស្សនេន បហាតព្វព្វា ធម្មំ បច្ចុយា ទស្ស-
 នេន បហាតព្វោ ច ន ទស្សនេន បហាតព្វោ ច ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ រហូត ដល់ពួកមហាក្ខតខាងក្នុង ពួកនទស្សនេនប-
ហាតព្វក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួក
ទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី
នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ។ ទស្សនេនប-
ហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នឹងនទស្សនេនប-
ហាតព្វធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹង
ផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ។
នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នឹង
នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធផង នឹងពួក
មហាក្ខតផង ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី
ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នឹងនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នស្សនេន បហាតព្វំ ឯកំ
ខន្ធពា វត្ថុញ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
នស្សនេន បហាតព្វេ ខន្ធធ្វេ ច មហាក្វតេ ច បច្ចយា
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[២៧៥] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ចត្តារិ អធិ-
បតិយា នវ អវិកតេ នវ ។

[២៧៦] នស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បច្ចយា នស្ស-
នេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
វិចិត្តិក្ខាសហកតេ ខន្ធធ្វេ បច្ចយា វិចិត្តិក្ខាសហកតោ
មោហោ ។ ននស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បច្ចយា
ននស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្ប-
ច្ចយា អហេតុកំ ន នស្សនេន បហាតព្វំ ឯកំ ខន្ធធ្វេ
បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ យាវ
អសញ្ញាសត្តា ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កា-
យាយតនំ . . . វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា ននស្ស-
នេន បហាតព្វោ ខន្ធា ឧទ្ធចូសហកតេ ខន្ធធ្វេ បច្ចយា
ឧទ្ធចូសហកតោ មោហោ វត្ថុំ បច្ចយា ឧទ្ធចូសហ-
កតោ មោហោ ។ ននស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ
បច្ចយា នស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

ទស្សនទុកៈ បច្ចយវារៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ពីងផ្អែក នឹងទស្ស-
នេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ពីងផ្អែក នឹងពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។

[២៧៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[២៧៦] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពីងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិកិច្ចា ពីងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ។
នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពីងផ្អែក នឹងនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពីង
ផ្អែក នឹងនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ រហូតដល់ពួកអស-
ញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពីងផ្អែក នឹងចក្ខាយតនៈ នឹងកាយាយតនៈ
. . . ពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ
មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពីងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពីងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ទស្ស-
នេនបហាតព្វធម៌ ពីងផ្អែក នឹងនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា វិចិត្តិក្ខាសហគតោ មោ-
 ហោ ។ ទស្សនេនបហាតព្វញ្ច ទទស្សនេន បហា-
 តព្វញ្ច ធម្មំ បច្ចយា ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ខន្ទេ ច
 វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចិត្តិក្ខាសហគតោ មោហោ ។

[២៧៧] នហេតុយា ចត្តារិ នអារម្មណោ តីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ តីណិ
 នអញ្ញមញ្ញ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជាតេ
 ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ
 ចត្តារិ នវិចារកេ ចត្តារិ នអាហារេ ឯកំ នសង្ខិយេ
 ឯកំ នឈានេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ
 ទ្វេ នោនត្តិយា តីណិ នោវិកតេ តីណិ ។

ឥតរេ ទ្វេ កណាណាបិ និស្សយវារោបិ កាតព្វា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិកិច្ចា ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វ-
ធម៌ផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
តុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិកិច្ចា ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិកិច្ចាផង នឹងវត្ថុផង ។

[២៧៧] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្ទិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។

សំសដ្ឋវារោ

[២៧៨] នស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ នស្ស-
នេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
សង្ខតំ ។ ននស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ន-
នស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ។ សង្ខតំ ។

[២៧៩] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណោ ទ្វេ អធិប-
តិយា ទ្វេ អវិកតេ ទ្វេ ។

[២៨០] នស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ
នស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
វិចិត្តិក្ខាសហកតេ ខន្ទេ សំសដ្ឋោ វិចិត្តិក្ខាសហកតោ
មោហោ ។ ននស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ
ននស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុ-
ប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។

[២៨១] នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតិយា ទ្វេ ន-
បុរេជាតេ ទ្វេ នបច្ឆាជាតេ ទ្វេ នអាសេវនេ ទ្វេ
នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណាណាបិ សម្មយុត្តវារោបិ កាតព្វា ។

ទស្សនទុកៈ សំសដ្ឋវារៈ

សំសដ្ឋវារៈ

[២៧៨] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ច្រឡំ នឹងទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ច្រឡំ នឹងនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៧៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

[២៨០] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ច្រឡំ នឹងទស្សនេនបហាតព្វ-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហាៈ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិត្រា ច្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ។ នទស្ស-
នេនបហាតព្វធម៌ ច្រឡំ នឹងនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[២៨១] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់ ពីរយ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារោ

[២៨២] ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ទស្ស-
 នេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណិ ។ នទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ នទស្សនេន-
 បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន-
 ទស្សនេន បហាតព្វោ ហេតុ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វោ រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

[២៨៣] ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ទស្សនេន-
 បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទស្សនេន បហាតព្វំ រាតំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ
 អារព្ព ទស្សនេន បហាតព្វោ រាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . .
 វិចិត្តិច្ឆា . . . ទស្សនេន បហាតព្វំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទស្សនេន បហាតព្វំ ទិដ្ឋិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ
 អារព្ព ទស្សនេន បហាតព្វោ រាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . .
 វិចិត្តិច្ឆា . . . ទស្សនេន បហាតព្វំ ទោមនស្សំ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ វិចិត្តិច្ឆំ អារព្ព វិចិត្តិច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . .
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទស្សនេន បហាតព្វំ ទោមនស្សំ
 អារព្ព ទស្សនេន បហាតព្វំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ហាវារៈ

[២៨២] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនទស្សនេនបហាតព្វហេតុ (ហេតុដែលមិនត្រូវលះដោយសោតាបត្តិមគ្គ) ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

[២៨៣] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវទស្សនេនបហាតព្វរាគៈនោះ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះទស្សនេនបហាតព្វទិដ្ឋិ ទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវទស្សនេនបហាតព្វទិដ្ឋិនោះ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង វិចិត្តិច្ឆា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវិចិត្តិច្ឆា ទិដ្ឋិ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង ទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស

ទស្សនទុកេ បញ្ហារាព

ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ វិចិត្តិច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ ។ នទស្សនេន បហា-
 តព្វោ ធម្មោ នទស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា នទស្សនេន បហាតព្វ
 បហីនេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ . . .
 នទស្សនេន បហាតព្វ ខន្ត អនិច្ចតោ . . . វិបស្សន្តិ
 ចេតោបរិយញ្ញាណោ នទស្សនេន បហាតព្វចិត្តស-
 មដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជានន្តិ នទស្សនេន បហាតព្វ ខន្តា ចេ-
 តោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស
 យថាកម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស អា-
 វជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នទស្ស-
 នេន បហាតព្វោ ធម្មោ នទស្សនេន បហាតព្វស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ . . .
 សីលំ . . . ឧចោសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សា-
 ទេតិ អភិទន្ធតិ តំ អារព្ព នទស្សនេន បហាតព្វោ
 រាកោ ឧប្បជ្ជតិ នទស្សនេន បហាតព្វំ ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . ឈានា . . . អរិយា
 មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ បច្ចវេក្ខន្តិ ។ បេ ។ ផលស្ស
 អារវជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា ន-
 ទស្សនេន បហាតព្វ បហីនេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ

ទស្សនទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ទិដ្ឋិ កើតឡើង វិចិត្រកិច្ចា កើតឡើង ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកទស្សនេនបហាតព្វក្កិលេស ដែលលះបង់
 ហើយ ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ឃើញ នូវពួក
 ទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ថាមិនទៀង . . . ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គល
 អ្នកប្រកបដោយទស្សនេនបហាតព្វចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួក
 ទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវចេតោបរិយញ្ញាណ
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវ
 ទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ពិចារណា ត្រេកអរ
 រីករាយ ចំពោះកុសលនោះ នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ នទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើត
 ឡើង ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ពួក
 ព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ
 នៃការពិចារណា នូវផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា នូវពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្កិលេស ដែលលះបង់ហើយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិក្ខម្ហិតេ កិលេសេ បច្ចុវេក្ខន្តិ បុព្វេ ។ បេ ។ ចក្កំ
 . . . វត្ថុំ . . . ន ទស្សនេន បហាតព្វេ ខន្ធ អនិច្ច-
 តោ . . . វិបស្សន្តិ អស្សាទេន្តិ អភិនន្តតិ តំ អារព្ព
 នទស្សនេន បហាតព្វោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ឧទ្ធចំ . . .
 នទស្សនេន បហាតព្វំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
 ចក្កុណា ។ បេ ។ អនាគតំសញ្ញាណាស្ស អារជ្ជនាយ
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ទស្សនេន បហា-
 តព្វោ ធម្មោ ទស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អា-
 រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧ-
 ចោសថកម្មំ . . . បុព្វេ . . . ឈានា ។ បេ ។ ចក្កំ
 . . . វត្ថុំ . . . នទស្សនេន បហាតព្វេ ខន្ធ អស្សា-
 ទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារព្ព ទស្សនេន បហាតព្វោ
 រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . វិចិកិច្ឆា . . . ទស្សនេន-
 បហាតព្វំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។

[២៨៤] ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ទស្ស-
 នេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 ទស្សនេន បហាតព្វំ រាគំ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ ករុំ កត្វា ទស្សនេន បហាតព្វោ រាគោ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។
 នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ឃើញ នូវពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ថាមិន
 ទៀង . . . ត្រេកអរ រីករាយ នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ នូវនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធនោះ ឧទ្ធច្ចៈ . . . នទស្ស-
 នេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ
 នៃការពិចារណា នូវអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ។ ន-
 ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយ
 អារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន . . . នូវសីល . . .
 នូវឧបោសថកម្ម . . . ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន ។ បេ ។ នូវចក្ខុ
 . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ
 នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវនទស្សនេន-
 បហាតព្វក្ខន្ធនោះ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ទស្សនេនបហាតព្វ-
 ទោមនស្ស កើតឡើង ។

[២៨២] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និង
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវទស្សនេន-
 បហាតព្វរាគៈ ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះទស្សនេន-
 បហាតព្វរាគៈ ធ្វើ នូវទស្សនេនបហាតព្វរាគៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព . . .

ទស្សនទុកេ បញ្ហារាព

ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ កុំ កត្វា ។ បេ ។ សហជាតា-
 ធិបតិ ទស្សនេន បហាតញ្ចា អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ
 ទន្ធានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ទស្សនេន-
 បហាតញ្ចា ធម្មោ នទស្សនេន បហាតញ្ចស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ ទស្ស-
 នេន បហាតញ្ចា អធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ទស្សនេន បហាតញ្ចា ធម្មោ
 ទស្សនេន បហាតញ្ចស្ស ច នទស្សនេន បហាតញ្ចស្ស
 ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិ-
 បតិ ទស្សនេន បហាតញ្ចា អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ
 ទន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ចា រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នទស្សនេន បហាតញ្ចា ធម្មោ នទស្ស-
 នេន បហាតញ្ចស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 នានំ . . . សីលំ . . . ឧចោសថកម្មំ . . . បុព្វេ សុ-
 ចិណ្ណានិ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ កុំ កត្វា ន ទស្សនេន បហាតញ្ចា រាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ កុំ
 កត្វា ។ បេ ។ ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ទស្សនទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ទិដ្ឋិ កើតឡើង ធ្វើ នូវទិដ្ឋិ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ឯសហជាតាធិបតិ
 គឺ ទស្សនេនបហាតព្វាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហា-
 តព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ ទស្សនេន-
 បហាតព្វាធិបតិ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នៃន-
 ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតា-
 ធិបតិ គឺ ទស្សនេនបហាតព្វាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេន
 បហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ដែល
 សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន ត្រេកអរ រីករាយ
 នឹងឈាន នទស្សនេនបហាតព្វភាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសល
 នោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ធ្វើនូវ
 មគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតាធិបតិ នទស្សនេន បហាតព្វា អធិបតិ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វា រូចានំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នទស្សនេន បហា-
 តព្វា ធម្មោ ទស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អធិប-
 តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ទត្វា
 ។ បេ ។ លានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នទស្ស-
 នេន បហាតព្វេ ខន្ធធោ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ ករុំ កត្វា ទស្សនេន បហាតព្វោ រាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

[២៨៥] ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ទស្ស-
 នេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមា បុរិមា ទស្សនេន បហាតព្វា ខន្ធា បច្ឆិមានំ
 បច្ឆិមានំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ទស្ស-
 នេន បហាតព្វោ ធម្មោ ន ទស្សនេន បហាតព្វស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទស្សនេន បហា-
 តព្វា ខន្ធា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ បុរិមា បុរិមា នទស្សនេន បហាតព្វា ខន្ធា
 ។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ មូលំ អារជ្ជនា ទស្សនេន បហាតព្វានំ ខន្ធានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាតាធិបតិ គឺ នទស្សនេនបហាតព្វាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ នូវ
 ឈាន . . . នូវចក្ក . . . នូវវត្ថុ . . . ធ្វើនូវពួកនទស្សនេនបហាត-
 ព្វក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ ទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

[២៨៥] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហា-
 តព្វធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ មុន ។
 ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេ-
 នបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអនន្តរ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋានៈ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ។ (មូលបណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ) ពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ មុន ។
 ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូលបណ្ឌិត
 (គប្បីធ្វើផងចុះ) ការពិចារណា ជាបច្ច័យ នៃពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ

អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . សមនន្តរវ្យច្ចយេន
បច្ចយោ សហាជាតវ្យច្ចយេន បច្ចយោ អញ្ញមញ្ញវ្យច្ច-
យេន បច្ចយោ ទ្វេ និស្សយវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៨៦] ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ទស្សនេន-
បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយវ្យច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តបនិស្ស-
យោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ ទស្សនេន បហាតព្វំ
រាតំ ឧបនិស្សាយ ចានាំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ
ភិន្ទតិ ទស្សនេន បហាតព្វំ ទោមនស្សំ . . . មោហំ
. . . ទិដ្ឋិ . . . បត្តនំ ឧបនិស្សាយ ចានាំ ហនតិ
។ បេ ។ សង្ឃំ ភិន្ទតិ ទស្សនេន បហាតព្វោ រាគោ
។ បេ ។ បត្តនា ទស្សនេន បហាតព្វស្ស រាគស្ស ។ បេ ។
បត្តនាយ ឧបនិស្សយវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ ទស្ស-
នេន បហាតព្វោ ធម្មោ ន ទស្សនេន បហាតព្វស្ស
ធម្មស្ស ឧបនិស្សយវ្យច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្ស-
យោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ
ទស្សនេន បហាតព្វំ រាតំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ
។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ទស្សនេន បហាតព្វំ ទោម-
នស្សំ . . . មោហំ . . . ទិដ្ឋិ . . . បត្តនំ ឧបនិស្សាយ

ទស្សនទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៨៦] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្ត-
រូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល
អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។
បំបែក នូវសង្ឃី នូវទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស . . . នូវមោហៈ . . .
នូវទិដ្ឋិ . . . អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ
។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃី ទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តី
ប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តី
ប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្ត-
រូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ
បុគ្គល អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ហើយឲ្យ នូវទាន
។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស
. . . នូវមោហៈ . . . នូវទិដ្ឋិ . . . អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ នទស្សនេន-
 បហាតព្វោ វាកោ ។ បេ ។ បត្តនា សទ្ធាយ ។ បេ ។
 បញ្ញាយ នទស្សនេន បហាតព្វស្ស វាភស្ស ទោសស្ស
 មោហស្ស មាទស្ស បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស
 ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ នទស្សនេន បហា-
 តព្វស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
 រម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្ស-
 យោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សា-
 យ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ
 មាទំ ជប្បេតិ សីលំ . . . បញ្ញា នទស្សនេន បហា-
 តព្វំ វាកំ ទោសំ មោហំ មាទំ បត្តនំ កាយិ-
 កំ សុខំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាទំ ជប្បេតិ
 សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា . . . នទស្សនេន បហាតព្វោ
 វាកោ ។ បេ ។ បត្តនា . . . កាយិកំ សុខំ . . .
 សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ នទស្ស-
 នេន បហាតព្វស្ស វាភស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ
 កាយិកស្ស សុខស្ស មត្តស្ស ផលសមាបត្តិយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នទស្សនេន-
 បហាតព្វរាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។
 នៃបញ្ញា នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តី
 ប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
 បកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវ-
 សទ្ធា ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង
 នូវមានៈ នូវសីល . . . នូវបញ្ញា នូវនទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ទោសៈ
 មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ . . . អាស្រ័យ នូវ
 សេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
 ដំឡើង នូវមានៈ សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា . . . នទស្សនេនបហាត-
 ព្វរាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា . . . កាយិកសុខ . . . សេនាសនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា នៃនទស្សនេនបហា-
 តព្វរាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ

ទស្សនទុកេ បញ្ហាវារោ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ននិស្សនេន ប-
 ហាតព្វោ ធម្មោ និស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរ្យបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្តបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ . . . ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ
 សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញំ ឧបនិស្សាយ . . . ននិស្សនេន-
 បហាតព្វំ វាគំ . . . ទោសំ មោហំ មាណំ បត្តនំ
 កាយិកំ សុខំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ចាលំ
 ហានតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ . . . សទ្ធា ។ បេ ។ សេ-
 នាសនំ និស្សនេន បហាតព្វស្ស វាគស្ស ទោសស្ស
 មោហស្ស ទិដ្ឋិយា បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[២៨៧] ននិស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ននិស្ស-
 នេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អារម្មណ្ឌបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណ្ឌបុរេ-
 ជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សតិ អស្សា-
 ទេតិ អភិណ្ឌតិ តំ អារព្ពំ ននិស្សនេន បហាតព្វោ
 វាកោ . . . ឧទ្ធច្ចំ . . . ននិស្សនេន បហាតព្វំ ទោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វាយតនំ

ទស្សនទុកៈ បញ្ហាវារៈ

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ត-
 បនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូប-
 និស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា... ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល
 ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវបញ្ញា... នូវនទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ... នូវ
 ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ... អាស្រ័យ
 នូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ...
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ
 ទោសៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ និងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៨៧] នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តបុរេជាត និងវត្ត-
 បុរេជាត ។ អារម្មណ្តបុរេជាត គឺ បុគ្គល ឃើញច្បាស់ នូវចក្ខុ...
 នូវវត្ត ថាមិនទៀង... ត្រេកអរ រីករាយ នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ
 ប្រារព្ធ នូវវត្តនោះ... ឧទ្ធច្នៈ... នទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស
 កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កុ-
 វិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ . . . វត្ថុ នទស្សនេន បហា-
 តញ្ចានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នទស្ស-
 នេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ នស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្ម-
 ស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ
 វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សា-
 នេតិ អភិនន្ទតិ តំ អារព្ព នស្សនេន បហាតញ្ចោ រាគោ
 . . . ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . នស្សនេន បហាតព្វំ
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ នស្សនេន-
 បហាតញ្ចានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៨៨] នស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ ន នស្ស-
 នេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ សន្និគ្គំ ។ ន នស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ
 នទស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សន្និគ្គំ ។ . . . អាសេវនប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទ្វេ ។

[២៨៩] នស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ នស្សនេន-
 បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នស្សនេន បហាតញ្ចោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនទស្សនេន-
 បហាតព្វក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ នឹងចក្ខុ
 . . . ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ប្រារព្ធ
 នូវវត្ថុនោះ . . . ទិដ្ឋិ . . . វិចិកិច្ចា . . . នទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស
 កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនទស្សនេនបហា-
 តព្វក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[២៨៨] នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនប-
 ហាតព្វធម៌ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នទស្ស-
 នេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយបច្ចា-
 ជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវន-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៨៩] នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនប-
 ហាតព្វធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ

ទស្សនទុកេ បញ្ញាវិវា

កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ទស្សនេន បហាតព្វោ
 ធម្មោ នទស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតា ធានាខណិកា ។ សហ-
 ជាតា ទស្សនេន បហាតព្វោ ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ធានាខណិកា
 ទស្សនេន បហាតព្វោ ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ ក-
 ដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ទស្ស-
 នេន បហាតព្វោ ធម្មោ ទស្សនេន បហាតព្វស្ស ច
 នទស្សនេន បហាតព្វស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទស្សនេន បហាតព្វោ ចេតនា សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វោ រូចានំ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ
 នទស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតា ធានាខណិកា ។ សហជាតា
 ន ទស្សនេន បហាតព្វោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធា-
 នំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វោ រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ធានាខណិកា នទស្សនេន បហាតព្វោ
 ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូចានំ កម្ម-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ទស្សនទុកៈ បញ្ហាវារៈ

នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ស-
 ហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ទស្សនេនបហាតព្វចេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នានាខណិកៈ
 គឺ ទស្សនេនបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃពួក
 កដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ ទស្សនេនបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ នទស្សនេន-
 បហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នានាខណិកៈ គឺ នទស្សនេន-
 បហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកកដត្តារូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៩០] នទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ នទស្ស-
 នេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស វិចាកប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ . . . អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ
 ត្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ណានប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ចត្តារិ មត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ
 សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

[២៩១] នទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ នទស្ស-
 នេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ នទស្សនេន-
 បហាតព្វោ ធម្មោ នទស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ នទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ
 នទស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ នទស្សនេន បហាតព្វានំ ខន្ធានំ
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៩២] នទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ នទស្សនេន-
 បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ច-
 សទិសំ ។ នទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ នទស្ស-
 នេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៩០] នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ
ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៩១] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនប-
ហាតព្វធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ឆាជាត
។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្ស-
នេនបហាតព្វធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
នឹងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ
វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[២៩២] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ទស្សនេនប-
ហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ

សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ
 ទស្សនេន បហាតព្វស្ស ច នទស្សនេន បហាតព្វស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិសា ។
 ន ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ នទស្សនេន បហា-
 តព្វស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សទ្ធិត្ថំ ។ ន-
 ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ទស្សនេន បហាតព្វស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ ចក្កំ . . . ។
 សទ្ធិត្ថំ ។ បុរេជាតសទិសំ ។ ទស្សនេន បហាតព្វោ
 ច នទស្សនេន បហាតព្វោ ច ធម្មោ ទស្សនេន បហា-
 តព្វស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតោ ទស្សនេន បហាតព្វោ ឯកោ
 ខន្ធា ច វត្ថុ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ ទស្សនេន បហាតព្វោ ច នទស្ស-
 នេន បហាតព្វោ ច ធម្មោ នទស្សនេន បហាតព្វស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ ទស្សនេន បហា-
 តព្វោ ខន្ធា ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ

ទស្សនទុកៈ បញ្ហាវារៈ

បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
 ជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេ-
 នបហាតព្វធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ទស្សនេនបហា-
 តព្វក្ខន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២
 . . . ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកទស្សនេន-
 បហាតព្វក្ខន្ធក្តី ពួកមហាភូតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ទស្សនេន-
 បហាតញ្ច ខន្ធា ច កតទ្បិដ្ឋាវោ អាហារោ ច ឥមស្ស
 កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា
 ទស្សនេន បហាតញ្ច ខន្ធា ច រូបដីវិតិទ្រិយញ្ច កដត្តា-
 រូទានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . នត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ វិតតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិតតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[២៩៣] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណោ ចត្តារិ
 អធិបតិយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ សត្ត
 ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ ទ្វេ
 អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ
 ចត្តារិ ឥទ្ធិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ
 សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្ថិយា សត្ត នត្ថិយា
 ចត្តារិ វិតតេ ចត្តារិ អវិតតេ សត្ត ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធក្តី កតឡើងវាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធក្តី រូបជីវិត្រ្យ័យក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក កដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជា បច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[២៩៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន វារៈ ២ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន វារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងត្រ្យ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្ត- ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៩៤] ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ទស្សនេន-
 បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ នទស្សនេន-
 បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កិម្ពប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ទស្សនេន-
 បហាតព្វស្ស ច នទស្សនេន បហាតព្វស្ស ច ធម្មស្ស
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នទស្សនេន បហា-
 តព្វោ ធម្មោ នទស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អា-
 ម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កិម្ព-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភិក្ខុ-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នទស្សនេន បហាតព្វោ
 ធម្មោ ទស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ទស្សនេន បហាតព្វោ ច

ទស្សនទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[២៩២] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌
ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃន-
ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយតន្ត្រី-
យប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេន-
បហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយ-
ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នទស្សនេន បហាតញ្ចោ ច ធម្មា នទស្សនេន បហា-
តព្វស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរ-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នទស្សនេន បហាតញ្ចោ
ច នទស្សនេន បហាតញ្ចោ ច ធម្មា នទស្សនេន-
បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៩៥] នហេតុយា សត្ត នអារម្មណោ សត្ត
នអធិបតិយា សត្ត នអនន្តវេ សត្ត នសមនន្តវេ សត្ត
នសហជាតេ បញ្ច នអញ្ញាមញ្ញោ បញ្ច ននិស្សយេ បញ្ច
នឧបនិស្សយេ សត្ត នបុរេជាតេ ឆ នបច្ឆាជាតេ សត្ត
។ មេ ។ នមក្កេ សត្ត នសម្បយុត្តេ បញ្ច នវិប្បយុត្តេ
ចត្តារិ នោអត្ថិយា ចត្តារិ នោនត្ថិយា សត្ត នោវិកតេ
សត្ត នោអវិកតេ ចត្តារិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយត្រៃវិប្បច្ច័យ ។

[២៩៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ។ ក្នុងនមគ្គប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្តិប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិត-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

ការនាទុកេ បដិច្ចវារោ

[២៩៦] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណោ ចត្តារិ . . .
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តវេ ចត្តារិ នសមនន្តវេ ចត្តារិ
 នអញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ សព្វត្ថ ចត្តារិ
 នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថិយា ចត្តារិ
 នោវិតតេ ចត្តារិ ។

[២៩៧] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ ចត្តារិ . . .
 អធិបតិយា បញ្ច ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។
 . . . អវិតតេ សត្ត ។

ទស្សនទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ការនាទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២៩៨] ការនាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ការ-
 នាយ បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 យថា នស្សនទុកំ ឯវំ វិត្តាបេតព្វំ និដ្ឋានាករណំ ។

[២៩៩] ហេតុយា បញ្ច ។ បេ ។ អវិតតេ បញ្ច ។

ការនាទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[២៩៦] ក្នុងនាមអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនាមអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនាមអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនាមសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនាមអញ្ញាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនាមឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ២ ក្នុងនាមសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនាមវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនាមនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនាមវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៩៧] ក្នុងនាមអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនាមអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើផងចុះ ។ . . . ក្នុងនាមវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ទស្សនទុកៈ ។

ការនាទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៩៨] ការនាយបហាតព្វធម៌^(១) (ធម៌ដែលត្រូវលះដោយ
ការនា) អាស្រ័យ នូវការនាយបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ ទស្សនទុកៈ យ៉ាងណា ការនាទុកៈ បណ្ឌិត គប្បី
ឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

[២៩៩] ក្នុងនាមហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ បេ ។ ក្នុងនាមវិគ-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

---

១ គឺ សកទាគាមិ អនាគាមិ និងអរហត្តមគ្គ ។ អដ្ឋកថា ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៣០០] ការាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ការាយ
 យ បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ច-
 សហកតេ ខន្ទេ បដិច្ច ឧទ្ធច្ច សហកតោ មោហោ ។
 នការាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច នការាយ បហា-
 តព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 នការាយ បហាតព្វំ ឯកំ ខន្ទំ យាវ អសញ្ញាសត្តា
 វិចិត្តិក្ខាសហកតេ ខន្ទេ បដិច្ច វិចិត្តិក្ខាសហកតោ
 មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[៣០១] នហេតុយា ទ្វេ ។ បេ ។ ជោវិតតេ
 តីណិ ។ បច្ចយវាវបច្ចដិយេ នហេតុប្បច្ចយេ ឧទ្ធច្ច-
 សហកតេ តីណិ មោហោ ឧទ្ធវិតព្វោ សព្វេបិ វាវ
 ទស្សនទុកសទិសា ឧទ្ធច្ចបច្ចដិយម្បិ នានំ ។

បញ្ហាវារោ

[៣០២] ការាយ បហាតព្វោ ធម្មោ ការាយ
 យ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ការាយ បហាតព្វោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ទានំ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ នការាយ បហា-
 តព្វោ ធម្មោ នការាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៣០០] ភាវនាយបហាតព្វធម៌ អាស្រ័យ នូវភាវនាយបហា-
តព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មោហាៈ ដែលច្រឡំ-
ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ នភា-
វនាយបហាតព្វធម៌ (ធម៌ដែលមិនត្រូវលះដោយភាវនា) អាស្រ័យ នូវ
នភាវនាយបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មោហាៈ
ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា អាស្រ័យ នូវនភាវនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ១ ជា
អហេតុកៈផង នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខាផង រហូត ដល់ពួក
អសញ្ញាសត្វ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៣០១] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ។ បេ ។ ក្នុងនោវិគ-
តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ (ត្រង់ពួកខន្ធ) ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុង
នហេតុប្បដ្ឋាយ ជាបច្ចនីយៈក្នុងបច្ចយវារៈ មានវារៈ ៣ មោហាៈ បណ្ឌិត
គប្បីវើឡើងសម្តែងចុះ វារៈទាំងអស់ ដូចគ្នានឹងទស្សនទុកៈដែរ ឯឧទ្ធច្ចៈ-
បច្ចនីយៈ ទើបផ្សេងគ្នា ។

បញ្ហាវារៈ

[៣០២] ភាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃភាវនាយបហា-
តព្វធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកភាវនាយបហាតព្វហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ នភាវនា-
យបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនភាវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយហេតុប្ប-
ដ្ឋាយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[៣០៣] ការនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ ការនាយ-
 បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ការនាយ បហាតព្វំ រាតំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ
 អារព្ព ការនាយ បហាតព្វោ រាគោ . . . ឧទ្ធច្ចំ . . .
 ការនាយ បហាតព្វំ ទោមនស្សំ . . . ឧទ្ធច្ចំ អារព្ព
 ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតិ ការនាយ បហាតព្វំ ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ ការនាយ បហាតព្វំ ទោមនស្សំ អារព្ព ការ-
 នាយ បហាតព្វំ ទោមនស្សំ . . . ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 ការនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ នការនាយ បហាតព្វស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា ការនា-
 យ បហាតព្វោ បហីនេ តិលេសេ . . . វិក្ខម្ហិតេ តិ-
 លេសេ . . . បុព្វេ សមុទាចិល្លោ . . . ការនាយ ប-
 ហាតព្វោ ខន្ធភ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សន្តិ អស្សាទេន្តិ
 អភិទន្ធិតិ តំ អារព្ព នការនាយ បហាតព្វោ រាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . នការនាយ បហាតព្វំ
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ចេតោបរិយញ្ញាណោន ការនា-
 យ បហាតព្វចិត្តសមដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជានន្តិ ការនាយ
 បហាតព្វោ ខន្ធភ ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវា-
 សានុស្សតិញ្ញាណស្ស ។ បេ ។ អនាគតំសញ្ញា-
 ណស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ការនាទុក្ខៈ បញ្ហាវារៈ

[៣០៣] ការនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹង ការនាយបហាតព្វរាគៈ ការនាយបហាតព្វរាគៈ ព្រោះប្រារព្ធ នូវការនាយបហាតព្វរាគៈនោះ . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . . ការនាយបហាតព្វទោមនស្ស . . . ឧទ្ធច្ចៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវឧទ្ធច្ចៈ ការនាយបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ការនាយបហាតព្វទោមនស្ស ប្រារព្ធ នូវការនាយបហាតព្វទោមនស្ស . . . ឧទ្ធច្ចៈ កើតឡើង ។ ការនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនៃការនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ (ឃើញ) នូវពួកការនាយបហាតព្វកិលេស ដែលលះបង់ហើយ . . . នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ . . . ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ឃើញច្បាស់ នូវពួកការនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ថាមិនទៀង . . . ត្រេកអរ រីករាយ នៃការនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវការនាយបហាតព្វក្ខន្ធ នោះ ទិដ្ឋិ . . . វិចិកិច្ចា . . . នៃការនាយបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយការនាយបហាតព្វចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកការនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ។ បេ ។ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នការាយ បហាតព្វោ ធម្មោ នការាយ បហា-
តព្វស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ . . .
សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ
អស្សាទេតិ អភិនទ្គតិ តំ អារព្ព នការាយ បហា-
តព្វោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . នការ-
ាយ បហាតព្វំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ ។ បេ ។
ណាណា ។ បេ ។ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា ។ បេ ។
ផលស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អរិយា នការាយ បហាតព្វោ បហីនេ កិលេសេ
។ បេ ។ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នការាយ បហាតព្វោ
ខន្ទេ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សន្តិ អស្សាទេន្តិ អភិនទ្គន្តិ
តំ អារព្ព នការាយ បហាតព្វោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
. . . វិចិត្តិច្ឆា . . . នការាយ បហាតព្វំ ទោមនស្សំ
ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា ។ បេ ។ យថាកម្មបកញ្ញា-
ណាស្ស អនាគតំសញ្ញាណាស្ស អារជ្ជនាយ អារម្ម-
ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នការាយ បហាតព្វោ
ធម្មោ ការាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . . ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យនូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើនូវ
 ឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា នូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ
 នការវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ ទិដ្ឋិ
 . . . វិចិកិច្ចា . . . នការវនាយបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ក្នុងកាល
 មុន ។ បេ ។ អំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ
 ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ពួកព្រះអរិយៈ (ឃើញ) នូវពួកនការវនាយបហាតព្វក្តិលេស ដែល
 លះបង់ហើយ ។ បេ ។ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ឃើញច្បាស់
 នូវពួកនការវនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ថាមិនទៀង . . . ត្រេកអរ រីករាយ
 នការវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវនការវនាយបហា-
 តព្វក្ខន្ធនោះ ទិដ្ឋិ . . . វិចិកិច្ចា . . . នការវនាយបហាតព្វទោមនស្ស
 កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា
 នូវយថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។
 នការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន . . . នូវសីល . . . ។ បេ ។

ការនាទុកេ បញ្ហាវារោ

ណាជំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . នការនាយ បហា-
តព្វេ ខន្ទេ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារព្ព ការ-
នាយ បហាតព្វោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ . . . ឧទ្ធច្ចំ . . .
ការនាយ បហាតព្វំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។

[៣០៤] ការនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ ការនា-
យ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
ការនាយ បហាតព្វំ រាគំ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិ-
ទន្ធិតិ តំ ករុំ កត្វា ការនាយ បហាតព្វោ រាគោ
ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ ការនាយ បហាតព្វា
អធិបតិ សម្បយុត្តកាជំ ខន្ទាជំ អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ ការនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ នការនា-
យ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
ការនាយ បហាតព្វំ រាគំ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិ-
ទន្ធិតិ តំ ករុំ កត្វា នការនាយ បហាតព្វោ រាគោ
ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ ការ-
នាយ បហាតព្វា អធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋាណាជំ រូចាជំ

ការនាទុក្ខៈ បញ្ហាវារៈ

នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ នឹង
ពួកនិការនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ការនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះ
ប្រារព្ធ នូវនិការនាយបហាតព្វក្ខន្ធនោះ . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . . ការនាយ-
បហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ។

[៣០២] ការនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការនាយបហា-
តព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតា-
ធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវការនាយបហាតព្វរាគៈ
ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ ការនាយបហាតព្វរាគៈ កើត
ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវការនាយបហាតព្វរាគៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯ
សហជាតាធិបតិ គឺ ការនាយបហាតព្វធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ការនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនិការនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណា-
ធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ
នូវការនាយបហាតព្វរាគៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ
និការនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវការនាយបហា-
តព្វរាគៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ ឯសហជាតា-
ធិបតិ គឺ ការនាយបហាតព្វធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ការាយ បហាតព្វោ
 ធម្មោ ការាយ បហាតព្វស្ស ច នការាយ បហា-
 តព្វស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតាធិបតិ ការាយ បហាតព្វោ អធិបតិ សម្ម-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាណនព្វោ រូចានំ អធិប-
 តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នការាយ បហាតព្វោ ធម្មោ
 នការាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ ទានំ នត្វា សីលំ . . . ឧចោសថកម្មំ
 កត្វា តំ ករុំ កត្វា នការាយ បហាតព្វោ រាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ នការាយ បហាតព្វោ
 អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាណនព្វោ
 រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នការាយ
 បហាតព្វោ ធម្មោ ការាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ទានំ
 ។ បេ ។ ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នការាយ
 បហាតព្វោ ខន្ធានំ ករុំ កត្វា អស្សានេតិ អភិទន្ធាតិ តំ
 ករុំ កត្វា ការាយ បហាតព្វោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ភាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃភាវនាយបហាតព្វធម៌ផង នៃនភាវនាយបហាតព្វធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ ភាវនាយបហាតព្វធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នភាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនភាវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម នភាវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ សហជាតាធិបតិ គឺ នភាវនាយបហាតព្វធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នភាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃភាវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន ។ បេ ។ នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ធ្វើ នូវពួកនភាវនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ ភាវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវនភាវនាយបហាតព្វក្ខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។

ការនាទុកេ បញ្ហាវារោ

[៣០៥] ការនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ ការនាយ
 បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អនន្តរយ្យច្ចយេន បច្ចយោ
 ចត្តារិ ។ ទស្សនទុកេសទិសា ការនា និដ្ឋានាករ-
 ណា ។ . . . សហជាតយ្យច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច
 អញ្ញមញ្ញយ្យច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ និស្សយយ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ សត្ត ។

[៣០៦] ការនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ ការនា-
 យ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយយ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
 បកត្តូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តូបនិស្សយោ
 ការនាយ បហាតព្វោ វាកោ . . . ទោសោ មោហោ
 មាដោ . . . បត្តនា ការនាយ បហាតព្វស្ស វកស្ស
 ទោសស្ស មោហស្ស មាទស្ស បត្តនាយ ឧបនិស្ស-
 យយ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ ការនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ
 ន ការនាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយយ្យច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្តូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តូបនិស្ស-
 យោ ការនាយ បហាតព្វំ វកំ ឧបនិស្សាយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ចាលំ ហានតិ

ការនាទុកៈ បញ្ហាវារៈ

[៣០៥] ការនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការនាយបហាតព្វ-
ធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ ការនាទុកៈ ដូចគ្នានឹង
ទស្សនទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ . . . ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៣០៦] ការនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការនាយបហាត-
ព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរុប-
និស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ការនាយ-
បហាតព្វរាគៈ . . . ទោសៈ មោហៈ មានៈ . . . សេចក្តីប្រាថ្នា ជា
បច្ច័យ នៃការនាយបហាតព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ និងសេច-
ក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ការនាយបហាតព្វធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃនការនាយបហាតព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរុបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។
ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវការនាយបហាតព្វរាគៈ
ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់នូវសត្វ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ ការាយ បហាតព្វំ ទោសំ . . .
 មោហំ . . . មាណំ . . . បត្តនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ទាលំ ហានតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ ការាយ បហាតព្វោ រាគោ
 ។ បេ ។ បត្តនា សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញា នការាយ
 យ បហាតព្វស្ស រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស ទិដ្ឋិ-
 យា បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស
 ទុក្ខស្ស មក្ខស្ស ផលស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នការាយ បហា-
 តព្វោ ធម្មោ នការាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ត-
 បនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ . . . បញ្ញា
 នការាយ បហាតព្វំ រាគំ ទោសំ មោហំ មាណំ ទិដ្ឋិ
 បត្តនំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ ទុក្ខំ . . . សេនា-
 សនំ ឧបនិស្សាយ ទាលំ ហានតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ
 ភិក្ខុតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

។ លេ ។ បំបែក នូវសង្ឃី នូវការនាយបហាតព្វទោសៈ . . . នូវ
 មោហៈ . . . នូវមានៈ . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា
 ហើយឲ្យ នូវទាន ។ លេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់
 នូវសត្វ ។ លេ ។ បំបែក នូវសង្ឃី ការនាយបហាតព្វរាគៈ ។ លេ ។
 សេចក្តីប្រាថ្នា (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ លេ ។ បញ្ញា ជាបច្ច័យ នៃនការ-
 នាយបហាតព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ
 កាយិកទុក្ខ មគ្គ ផល និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 នការនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនការនាយបហាតព្វធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្តាបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
 បកត្តូបនិស្ស័យ ។ លេ ។ ឯបកត្តូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា
 ហើយឲ្យ នូវទាន ។ លេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ប្រកាន់ នូវ
 ទិដ្ឋិ នូវសីល . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវបញ្ញា នការនាយបហាតព្វរាគៈ
 ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងកាយិក-
 ទុក្ខ . . . នូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ លេ ។ បំបែក
 នូវសង្ឃី សទ្ធា ។ លេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ លេ ។

ការនាទុកេ បញ្ហាវារោ

បញ្ញាយ នការនាយ បហាតព្វស្ស រាគស្ស នោសស្ស
 មោហស្ស ទិដ្ឋិយា បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស
 កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស មក្ខស្ស ផលសមាបត្តិយា
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នការនាយ បហា-
 តព្វោ ធម្មោ ការនាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ត-
 បនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ មាណំ ជប្បេតិ សីលំ
 ។ បេ ។ បញ្ញំ រាគំ ។ បេ ។ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ
 កាយិកំ ទុក្ខំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ
 មាណំ ជប្បេតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ ការនាយ
 បហាតព្វស្ស រាគស្ស នោសស្ស មោហស្ស មាណស្ស
 បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣០៧] នការនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ ន-
 ការនាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបុរេជាតំ វត្ថុបុរេ-
 ជាតំ ។ អារម្មណ្ឌបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ
 អនិច្ចតោ . . . វិបស្សតិ អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ

ការនាទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

នៃបញ្ញា នការនាយបហាតព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ សេចក្តីប្រាថ្នា
 កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ច័យ ។ នការនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការនាយបហាតព្វធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ
 និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
 នូវសទ្ធា ហើយដំឡើងនូវមានៈ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា នូវរាគៈ
 ។ បេ ។ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ ។ បេ ។
 អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយដំឡើងនូវមានៈ សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃការនាយបហាតព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ
 មានៈ និងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៣០៧] នការនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនការ-
 នាយបហាតព្វធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបុ-
 រេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ្ឌបុរេជាត គឺ បុគ្គល ឃើញ
 ច្បាស់ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង . . . ត្រេកអរ រីករាយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តំ អារព្ព នការាយ បហាតព្វោ រាកោ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ វិចិត្តិក្ខា ឧប្បជ្ជតិ នការាយ បហា-
 តព្វំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា ។ មេ ។
 ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ
 ចក្កាយតនំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស វត្ថុ នការាយ បហាតព្វានំ ខន្ធានំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នការាយ បហា-
 តព្វោ ធម្មោ ការាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេ-
 ជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សា-
 ទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារព្ព ការាយ បហាតព្វោ
 រាកោ ឧប្បជ្ជតិ ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតិ ការាយ បហាតព្វំ
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ ការាយ-
 បហាតព្វានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 . . . បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ អាសេវនប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

[៣០៨] . . . កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ការាយ
 បហាតព្វា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ មូលំ ការាយ បហាតព្វា ចេតនា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នការវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ទិដ្ឋិ កើត
ឡើង វិចិត្រិក្ខា កើតឡើង នការវនាយបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង
ដោយទិព្វចក្ក ។ បេ ។ ដោយដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។
ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណ កាយាយ-
តនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនការវនាយ-
បហាតព្វក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នការវនាយបហាតព្វធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់
អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ បុគ្គល
ត្រេកអរ រីករាយ នឹងចក្ក . . . នឹងវត្ថុ ការវនាយបហាតព្វរាគៈ កើត
ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ឧទ្ធច្ចៈ កើតឡើង ការវនាយបហា-
តព្វទោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកការវនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ។

[៣០៨] . . . ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ការវនាយប-
ហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ការវនាយបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ

ការនាទុកេ បញ្ញាវារោ

ចិត្តសមុដ្ឋាណំ រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ ការាយ បហាតព្វា ចេតនា សម្បយុត្តកា-
 ណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋាណព្វា រូបាណំ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នការាយ បហាតព្វា ធម្មោ
 នការាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតា ធានាខណិកា ។ សហជាតា
 នការាយ បហាតព្វា ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ
 ចិត្តសមុដ្ឋាណព្វា រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ធានាខណិកា នការាយ បហាតព្វា ចេតនាវិចា-
 កាណំ ខន្ធាណំ កដត្តា ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ . . . វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ
 ។ សង្ខីតំ ។ . . . អវិកតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សព្វប្បច្ចយា ទស្សនទុកេសទិសា ការា និដ្ឋាណ-
 ករណា ។

[៣០៩] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណោ ចត្តារិ
 អធិបតិយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ សត្ត
 ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ
 ទ្វេ អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិចាកេ ឯកំ

ភាវនាទុកៈ បញ្ហាវារៈ

នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរ
 ផងចុះ ភាវនាយបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នភាវនាយបហាតព្វធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនភាវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
 ជាត នឹងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ នភាវនាយបហាតព្វចេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ នភាវនាយបហាតព្វចេតនា ជា
 បច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 . . . ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 . . . ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។ ភាវនាទុកៈ ដូចគ្នានឹងទស្ស-
 នទុកៈ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ៗ គ្នាទេ ។

[៣០៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាហារេ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ
 ចត្តារិ សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្តិយា
 សត្ត ធនត្តិយា ចត្តារិ វិតតេ ចត្តារិ អវិតតេ សត្ត ។
 បច្ចដិយវិកដ្ឋោ ទស្សនទុកសទិសោ វិកទិតព្វោ
 ឯវំ តីណិ កណាធាបិ កណោតព្វា ។

ភាវនាទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងតន្ត្រីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគ-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ការចែកនូវបច្ចនីយៈ ដូចគ្នានឹងទស្សនទុកៈដែរ បណ្ឌិត គប្បីចែក
ផងចុះ ឯការរាប់ទាំង ៣ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ ភាវនាទុកៈ ។

អភិធម្មបិដកេ
បដ្ឋានស្ស ទសមោ ភាគោ
មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ
ឧបាទានទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ.....	១
បច្ចយវារោ	១១
សំសដ្ឋវារោ	១៧
បញ្ញាវារោ.....	១៩

ឧបាទិន្នទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ.....	៣៦
បច្ចយវារោ	៤៥
សំសដ្ឋវារោ	៥០
បញ្ញាវារោ.....	៥២

ឧបាទានទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ.....	៧៥
-----------------	----

អភិធម្មបិដក
បដ្ឋាន ទសមភាគ
សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន
ឧបាទានទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ.....	១
បច្ចយវារៈ.....	១១
សំសដ្ឋវារៈ.....	១៧
បញ្ញាវារៈ.....	១៩

ឧបាទិន្នទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ.....	៣៦
បច្ចយវារៈ.....	៤៥
សំសដ្ឋវារៈ.....	៥០
បញ្ញាវារៈ.....	៥២

ឧបាទានទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ.....	៧៥
-----------------	----

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា	អង្កេត
បច្ចុយវារោ.....	៨១
សំសដ្ឋវារោ.....	៨៣
បញ្ញាវារោ.....	៨៥

ឧបាទានិយទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ.....	១០៤
-----------------	-----

ឧបាទានសម្បយុត្តិទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ.....	១០៥
បច្ចុយវារោ.....	១១៣
សំសដ្ឋវារោ.....	១១៦
បញ្ញាវារោ.....	១១៧

ឧបាទានឧបាទានិយទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ.....	១២០
បញ្ញាវារោ.....	១២៣

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តិទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ.....	១២៦
-----------------	-----

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
បច្ច័យវារៈ.....	៨១
សំសង្ការៈ.....	៨៣
បញ្ញាវារៈ.....	៨៥

ឧបាទានិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ.....	១០៤
-----------------	-----

ឧបាទានសម្បយុត្តិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ.....	១០៥
បច្ច័យវារៈ.....	១១៣
សំសង្ការៈ.....	១១៦
បញ្ញាវារៈ.....	១១៧

ឧបាទានឧបាទានិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ.....	១២០
បញ្ញាវារៈ.....	១២៣

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ.....	១២៦
-----------------	-----

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា	អង្កេត
បញ្ហាវារេ.....	១៤៧

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុក្ខំ

បដិច្ចវារេ.....	១៥៣
-----------------	-----

កិលេសទុក្ខំ

បដិច្ចវារេ.....	១៥៥
បច្ចយវារេ.....	១៦១
សំសដ្ឋវារេ.....	១៦៤
បញ្ហាវារេ.....	១៦៥

សង្កិលេសិកទុក្ខំ

បដិច្ចវារេ.....	១៨១
-----------------	-----

សង្កិលិដ្ឋទុក្ខំ

បដិច្ចវារេ.....	១៨២
បច្ចយវារេ.....	១៨៤
សំសដ្ឋវារេ.....	១៨៨
បញ្ហាវារេ.....	១៩០

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

បញ្ហាវារៈ..... ១៤៧

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ..... ១៥៣

កិលេសទុកៈ

បដិច្ចវារៈ..... ១៥៥

បច្ចយវារៈ..... ១៦១

សំសដ្ឋវារៈ..... ១៦៤

បញ្ហាវារៈ..... ១៦៥

សង្កិលេសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ..... ១៨១

សង្កិលិដ្ឋទុកៈ

បដិច្ចវារៈ..... ១៨២

បច្ចយវារៈ..... ១៨៤

សំសដ្ឋវារៈ..... ១៨៨

បញ្ហាវារៈ..... ១៩០

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

កិលេសសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវារោ..... ២០៤

កិលេសសង្កិលេសិកទុកំ

បដិច្ចវារោ..... ២០៤

បញ្ចវារោ..... ២០៥

កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុកំ

បដិច្ចវារោ..... ២០៧

បញ្ចវារោ..... ២១៣

កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវារោ..... ២១៨

កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកទុកំ

បដិច្ចវារោ..... ”

ទស្សនទុកំ

បដិច្ចវារោ..... ២១៧

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

កិលេសសម្បយុត្តទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ..... ២០៤

កិលេសសង្កិលេសិកទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ..... ២០៤

បញ្ញាវារៈ..... ២០៥

កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ..... ២០៧

បញ្ញាវារៈ..... ២១៣

កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ..... ២១៨

កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ..... ”

ទស្សនទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ..... ២១៧

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា	អង្កេត
បច្ចុយវារោ.....	២២១
សំសង្កវារោ.....	២២៥
បញ្ញាវារោ.....	២២៦

ភាវនាទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ.....	២៤១
បញ្ញាវារោ.....	២៤២

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
បច្ច័យវារៈ.....	២២១
សំសង្កវារៈ.....	២២៥
បញ្ហាវារៈ.....	២២៦

ការវនាទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ.....	២៤១
បញ្ហាវារៈ.....	២៤២

រៀបចំវាយអក្សរឡើងវិញនិងពិនិត្យតាមច្បាប់ដើមដោយ

កល្លៈកម្មការពុទ្ធិការប្បធម៌អង្គការមូលនិធិវត្តបញ្ញាដំ

ការវាយអក្សរ និងបោះពុម្ពសាឡើងវិញនូវសៀវភៅព្រះត្រៃបិដកបាលី និងសេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ ដែលជាស្នាដៃ របស់លោកអ្នកប្រាជ្ញជំនាន់មុន គឺអាស្រ័យដោយការមើលឃើញនូវកត្តាចាំបាច់ មួយចំនួនដូចខាងក្រោម ៖

- ឯកសារដើម ត្រូវបានថតចម្លងច្រើនសា ធ្វើឲ្យមានលក្ខណៈមិនច្បាស់ពិបាកក្នុងការអាន
- រក្សាស្នាដៃវប្បធម៌ព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យគង់វង្សស្ថិតស្ថេរ
- តម្រូវការរបស់សិក្ខាកាមអ្នកប្រាថ្នាចង់យល់ដឹងនូវខ្លឹមសារពុទ្ធសាសនា
- ផ្សាយនូវធម្មទាន ធ្វើឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាកាន់តែមានភាពរីកចម្រើនរុងរឿងក្នុងលោក

ដោយកុសលផលបុណ្យទាំងអម្បាលមាណ ដែលកើតអំពីធម្មទាននេះ

សូមឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាផ្សាយទៅគ្រប់ទិសទីទូទាំងសកលលោក

សូមឲ្យសព្វសត្វទាំងឡាយទាំងពួងបាននូវសេចក្តីសុខសួស្តី

សូមឲ្យមនុស្សគ្រប់ជាតិសាសន៍មានភាគរកាពនឹងគ្នា

សូមឲ្យពិភពលោកទាំងមូលមានសុខសន្តិភាព ។

ក្នុងករណីដែលលោកអ្នកអានបានពើបប្រទះនូវកំហុសឆ្គងណាមួយ ចង់ឲ្យយើងកែតម្រូវ ឬចង់បានសៀវភៅធម៌យកទៅអាន សូមទាក់ទងមកយើងខ្ញុំតាមអាសយដ្ឋានដូចខាងក្រោម:

វត្តបញ្ញា សង្កាត់ក្រាំងធ្នង់ ខណ្ឌសែនសុខ រាជធានីភ្នំពេញ

លេខទូរស័ព្ទ: (៨៥៥) ១២ ៩៦១ ៤២៩, (៨៥៥) ៨៨៧ ៩៦១ ៤២៩

អ៊ីមែល: maha.panna@gmail.com

គេហទំព័រ: http://www.mahapanna.org

